

EVALUERING AF SOSU-UDDANNELSERNE

**Samlet evalueringsrapport til Fællesudvalget for
Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU)
September 2021**

INDHOLD

1.	Indledning og resumé	3
1.1	Resume	4
1.2	Datagrundlag	7
1.3	Læsevejledning	7
2.	Tværgående resultater og konklusioner	9
2.1	Implementering og tilrettelæggelse af uddannelserne	9
2.2	Indhold og sammenhæng mellem skole- og praktikperioder	11
2.3	Faglig progression, niveaustigning og udvikling gennem uddannelserne	13
2.4	Udvikling af selvstændig fagidentitet	15
2.5	Rekruttering af elever, elevprofiler og øget gennemførelse	16
2.6	Udvikling i fagligt niveau og uddannelsers match i forhold til arbejdspladsernes behov	19
3.	Social- og sundhedsassistentuddannelsen	22
3.1	Implementering og tilrettelæggelse af social- og sundhedsassistentuddannelsen	22
3.2	Det faglige niveau og indhold på uddannelsen	24
3.2.1	Udvikling i social- og sundhedsassistentelevernes faglige niveau	24
3.2.2	Betydning af merit for fagligt niveau	26
3.2.3	Udvikling af fagligt niveau inden for udvalgte videns- og kompetenceområder	27
3.3	Rekruttering af elever og øget gennemførelse	28
3.4	Uddannelsens match i forhold til arbejdsmarkedets behov	31
3.5	Tilrettelæggelse og indhold af EUX	35
3.6	Sammenfatning	37
4.	Social- og sundhedshjælperuddannelsen	39
4.1	Implementering og tilrettelæggelse af social- og sundhedshjælperuddannelsen	39
4.2	Det faglige niveau og indhold på uddannelsen	40
4.2.1	Udvikling i social- og sundhedshjælperelevernes faglige niveau	41
4.2.2	Udvikling af fagligt niveau inden for udvalgte videns- og kompetenceområder	42
4.3	Rekruttering af elever og øget gennemførelse	44
4.4	Uddannelsens match i forhold til arbejdsmarkedets behov	45
4.5	Sammenfatning	47
5.	Fremadrettede perspektiver og opmærksomhedspunkter	49
5.1	Tværgående opmærksomhedspunkter og perspektiver	49
5.2	Uddannelsesspecifikke opmærksomhedspunkter og perspektiver	52
	Bilag 1: Metodebilag	55
	Bilag 2: Registeranalyse af elevprofiler og frafald	61
	Bilag 3: Resultater fra spørgeskemaer og registerdata	74

1. INDLEDNING OG RESUMÉ

I 2017 blev social- og sundhedsuddannelserne underlagt en større revision med henblik på at sikre, at uddannelserne matcher arbejdsmarkedets krav til nyuddannede fra de pågældende uddannelser. På den baggrund har Rambøll Management Consulting (Rambøll) på opdrag af Fællesudvalget for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU) gennemført en evaluering af social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og sundhedsassistentuddannelsen med særligt fokus på de ændringer, der blev implementeret i 2017. Denne rapport præsenterer de væsentligste resultater og konklusioner fra evalueringen.

Baggrund

Sundhedsområdet har gennem en længere årrække været inde i en gennemgribende udvikling. Antallet af ældre stiger, det sygdomsbillede, som tegner sig for danskerne, stiger i kompleksitet, samtidig med at nye teknologiske løsninger bliver tilgængelige. Disse gennemgående tendenser stiller nye krav til opgaveløsningen inden for social- og sundhedsområdet. Kompetente og veluddannede fagprofessionelle på social- og sundhedsområdet er afgørende for at løfte de store opgaver, som de nævnte tendenser kræver. Social- og sundhedsuddannelserne står centralt i arbejdet med at sikre høj kvalitet på det kommunale område, i psykiatrien og på sygehusene, tværfagligt samarbejde i arbejdet med borgeren/patienten samt målrettet forebyggelse, omsorg, sygepleje og rehabilitering.

Som konsekvens af denne udvikling gennemførte Fællesudvalget for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU) i 2017 en større revision af social- og sundhedsuddannelserne. Med revisionen blev uddannelsernes struktur ændret fra at være en trindelt social- og sundhedsuddannelse til at være to selvstændige uddannelser til henholdsvis social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent. Ud over at omlægge til to selvstændige og sideordnede uddannelser omfattede revisionen også en væsentlig ændring af indholdet i social- og sundhedsassistentuddannelsen, og kompetenceniveauet på uddannelsen blev højnet. For social- og sundhedshjælperuddannelsen var målet med revisionen at sikre et stærkere fokus på fagets kernekompetencer, og revisionen har som sådan ikke sigtet mod at hæve kompetenceniveauet på uddannelsen. Ændringerne trådte i kraft den 1. januar 2017, og de første forløb efter den nye social- og sundhedshjælperuddannelse blev afsluttet i marts 2019. De første gennemførte forløb af den nye social- og sundhedsassistentuddannelse blev afsluttet i efteråret 2019, mens de første EUX-forløb blev afsluttet i foråret 2021. Nærværende rapport præsenterer en samlet evaluering af de reviderede uddannelser, og hvordan de elever, som har gennemført de 'nye' uddannelser, er stillet i forhold til at kunne indfri de faglige og kompetencemæssige krav, som stilles til dem på arbejdsmarkedet.

Formål

Revisionen af uddannelserne havde som overordnet sigte at sikre, at eleverne erhverver sig de kompetencer, som kommunale og regionale arbejdspladser har brug for set i lyset af de øgede krav til kvalitet i det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. Denne målsætning afspejler sig i det konkrete formål med nærværende evaluering. Formålet med evalueringen er således at undersøge:

Boks 1: Evalueringens tredelte formål

- I hvilken udstrækning social- og sundhedshjælper- og social- og sundhedsassistentuddannelserne er implementeret efter hensigten, om målene for uddannelserne nås, og om strukturen og indholdet i uddannelserne er hensigtsmæssig?
- I hvilken udstrækning vurderes uddannelserne indholds-, niveau- og kompetencemæssigt at matche det nære og sammenhængende sundhedsvæsens stigende krav til faglig kvalitet på ældre- og sundhedsområdet?
- I hvilken udstrækning der er behov for nye initiativer fra FEVU, LUU eller andre aktører for at fremme overensstemmelse mellem uddannelsernes struktur, indhold og niveau og kompetencekravene til faggrupperne i det nære og sammenhængende sundhedsvæsen?

Samlet set skal evalueringen altså levere konkrete svar på, om den gennemførte revision af social- og sundhedsuddannelserne har ført til de ønskede ændringer og forbedringer, samt identificere eventuelle hensigtsmæssige fremadrettede justeringer eller forbedringer af uddannelserne.

1.1 Resume

Rambøll Management Consulting har fra maj 2020 til juni 2021 gennemført en evaluering af social- og sundhedsuddannelserne for Fællesudvalget for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU). Evalueringens overordnede formål er at evaluere, hvorvidt den gennemførte revision af social- og sundhedsuddannelserne i 2017 er blevet implementeret efter hensigten, og om den indfrier de opstillede målsætninger, samt om uddannelserne matcher arbejdsmarkedets kompetencemæssige og faglige krav til medarbejderne inden for det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. Herudover har evalueringen til formål at identificere mulige behov for nye initiativer, der kan understøtte et stærkere kompetencemæssigt match med arbejdsmarkedet.

Dette resumé sammenfatter evalueringens hovedresultater og de væsentligste fremadrettede opmærksomhedspunkter relateret til udvikling af uddannelserne. Evalueringen baserer sig på et omfattende datagrundlag, herunder registerdata samt interview- og surveydata fra de primære aktører på området: ansættende ledere og praktikvejledere i kommuner og regioner, nuværende elever, nyuddannede social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter samt ledere og undervisere på social- og sundhedsskolerne.

Som konsekvens af, at evalueringen er gennemført relativt kort tid efter revisionen af de to uddannelser, dokumenterer evalueringen et *foreløbigt* billede af, hvilken betydning denne har haft for det faglige niveau og match til arbejdsmarkedets behov. Evalueringen udgør således det første væsentlige pejlemærke for den mere varige virkning af implementeringen af de 'nye' uddannelser.

Uddannelsernes faglige niveau og match med arbejdsmarkedets behov

Evalueringen viser sammenfattende, at revisionen af uddannelserne opleves at have resulteret i en stigning i det generelle faglige niveau på uddannelserne og i særlig grad på social- og sundhedsassistentuddannelsen, hvilket også var det overordnede formål med revisionen. I forlængelse heraf indikerer evalueringen, at dette desuden opleves at have medført **et vist fagligt løft af social- og sundhedsområdet**. Resultaterne viser også variation i parternes vurdering af dette, og at det primært er inden for specifikke fagområder, at denne udvikling har fundet sted, herunder særligt for farmakologi og medicin håndtering.

Samtidig viser evalueringen, at **fagprofilen på de to uddannelser overordnet set passer til behovet på arbejdspladserne**. Dette opleves både positivt og som en nødvendighed blandt arbejdsgiverne, idet borgerne er kendetegnet ved et stadig mere komplekst sygdomsbillede samt en opgaveglidning, som samlet set stiller større krav til både social- og sundhedshjælpernes og social- og sundhedsassistenternes kompetencer. I forhold til at kunne imødegå de fremtidige behov på området peges der dog på et behov for, at elevernes viden og kompetencer inden for demensområdet styrkes yderligere, da der er en forventning om, at behandling og pleje af borgere med en demenssygdom og hjælp til deres pårørende i højere grad vil skulle varetages i det kommunale sundhedsvæsen. På samme måde efterspørges det også, at elevernes relationskompetencer styrkes, bl.a. med henblik på at forbedre kommunikationen med pårørende. Derudover er der særskilte behov i forhold til hhv. social- og sundhedshjælperne og social- og sundhedsassistenterne, der beskrives i de respektive afsnit.

Implementering af uddannelserne

Evalueringen viser, at revisionen af uddannelserne overordnet set er **implementeret** på skolerne og i høj grad også i praktikken. Skolerne foretager løbende justeringer i tilrettelæggelsen af uddannelserne, men der er tale om mindre justeringer som følge af det vedvarende arbejde med at forbedre kvaliteten i uddannelserne på skolerne, og er således ikke udtryk for en mangelfuld implementering af revisionen. Det betyder, at de udfordringer og mangler, som evalueringen afdækker ved uddannelserne, ikke kan henføres til manglende eller forsinket implementering, men snarere knytter sig direkte til struktur og indhold af de reviderede uddannelser, den lokale udmøntning eller til de kontekst- og rammeforhold, som uddannelserne afvikles inden for.

Struktur og tilrettelæggelse af uddannelserne

I forlængelse af ovenstående er det en central konklusion i evalueringen, at der er en generel **tilfredshed med indholdet og tilrettelæggelsen af de nye uddannelser**, men også at der er **forholdsvis stor variation i tilrettelæggelsen og indholdet af praktikkerne** – både på tværs af kommuner og regioner samt internt i de enkelte kommuner og regioner. Samtidig oplever underviserne, at **fagene på uddannelserne understøtter elevernes faglige progression**, og at **placeringen af praktikforløbene er hensigtsmæssig**.

For social- og sundhedsassistentuddannelsen fremhæves det særligt, at ændringen i praktikforløb- enes rækkefølge har været med til at mindske elevernes 'praksischock', da de nu møder praksis første gang i den kommunale sektor, samt at eleverne nu har samlet praksiserfaring, inden de starter i somatikken. Ydermere fremhæves det, at den nye centralt fastlagte struktur for praktikperioderne afspejler en naturlig progression gennem uddannelsen, og skoler og lokale uddannelsesudvalg oplever, at harmoniseringen har styrket samarbejde og koordinering mellem skoler og praktiksteder og dermed givet skolerne bedre mulighed for at tilrettelægge forholdsvis ensartede uddannelsesforløb for eleverne – uanset deres praktiksted.

Evalueringen viser også, at der **generelt er stor opbakning til idéen om en EUX-uddannelse**, som er mulig at gennemføre i relation til social- og sundhedsassistentuddannelsen. Skoler og arbejdspladser ser uddannelsen som en god måde at tiltrække nye elever på og højne det faglige niveau på området. I modsætning til social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og sundhedsassistentuddannelsen lyder det imidlertid entydigt fra skolerne, at **EU-uddannelsens udformning ikke er hensigtsmæssig, og at uddannelsen ikke fungerer som ønsket**. Skolerne peger især på, at strukturen for uddannelsen grundlæggende er uhensigtsmæssig, og at det er udfordrende at tilrettelægge undervisningen med afsæt i to forskellige bekendtgørelser, og at det i praksis er vanskeligt at sikre sammenhæng og meningsfulde koblinger mellem de gymnasiale fag og de uddannelsesspecifikke fag. Ydermere oplever skolerne, at det er **svært at rekruttere elever** til EUX, blandt andet fordi det er vanskeligt at skabe en klar fortælling om uddannelsen. Det betyder

i praksis, at man ofte blot har få elever på hvert hold, hvilket gør det vanskeligt at skabe et godt og stærkt uddannelsesmiljø. Den lave søgning til EUX¹ betyder også, at man på mange skoler er nødt til at samle eleverne på udvalgte afdelinger.

Faglig progression og sammenhæng mellem skole og praktik

Generelt viser evalueringen, at eleverne oplever, at det særligt er **praktikperioderne, der er afgørende for deres faglige progression**, og at det er i praktikken, at de særligt oplever, at de udvikler sig fagligt og lærer noget. Evalueringen viser samtidig, at **sammenhæng og progression i uddannelserne er udfordret, særligt i overgangene fra skole til praktik**, og at der er stor variation i forhold til, hvordan og hvor godt det lokale samarbejde mellem skole og praktikker foregår. Selvom **eleverne generelt tilkendegiver, at de overordnet føler sig godt klædt på** til de opgaver, de skal løse i praktikken, peger evalueringen samlet set på, at der er behov for et tættere samarbejde mellem skoler og praktiksteder om disse overgange.

Interviews med nuværende elever og færdiguddannede viser, at det i særlig grad har betydning for elevernes oplevelse af sammenhæng og kontinuitet i uddannelsen, at der er etableret et direkte samarbejde mellem undervisere og praktikvejledere. I relation til dette afdækker evalueringen store lokale forskelle i samarbejdsstrukturer mellem skole og praktiksteder, og mens man nogle steder har etableret velfungerende samarbejder, er der flere steder, hvor samarbejdet er langt mere sporadisk, og hvor undervisere og vejledere slet ikke er i kontakt med hinanden. Evalueringen dokumenterer således et **stort behov for lokalt at styrke sammenhæng og samarbejde mellem praktik og undervisning**, fx gennem gensidige besøgs- og kontaktordninger mellem undervisere og praktikvejledere.

Faglig identitet

Overordnet set peger evalueringen på, at der i **stigende grad sker en bevidstgørelse af, at social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og sundhedsassistentuddannelsen er to selvstændige uddannelser** med hver deres kompetenceprofil og ansvarsområde. Evalueringen viser imidlertid også, at mange elever og undervisere i praksis anser grundforløb 2 som et **afklaringsforløb i forhold til, hvilken uddannelse eleverne skal vælge**. I relation til dette indikerer evalueringen, at opbyggelsen af en stærk faglig identitet er tæt koblet til elevernes erfaringer med at løfte konkrete opgaver i praksis og indgå i faglige fællesskaber. Den faglige identitet udvikles med andre ord gennem uddannelsen og afspejler ikke et valg forud for uddannelsesforløbet.

Rekruttering og fastholdelse

Samlet indikerer evalueringen, at **revisionen af uddannelserne ikke har haft en væsentlig betydning for rekrutteringen af elever** til social- og sundhedsuddannelserne. Ledere og undervisere peger dog på, at elevgruppen på de to uddannelser er ændret, og at elevgruppen samlet set er blevet mere sammensat og mangfoldig. Underviserne fremhæver på den ene side, at der er en gruppe fagligt meget dygtige elever, samtidig med at de generelt oplever, at andelen af udfordrede elever med diagnoser eller andre personlige udfordringer er stigende. Samtidig omfatter gruppen elever i mange aldersgrupper – fra helt unge elever på 16 år til elever med et langt arbejdsliv bag sig – og omfatter elever med meget forskellige faglige og personlige kompetencer. Generelt oplever de interviewede aktører på området dog ikke, at dette relaterer sig til revisionen af uddannelserne, men måske snarere til generelle samfundstendenser og andre kontekstfaktorer.

Hvad angår elevfrafaldet, viser registerdata, at **elevfrafaldet på uddannelserne er størst i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb** – til trods for et mindre fald gennem de seneste år. Samtidig er det imidlertid kendetegnende, at frafaldet på hovedforløbet på uddannelserne er

¹ Af de registerbaserede analyser fremgår det, at andelen af EUX-elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen har ligget relativt stabilt på ca. 3 pct. af den samlede elevgruppe siden 2017, hvilket svarer til mellem 165-200 elever på landsplan (se figur 52 i bilag 3).

næsten dobbelt så højt sammenlignet med de øvrige erhvervsuddannelser. Ledere og undervisere anfører i de kvalitative interviews, at de generelt har begrænset indblik i og viden om, hvilke faktorer der ligger bag frafaldet på uddannelserne, og de efterspørger mere viden om, hvad der kan forklare elevernes frafald. Evalueringen peger således på et væsentligt behov for at indsamle systematisk viden om elevernes bevæggrunde for at stoppe på de to uddannelser med henblik på at arbejde mere målrettet med at forebygge frafald.

1.2 Datagrundlag

Evalueringen er gennemført ved brug af et mixed method-evalueringsdesign, der kombinerer en kvantitativ breddekortlægning og dybdegående kvalitativ evaluering af implementering og virkning af revisionen af de to uddannelser. Samlet set baserer evalueringen sig således på en bred vifte af både kvalitative og kvantitative data.

Boks 2: Væsentligste datakilder i evalueringen

Spørgeskemaundersøgelser til hhv. social- og sundhedsskoler, praktiksteder og ansættende myndigheder.

Registeranalyser af elevprofiler og frafald.

Telefoninterviews med direktører på alle social- og sundhedsskoler (14 stk.).

Fokusgruppeinterviews med lokale uddannelsesudvalg (LUU) (14 stk.).

Telefoninterviews med praktiksteder (10 stk.), ansættende myndigheder (9 stk.) og færdiguddannede social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter (22 stk.).

Casebesøg på udvalgte social- og sundhedsskoler omfattende fokusgruppeinterviews med ledelsen på skolen samt undervisere og elever på de to uddannelser (5 stk.).

Evalueringen er gennemført i perioden fra maj 2020 til juni 2021.

En grundig redegørelse for evalueringens design, de anvendte dataindsamlingsmetoder og konkrete datakilder (herunder svarprocenter mv.) er beskrevet i bilag 1.

1.3 Læsevejledning

Evalueringsrapporten indeholder både en tværgående del, der præsenterer de væsentligste tværgående resultater og konklusioner om implementering og virkning af indførelsen af de reviderede uddannelser på social- og sundhedsområdet, og en uddannelsesspecifik del, som i selvstændige kapitler præsenterer de resultater og konklusioner, som i særlig grad relaterer sig til implementeringen af revisionen af hhv. social- og sundhedsassistentuddannelsen og social- og sundhedshjælperuddannelsen. Rapporten kan således læses på flere niveauer afhængigt af interesse og formål. Den kan læses kronologisk for at opnå et samlet billede af betydningen af revisionen af social- og sundhedsuddannelserne, eller den kan læses mere målrettet, hvis man ønsker mere specifik viden om (en af) de to uddannelser. For at øge læsevenligheden er centrale pointer og resultater markeret med fed i teksten.

Foruden dette indledende kapitel består rapporten af følgende kapitler:

Kapitel 2 præsenterer de tværgående resultater og konklusioner fra implementering og virkning af indførelsen af de reviderede uddannelser på social- og sundhedsområdet.

I kapitel 3 og 4 præsenteres evalueringens uddannelsesspecifikke resultater. I **kapitel 3** præsenteres således resultater og konklusioner, som i særlig grad knytter sig til revisionen af social- og

sundhedsassistentuddannelsen, herunder også resultater i forhold til EUX-uddannelsen. På tilsvarende vis omhandler **kapitel 4** de resultater og konklusioner, som relaterer sig til den reviderede social- og sundhedshjælperuddannelse.

Det afsluttende **kapitel 5** præsenterer de særlige opmærksomhedspunkter, fremadrettede perspektiver samt evt. forbedringspotentialer eller relevante tiltag, som kan identificeres pga. evalueringen, og som potentielt kan styrke implementeringen og de ønskede intentioner med de reviderede uddannelser. Kapitlet indeholder både tværgående perspektiver, som gælder begge uddannelser, og uddannelsesspecifikke perspektiver.

Bilagsmaterialet omfatter følgende:

Bilag 1: Metode og datagrundlag

Bilaget er et kort metodenotat, som redegør for evalueringsdesign, herunder anvendte metoder og datakilder, som evalueringen baserer sig på.

Bilag 2: Registeranalyse af elevgrundlag og elevfrafald

Bilaget indeholder en registeranalyse af udviklingen i elevprofiler og frafald for social- og sundhedsuddannelserne. Registeranalysen er udarbejdet, så den kan fungere som et supplement og en opdatering af udvalgte elementer af rapporten 'Veje til flere hænder – Task force om social- og sundhedsmedarbejdere', som udkom i maj 2020².

Bilag 3: Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne

Bilaget indeholder udvalgte figurer med resultater fra spørgeskemaundersøgelserne. Figurerne gengiver de resultater, der henvises til i evalueringens kapitel 2-4.

² Rapporten er udgivet af Finansministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet, Børne- og Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Beskæftigelsesministeriet KL og Danske Regioner.

2. TVÆRGÅENDE RESULTATER OG KONKLUSIONER

I dette kapitel præsenteres de væsentligste tværgående resultater og konklusioner fra implementering og virkning af indførelsen af de reviderede uddannelser på social- og sundhedsområdet. Kapitlet er struktureret efter de konklusioner, der er tværgående for de to uddannelser.

Kapitlet indledes med en beskrivelse af implementering og tilrettelæggelse af de to uddannelser. Herefter præsenteres de overordnede konklusioner om indhold og tilrettelæggelse af skole- og praktikperioder samt elevernes oplevelse af faglig progression og udvikling af selvstændig fagidentitet. Derefter beskrives betydningen af revisionen for rekruttering og gennemførelse af uddannelserne, og sluttelig præsenteres overordnede indsigter og resultater om oplevelsen af udvikling i fagligt niveau og kompetencematch i forhold til de behov, der er på arbejdsmarkedet.

2.1 Implementering og tilrettelæggelse af uddannelserne

Analysen viser samlet set, at **de reviderede uddannelser i høj grad er implementeret**, og at uddannelserne tilrettelægges i overensstemmelse med bekendtgørelsen. Uddannelserne er mere eller mindre fuldt implementeret på social- og sundhedsskolerne, og implementeringen i praktikken er ligeledes høj, dog generelt med en større variation og også med en vis forsinkelse i forhold til skolerne. Samtidig peger underviserne på, at de fastsatte kompetencemål anvendes aktivt i tilrettelæggelsen af den konkrete undervisning (se figur 41 og 42 i bilag 3).

Blandt underviserne og praktikvejlederne er der desuden en oplevelse af, at **brugen af kompetence- og praktikmål skaber systematik og fokus** i uddannelserne. Praktikvejlederne peger blandt andet på, at det skaber retning i vejlederrollen og struktur for den vejledning, som gennemføres med eleven. Generelt er der dog også en oplevelse af, at eleverne skal forholde sig til mange mål på én gang, ligesom et stort fokus på målene kan gå ud over den konkrete vejledning og rådgivning i praksis og fjerne fokus fra andre områder, hvor eleven kan udvikle sig. Denne opfattelse bekræftes i interviews med elever, som peger på, at målene både kan være en stressfaktor og skabe forvirring, fordi de fx anvendes og følges i varierende grad af praktikstederne. Nogle elever peger dog også på, at det skaber klarhed over, om de når det, de skal.

Underviserne peger desuden på, at delmål eller praktikmål kan være en god måde at følge elevernes progression gennem uddannelsen, mens **faglige slutmål er vanskeligere at følge op på**, fordi hverken underviserne eller praktikvejlederne har det fulde overblik over elevernes uddannelsesforløb.

Som led i implementeringen af den nye struktur har flere skoler desuden gjort sig erfaringer med at justere elementer af uddannelserne for at sikre, at tilrettelæggelsen af uddannelserne er så meningsfuld som muligt i forhold til at sikre sammenhæng, en rød tråd og en naturlig progression i uddannelsen. Nogle social- og sundhedsskoler har fx valgt at placere naturfagsprøven i forskellige skoleperioder for at undersøge, hvordan det bedst spiller sammen med farmakologi-undervisningen på social- og sundhedsassistentuddannelsen, mens andre skoler har eksperimenteret med at afkorte første skoleperiode på social- og sundhedshjælperuddannelsen med henblik på at sikre, at eleverne hurtigst muligt får erfaringer fra praksis. Erfaringerne med de specifikke justeringer af de to uddannelser præsenteres i kapitlet om implementering og tilrettelæggelse af de respektive uddannelser.

Analysen viser desuden, at ledere og undervisere på social- og sundhedsskolerne generelt har et **positivt syn på det nye indhold og tilrettelæggelsen af uddannelserne**. Ledere og medlemmer af lokale uddannelsesudvalg fremhæver den nye centralt fastlagte struktur for praktikperioderne, hvor harmoniseringen har givet mulighed for at styrke samarbejde og koordinering mellem

skoler og praktiksteder og dermed givet skolerne bedre mulighed for at tilrettelægge ensartede uddannelsesforløb for eleverne – uanset deres praktiksted.

På baggrund af undervisernes besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen fremgår det, at underviserne i høj grad oplever, at **fagene på uddannelserne understøtter elevernes faglige progression**, samt at placeringen af praktikforløbene er hensigtsmæssig (se figur 43 og 44 i bilag 3). Hvad angår social- og sundhedsassistentuddannelsen, fremhæver undervisere og praktikvejledere særligt den ændrede rækkefølge af praktikforløbene. Hvor eleverne før typisk startede i somatisk praktik, starter de nu i praktik i ældreplejen (enten hjemmepleje eller plejehjem). Ifølge underviserne har dette bidraget til at mindske elevernes praksischock, da de starter med at møde praksis inden for uddannelsens primærkommunale felt. Tilsvarende peger regionale praktikvejledere på, at det er meget positivt, at eleverne har noget praksiserfaring, før de skal prøve kræfter med somatikken. På social- og sundhedshjælperuddannelsen fremhæver lederne tematiseringen af undervisningen i skoleperioderne (fx mødet med borgeren, sundhedsfremme og rehabilitering) som et positivt tiltag. Tidligere var der en oplevelse af, at eleverne havde svært ved at 'jonglere' mellem de forskellige fag på uddannelsen, men denne udfordring er mindsket ved hjælp af opbygningen af uddannelsen i temaer. Ifølge underviserne har tematiseringen også styrket oplevelsen af progression gennem uddannelsen.

“Det, jeg havde lyst til at sige, er, at jeg er jo en meritelev. Jeg synes faktisk, at man får merit for noget underligt noget. Jeg tror egentlig, at jeg ville have ønsket, at jeg også havde fået den undervisning [som de andre elever havde fået, red]. Det gav ikke mening i min verden, at der var nogle kapitler i bogen, som vi skulle kunne i forvejen som hjælpere. Det betød jo så bare, at os med merit skulle læse det op hjemmefra, og så føles det lidt mystisk, at man ikke bare kan få undervisningen, når man alligevel skal sidde der hjemme og læse det.”

(Elev, assistentuddannelsen)

emner, de ikke modtager undervisning i, fordi de ikke kan huske det faglige indhold, eller fordi fagets indhold har ændret sig, siden de sidst modtog undervisning i det. Standardafkortningen som følge af den aldersbetingede merit til elever over 25 år opfattes også som arbitrær og unødvendig, da mange af disse elever ønsker at deltage i hele uddannelsesforløbet. Endelig peger både elever og undervisere på, at det er komplekst for eleverne at forstå og navigere i merit- og afkortningsreglerne, og at det mindsker motivationen fra starten af deres uddannelsesforløb. Udfordringen

En udfordring i forhold til tilrettelæggelse af meningsfulde undervisnings- og uddannelsesforløb omhandler brugen af merit, som optager både skoleledere, undervisere og elever. I interviewene peges der på, at det er afkortningen af forløb generelt mere end specifikke meritformer, der opleves som udfordrende. Både ledere og undervisere peger således på, at meritreglerne i høj grad komplicerer planlægningen og gennemførelsen af undervisningsforløb, fordi underviserne skal målrette undervisningen til mange forskellige elevgrupper med forskellige forudsætninger. **Meritreglerne gør det vanskeligt at gennemføre sammenhængende og relevante undervisningsforløb**, og de har en **negativ påvirkning på undervisningsmiljøet og de sociale relationer mellem eleverne**, fordi der sker en individualisering af undervisningen. På den måde påvirker meritreglerne ikke blot undervisningsmiljøet for meriteleverne selv, men også de øvrige elever på holdet. Samtidig beskriver meriteleverne, at de ofte bliver nødt til at læse op på de

med merit relaterer sig ikke til omlægningen af uddannelserne, men der er tale om et vilkår, som også gælder for de nye uddannelser, og som omlægningen med andre ord ikke har afhjulpet.

2.2 Indhold og sammenhæng mellem skole- og praktikperioder

Et af evalueringens centrale fokuspunkter omhandler oplevelsen af sammenhæng mellem grundforløb 2 (GF2) og hovedforløb. Evalueringen viser i den sammenhæng stor variation. Nogle elever og færdiguddannede social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter giver udtryk for, at GF2 var en god og meningsfuld forberedelse til hovedforløbet. I den forbindelse er det værd at bemærke, at særligt de nyuddannede er positive over for deres GF2-forløb. Andre elever og færdiguddannede finder, at GF2 var irrelevant og ikke gjorde dem hverken mere eller mindre fagligt rustet til at starte på hovedforløbet. Disse elever har ofte en oplevelse af, at forløbet er for langt, at undervisningen er ufokuseret og langtrukket samt tilrettelagt efter laveste fællesnævner, ligesom holdkammeraters manglende interesse eller deltagelse i undervisningen også opleves som meget demotiverende for de interviewede elever. På denne måde indikerer evalueringen, at **oplevelsen af GF2's relevans og faglige udbytte både afhænger af elevprofil og holdsammensætning**, ligesom der ses en tendens til, at de færdiguddannede elever oplever GF2 mere positivt end de elever, der er i gang med uddannelserne. Nogle social- og sundhedsskoler har tilrettelagt GF2-forløbet som et onlineforløb, hvilket har virket godt for særligt gruppen af ældre og fagligt stærke elever, fordi det giver eleverne større fleksibilitet og mulighed for at tilrettelægge undervisningen efter eget tempo.

“Jeg tror, at rigtig mange af dem føler sig tvunget til GF2, og de ser det lidt som en børnehave. Der er jeg glad for, at vi nu også kan tilbyde dem online GF2, for nogle mister simpelthen modet over det. Og så kommer de på hovedforløbet, og så begynder de at smage på virkeligheden.”

(Underviser, assistentuddannelsen)

Den generelle oplevelse blandt underviserne er dog, at de **i høj grad arbejder med at skabe sammenhæng mellem GF2 og hovedforløb**. De fortæller, at de 'bygger ovenpå' GF2, når de når til hovedforløbet ved at gå i dybden med de emner, der introduceres på GF2. Dette opleves som meningsfuldt for nogle elever, mens andre elever oplever det som for gentagende. Underviserne giver i forlængelse af dette udtryk for, at det er vanskeligt at tilrettelægge undervisningsforløb for den meget brede gruppe af elever. Særligt på GF2 er der stor variation i det faglige niveau, motivation og ambitionsniveau. Ligeledes varierer det mellem skolerne, hvor meget kommunikation og fælles planlægning, der finder sted mellem underviserne på GF2 og på hovedforløbet på daglig basis. Nogle undervisere er derfor forstående over for elevernes manglende oplevelse af sammenhæng, fordi de ikke selv har indsigt i, i hvad og hvordan eleverne bliver undervist på GF2.

Som led i revisionen af uddannelserne er der sket en faglig toning af indholdet på hovedforløbene på de to uddannelser. **Overordnet opfatter skoleledere, undervisere og arbejdsgivere den faglige toning som meningsfuld og relevant**. Ifølge skolelederne bidrager den faglige toning blandt andet til, at uddannelserne i højere grad får hver deres identitet. Underviserne beskriver også, hvordan der i høj grad er sket et fagligt løft inden for de fagområder, der er i særligt fokus på uddannelserne. Tilsvarende vækker emnerne genklang blandt eleverne, om end de fortæller, at nogle emner er mere i fokus end andre. På social- og sundhedshjælperuddannelsen er tidlig opsporing og ernæring i høj grad kommet mere i fokus, mens det i mindre grad gør sig gældende, for så vidt angår emnet om digitale hjælpemidler. På social- og sundhedsassistentuddannelsen giver både skoleledere, undervisere og praktikvejledere udtryk for, at eleverne har fået et markant fagligt løft

inden for særligt farmakologi og medicinhåndtering, mens palliation i mindre grad har været særligt i fokus.

I forhold til oplevelsen af sammenhæng i og mellem skole- og praktikperioder på hovedforløbet er der blandede oplevelser blandt alle målgrupper. Dette skyldes blandt andet, at der er **store variationer i samarbejdet mellem social- og sundhedsskoler og praktiksteder**. Det gælder både omfanget, formen og niveauet af samarbejde. På en social- og sundhedsskole samarbejder man tæt med de kommunale praktikvejledere ved fx at invitere dem ind på skolen og gennemføre simulationsundervisning med afsæt i cases fra praksis. På den måde etableres relationer mellem underviserne og praktikvejlederne, som gør kommunikationen og dialogen om kobling mellem teori og praksis lettere. Tilsvarende får underviserne på denne skole indblik i praksis, da de årligt besøger og arbejder en dag i praksis.

”Det er spændende at komme ud og se og tale med dem i praksis. Der er en relation til skolen og et samarbejde mellem skole og praksis. Den kobling bliver stærkere, og det er vigtigt. Man får også indblik i, hvad der rør sig.”

(Underviser, assistentuddannelsen)

Andre steder beskriver underviserne, at de ikke samarbejder med praksis eller at samarbejdet udelukkende foregår gennem elev- og praktikkoordinatorer. Når samarbejdet mellem undervisere og praktikvejledere er meget begrænset eller koordineres centralt, medfører det ifølge underviserne og praktikvejlederne, at det er **vanskeligt at følge elevernes progression gennem uddannelsen og følge op på, om eleven når de faglige slutmål**. Ligeledes betyder den manglende kontakt, at det er vanskeligt at klæde eleverne godt på til de forskellige praktikker, fordi underviserne ikke nødvendigvis har så stor føling med, hvordan praksis ser ud på nuværende tidspunkt. Ofte må underviserne trække på egen praksiserfaring, som kan ligge mange år tilbage. Omvendt giver vejledere, elever og undervisere også udtryk for, at praktikstederne ikke altid er klædt på til at modtage eleverne i praktik, fordi de ikke er opdaterede på, hvordan teori- og undervisningsforløb er sammensat og gennemføres på skolerne.

”Et problem er, at vi som undervisere har så lidt kontakt med praksis. De vandtætte skodder, der er sat op, passer ikke med målene om vekseluddannelse.”

(Underviser, assistentuddannelsen)

Det manglende samarbejde pålægger desuden eleverne et stort ansvar for selv at fortælle og videreformidle, hvad de har lært i praksis, og hvilken virkelighed de møder i praksis. Tilsvarende er eleverne ofte selv ansvarlige for at videreformidle egne behov og kompetenceniveau til praktikstedet, så de er klædt på til at give eleverne opgaver, der svarer til deres niveau. En praktikvejleder fortæller blandt andet, hvordan en elev først relativt sent i praktikforløbet fortalte, at vedkommende var ordblind. Konsekvensen af et mangelfuldt samarbejde er ofte, at det er vanskeligt for vejlederen at understøtte eleven på en tilfredsstillende måde, og at eleven dermed risikerer ikke at opnå det fulde udbytte af praktikken.

For at højne samspillet mellem teorierne i skoleperioderne og den virkelighed, eleverne møder i praksis, **efterspørger både elever og undervisere mere simulationsundervisning**. Simulationsundervisningen sikrer en tæt kobling mellem praksis og teori gennem arbejdet med cases fra praksis og giver eleverne en oplevelse af, at de ”smager på faget”. Her er der blandt andet gode erfaringer med, at praktikvejlederne deltager i simulationsundervisningen og præsenterer cases fra praksis for derigennem at styrke koblingen og samspillet mellem skole og praktik. Simulationsundervisningen er ifølge underviserne endnu mere relevant nu end tidligere, fordi der er flere yngre elever, som starter på social- og sundhedsassistentuddannelsen uden forudgående erhvervs erfaring

fra praksis. Det medfører et øget behov for at klæde eleverne på ikke blot teoretisk, men også i praksis, før de starter i praktik.

For at sikre oplevelsen af virkelighedsnær undervisning er det imidlertid vigtigt, at social- og sundhedsskolernes simulationsudstyr er opdateret og fungerer. Der er store forskelle på, hvilket udstyr skolerne har til rådighed, og ifølge eleverne er simulationsundervisningen ikke meningsfuld, hvis de mangler det udstyr, som skal indgå i en øvelse. Det store potentiale i at anvende simulationsundervisningen bliver i så fald ikke forløst. I den forbindelse er det relevant at bemærke, at simulationsundervisningen har været stærkt påvirket af COVID-19-pandemien, som har sat en voldsom begrænsning for elevernes færden i simulationsundervisningslokalerne, hvilket højst sandsynligt har påvirket både elevers og underviseres tanker og refleksioner – og dertilhørende frustration – om netop dette emne.

2.3 Faglig progression, niveaustigning og udvikling gennem uddannelserne

Generelt oplever skoleledere, undervisere, elever og praktikvejledere på tværs af de to uddannelser, at der er en god sammenhæng i uddannelsen i relation til niveaustigning og faglig progression. Mange undervisere giver udtryk for, at de arbejder kontinuerligt med dette, ligesom eleverne overordnet oplever, at de bliver dygtigere og mere kompetente, i takt med at de gennemgår de forskellige uddannelsesperioder og -forløb.

Både skoleledere, undervisere og elever peger dog på, at **det enkelte praktiksted har stor betydning for elevens faglige progression** og udvikling, herunder mulighed for at nå praktikmål. Dette gør sig gældende på tværs af elever på begge uddannelser og både blandt elever, der har et fagligt stærkt udgangspunkt og elever, der ikke har. Her fremhæver eleverne, at det særligt handler om vejledernes kompetencer og konkrete tilstedeværelse, ligesom miljøet på arbejdspladsen også har afgørende betydning for deres udbytte. Flere elever og undervisere fortæller om praktikforløb, hvor praktikvejledere har været fraværende i lange perioder af praktikken, hvilket har overladt eleven til sig selv eller til andre kolleger. Én af de interviewede praktikvejledere fortæller, at man på vedkommendes arbejdsplads har taget højde for, at vejlederen ikke altid kan være til stede ved at udpege en ekstra vejleder til hver elev, så eleven altid, eller næsten altid, har en vejleder, han eller hun kan henvende sig til.

Det generelle arbejdsmiljø og kollegiale fællesskab kan som nævnt også være afgørende for elevens faglige progression i løbet af praktikken, fordi han eller hun kan være afhængig af, at der bliver taget hånd om læringsprocessen ikke kun fra vejlederens side, men fra hele personalegruppen. Det handler blandt andet om, at studietiden respekteres, og at der er mulighed for at studere et uforstyrret sted med plads til fordybelse.

I praktikkerne oplever både elever og undervisere også, at der er store forskelle på, om eleverne får lov at sætte deres kompetencer og viden i spil inden for de faglige fokusområder. Der er således **relativt stor variation i tilrettelæggelsen og indholdet af praktikkerne** – både på tværs af kommuner og regioner og internt i de enkelte kommuner og regioner. Der er blandt andet store variationer i, om social- og sundhedshjælperleverne får mulighed for at arbejde med ernæring i deres praktikforløb, ligesom flere social- og

“Det største problem er i forhold til, hvad man får lov til at lave ude i praksis. Der er store forskelle på, hvad man får lov til ude i praktikkerne.”

(Elev, assistentuddannelsen)

“Det er så surt at høre dem komme tilbage og sige, at meldingen derfra var, at det må de ikke, fordi de ‘bare’ er elever.”

(Underviser, hjælperuddannelsen)

sundhedsassistentelever fortæller, at der er store forskelle på praksis i forhold til tidlig opsporing og forebyggelse på tværs af kommuner og praktiksteder.

”Vi giver dem opgaver for, og så skal de mundtligt eller skriftligt vende tilbage [på studiedagene, red.]. Men det gør de ikke på alle afsnittene. Det er lidt ad hoc, hvordan man gør det. Vi har lige hørt for nylig, at der også er stor forskel på skyggeopgaverne. På den ene afdeling skal de lave en opgave på 10 sider, hvilket ikke står i kompetencekortene, og hos os skal de gøre noget andet.”

(Regional praktikvejleder)

Et andet element, som i høj grad varierer på tværs af praktiksteder, er arbejdet med praktikmål. Både elever og praktikvejledere beskriver, at der er **store forskelle på praksis i arbejdet med praktikmålene**, ligesom det varierer, hvordan praktikstederne fx forvalter studiedage. En regional praktikvejleder fortæller, hvordan man på en afdeling arbejder meget systematisk med kompetencekort og logbøger, som bruges som en rettesnor for arbejdet hen imod praktikmålene, mens andre afdelinger arbejder mere ad hoc eller slet ikke med dette. De store variationer på tværs af praktikstederne skaber frustrationer blandt eleverne, fordi de dermed også oplever store variationer i deres læringsudbytte fra praktik til praktik.

I forlængelse af ovenstående påpeger flere elever, at de **mangler kobling mellem de mål, de arbejder med i praktikken og de mål, der arbejdes med på skolen**. Således fortæller flere elever, at de ikke oplever, at der bliver samlet op på de skolerettede opgaver, de udfører i praktikken. Eleverne ærgrer sig over dette, fordi det gør opgaverne mindre meningsfulde for dem, når de ikke får lejlighed til at anvende dem i deres efterfølgende skoleforløb.

Evalueringen viser dog også, at nogle kommuner har **fokus på i højere grad at harmonisere praktikforløbene og praktikvejledningen**. I nogle kommuner har man blandt andet organiseret vejlederfunktionerne centralt i kommunen og ansat uddannede vejledere til at varetage al vejledning af eleverne i forbindelse med praktikken. I de kommuner, som har valgt at centralisere vejlederfunktionen og ansætte fuldtidsvejledere, oplever ledere, undervisere og de kommunale uddannelseskoordinatorer, at kvaliteten af vejledningen er højnet. Opfattelsen blandt eleverne er dog, at fuldtidsvejlederne ikke altid har et fyldestgørende indblik i deres hverdag på praktikstedet, ligesom de savner den daglige og mere umiddelbare vejledning fra vejlederen. En elev fortæller blandt andet, hvordan vejlederen er på besøg en formiddag, men denne formiddag giver opgaverne ikke anledning til behov for vejledning. Det peger i retning af, at der ligger en opgave i at sikre vejledning tæt på elevens hverdag og de udfordringer og behov, som kan opstå uden for vejlederens 'besøgstid'.

Særligt eleverne opfatter **praktikperioderne som værende afgørende for den faglige progression**. Flere elever giver udtryk for, at de særligt oplever, at de udvikler sig fagligt og lærer noget, når de har været i praktik. Samtidig peger andre elever på, at de har vanskeligt ved at bruge den teori, de har lært på skolen, når de kommer i praktik, fordi praktiksted og -vejleder ikke altid er enige i eller opdaterede på de nye teoretiske viden, som eleverne har modtaget undervisning i.

Flere undervisere påpeger i forlængelse heraf, at eleverne ofte vil spejle sig i praktikpladsens arbejdsgange i en vekseluddannelse som denne, fordi de er 'praktikere' og uddanner sig til en praktisk uddannelse. Ligeledes påpeger undervisere, at eleverne ikke altid selv opdager, at de trækker på den teori og undervisning, de har gennemgået på skolen, når de er i praktikken. Derfor er det naturligt, at elevernes 'aha-oplevelser' er stærkt knyttet til praktikken, på trods af at forarbejdet til oplevelserne eller læringen ofte er funderet i et teoretisk grundlag fra undervisningen. Samtidig kan det være kilde til frustration hos eleverne, hvis de oplever, at det, de har lært på skolen, ikke stemmer overens med den virkelighed, de møder i praktikken.

Selvom en stor del af **eleverne tilkendegiver, at de overordnet føler sig godt klædt på** til den virkelighed og de opgaver, der møder dem i praktikken, peger analysen samlet set på, at det i mange tilfælde vil være gavnligt med tættere sparring mellem skoler og praktiksteder. Dette kan understøtte, at underviserne bedre kan klæde eleverne på til den praksis, de skal møde, og at praktikstederne er informerede om og opdaterede på, hvordan teori og undervisningsforløb tilrettelægges og gennemføres på skolerne. Dette vil også kunne styrke elevernes følelse af en kontinuerlig niveaustigning igennem uddannelsen med en højere grad af meningsfuldhed og faglig identitetsdannelse i både skole- og praktikforløb.

2.4 Udvikling af selvstændig fagidentitet

En af ambitionerne med revisionen af uddannelserne var at skabe en stærk, selvstændig faglig identitet og kultur på begge uddannelser. På baggrund af evalueringen vurderes dette i nogen grad at være realiseret. Overordnet set peger evalueringen på, at der blandt områdets aktører i **stigende grad sker en bevidstgørelse af, at social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og sundhedsassistentuddannelsen er to selvstændige uddannelser** med hver deres kompetenceprofil og ansvarsområde. Særligt eleverne er klare i deres distinktion mellem de to uddannelser, hvor de giver udtryk for kendskab til begge uddannelser og for, at de har taget et aktivt valg om at gå den ene eller anden vej.

Også underviserne oplever, at opsplitningen af uddannelserne har skabt et **øget fokus på en selvstændig fagidentitet**, der dog endnu ikke er fuldt udfoldet og forankret. Selvom fagidentiteterne på uddannelserne i nogen grad er styrket, er der ikke tale om to ligestillede uddannelser. Det står tydeligt frem i den måde, uddannelserne omtales. Undervisere og vejledere italesætter blandt andet, hvordan de skal 'hjælpe assistentelever ned på hjælperen', og elever og undervisere udtaler, at eleverne 'bare' eller 'kun' uddanner sig til social- og sundhedshjælper. Der er dog samtidig, især fra undervisernes side, en opmærksomhed på netop sprogbrugen om uddannelserne. Flere peger på, at retorikken, der knyttede sig til den tidligere hierarkiske trinuddannelse, stadig i nogen grad er til stede.

"Jeg havde overvejet begge uddannelser, men jeg syntes, det kunne være fedt at starte med at have noget erfaring og rutine. Den her uddannelse kommer man tættest på borgerne, man er primær og lærer dem at kende. Jeg har hørt, at assistenten bliver kastet lidt mere rundt og ikke kommer så tæt ind på livet af borgerne."

(Elev, hjælperuddannelsen)

Selvom eleverne allerede har valgt, om de vil stile mod hovedforløbet som social- og sundhedsassistent eller social- og sundhedshjælper på GF2, **anser både elever og undervisere GF2 som et afklaringsforløb**. Dette skyldes blandt andet, at eleverne ofte vil modtage grundforløbsundervisning sammen eller med meget få opdelinger mellem de to elevgrupper. Selvom dette i nogle tilfælde skyldes en kapacitetsudfordring, anses den fælles undervisning af undervisere og skoleledere i mange henseender som en fordel, fordi eleverne har mulighed for at spejle sig i hinanden, ligesom den fælles undervisning kan gøre dem mere afklarede om deres eget valg. Ligeledes er eleverne bevidste om, at de har ret til og kan skifte til den anden uddannelse, når de starter på hovedforløbet. For eleverne er det altså først efter grundforløbets afslutning, at det endelige uddannelsesvalg skal tages.

Flere undervisere peger i den forbindelse på, at de **anvender GF2 til at 'hjælpe' social- og sundhedsassistentelever over på social- og sundhedshjælperuddannelsen**, hvis de vurderer, at social- og sundhedsassistentuddannelsen på nuværende tidspunkt er et for ambitiøst valg for de pågældende elever. Dette kan i nogen grad anses som værende en konsekvens af, at uddannelserne ikke længere er struktureret som én trinuddannelse – underviserne giver udtryk for, at det handler om at finde en balance, fordi der stadig er en gruppe af elever, som har brug for at

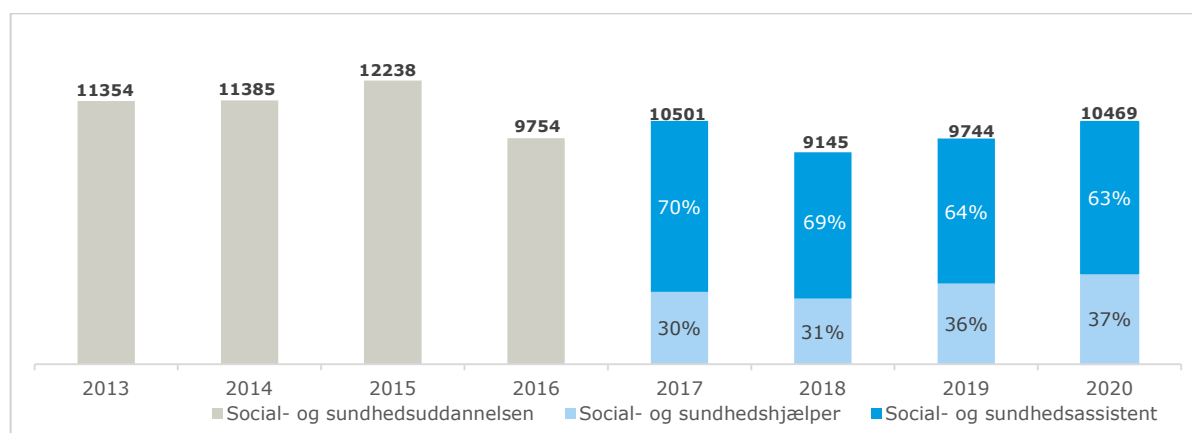
tage en social- og sundhedshjælperuddannelse og få noget praksiserfaring, før de vil kunne gennemføre social- og sundhedsassistentuddannelsen.

På begge uddannelser giver eleverne udtryk for, at **de opbygger en stærk faglig identitet, efterhånden som de gør sig erfaringer med praksis** i praktikforløbene. Evalueringen peger dermed på, at elevernes oplevelse af at have en selvstændig fagidentitet er tæt knyttet til deres evner til at løfte konkrete opgaver i praksis. Eleverne oplever således ikke primært opbygningen af en faglig identitet på hverken GF2 eller i skoleperioder på hovedforløbet, men derimod når de har en oplevelse af, at de kan bruge det, de har lært, i praktikken. Ligeledes påpeger flere elever og undervisere, at det også kan være i mødet med andre fagligheder, at eleverne bliver opmærksomme på, hvad deres profession bidrager med i praksis, og hvordan deres kompetencer adskiller sig fra andre professioners kompetencer. Her får de en bedre fornemmelse af deres egen fagidentitet – særligt når det bliver klart for dem i det tværfaglige og tværsektorielle arbejde, hvad deres egen rolle er, og hvorfor netop denne rolle er essentiel for opgaveløsningen rundt om borgere og patienter.

2.5 Rekruttering af elever, elevprofiler og øget gennemførelse

I dette afsnit belyses betydningen af de reviderede uddannelser for hhv. rekruttering og fastholdelse af elever, herunder om elevgruppen har ændret sig på de to uddannelser som følge af revisionen. Af nedenstående figur fremgår udviklingen i andelen af elever, som påbegynder en social- og sundhedsuddannelse før og efter revisionen i 2017. Figuren viser, at den samlede tilgang fra 2018 og frem har været relativt stabil, men dog på et lavere niveau end i 2013 til 2015.

Figur 1: Antal elever, der er påbegyndt social- og sundhedsuddannelserne før og efter revisionen i 2017

Note: Figuren viser udviklingen i tilgangen (antallet) af elever til social- og sundhedsuddannelserne fra skoleåret 2013 til 2020. Figuren viser den samlede tilgang inklusive elever, som starter direkte på hovedforløbet eller grundforløbets 2. del. Både før og efter revisionen i 2017 tælles eleverne kun med ved deres første tilgang til uddannelsen, og derfor kan tallene sammenlignes. Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Tendenserne i registerdata stemmer overens med indsigterne fra interviews med skoleledere og undervisere, som **ikke oplever, at revisionen af uddannelserne har haft en mærkbar betydning for det samlede antal elever**, som søger mod social- og sundhedsuddannelserne. Skoleledere og undervisere peger dog på, at elevgruppen på de to uddannelser har ændret sig ændret som følge af revisionen af uddannelserne. På social- og sundhedsassistentuddannelsen beskrives det faglige niveau som værende højt, mens nogle undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen beskriver, at det faglige niveau blandt eleverne på denne uddannelse er dalet, fordi de fagligt stærkeste elever nu i højere grad starter direkte på social- og sundhedsassistentuddannelsen. På social- og sundhedsassistentuddannelsen peger flere undervisere peger også på, at elevgruppens sammensætning delvist har ændret sig som følge af, at der nu er en større andel helt unge elever, der påbegynder uddannelsen direkte efter afsluttet grundskole.

Skoleledere og undervisere på begge uddannelser har generelt en opfattelse af, at **andelen af udfordrede elever er steget** – forstået som, at eleverne generelt har flere diagnoser og faglige udfordringer end tidligere. Det er imidlertid svært for underviserne og skolelederne at vurdere, om dette hænger sammen med revisionen af uddannelserne eller i stedet afspejler en generel samfundsmæssig udvikling³. Underviserne peger desuden på, at elevgruppen generelt er meget blandet på de to uddannelser. Den består af elever i mange aldersgrupper – fra helt unge elever på 16 år til elever med et langt arbejdsliv bag sig, og omfatter elever med meget forskellige faglige og personlige kompetencer. Selvom elevernes forskellige erfaringer kan bidrage til og inddrages konstruktivt i undervisningen, oplever underviserne og lederne i den forbindelse, at der er svært at skabe et undervisningsmiljø, hvor alle elever tilgodeses, og beskriver det som et krydspres mellem forskellige hensyn.

Når eleverne skal vælge uddannelse, er det skoleledernes indtryk, at **valget af hhv. social- og sundhedsassistent- eller social- og sundhedshjælperuddannelsen påvirkes af arbejdsmarkedets behov**. De peger således på, at aftagernes efterspørgsel spiller en central rolle i den enkelte elevs valgproces. Flere peger på uhensigtsmæssigheden i dette; i valgprocessen vejledes eleverne af arbejdsgiver i den retning, hvor efterspørgslen på arbejdskraft er størst, uden at der nødvendigvis tages højde for elevernes personlige eller faglige forudsætninger. Skolelederne efterspørger således et tættere samarbejde med arbejdsgiver om at vejlede eleverne mod den uddannelse, som er mest hensigtsmæssig for eleven, givet elevens personlige og faglige kompetencer.

“Jeg havde faktisk søgt ind som assistent først. Og der tror jeg også bare, at det var en rigtig god beslutning for mig, at uddannelseskonsulenten rådede mig til at læse til hjælper i stedet. Det passer bare meget bedre til mig, for jeg kan slet ikke læse i lang tid.”

(Elev, hjælperuddannelsen)

“Tidligere, hvis man var ung og havde taget grundforløbet, så kunne man tage hjælperuddannelsen, modnes og få erfaring, så man var bedre klædt på til at tage assistentuddannelsen. Nu ser vi nogle enormt unge elever, der springer fra grundforløb 2 til assistentuddannelsen, hvor vi tænker, at det ville være godt, hvis de tog en hjælperuddannelse først.”

(Underviser, assistentuddannelsen)

I forlængelse af dette peger flere undervisere på, at mange **unge elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen kunne have gavn af at starte på social- og sundhedshjælperuddannelsen** og efterfølgende videreudanne sig til social- og sundhedsassistenter. Underviserne oplever, at de unge elever eller elever uden forudgående erfaring med erhvervet mangler den modningsproces, som opstår gennem en social- og sundhedshjælperuddannelse, forud for deres arbejde i praksis. Derudover kan det ifølge underviserne opleves som et nederlag at skifte fra social- og sundhedsassistentuddannelsen til social- og sundhedshjælperuddannelsen, fordi det faglige niveau er for højt, og det medfører, at nogle elever falder helt fra i

stedet for at skifte til social- og sundhedshjælperuddannelsen.

³ Et analysenotat fra KL konkluderer, at der mellem 2013 og 2018 skete en stigning på 27 pct. i andelen af 0-17-årige børn og unge, som fik stillet en psykiatrisk diagnose i hospitalspsykiatrien. Blandt den voksne befolkning skete der en stigning på 22 pct. i perioden. Se KL (2019): Borgere med psykiatriske (hospitals)diagnoser (2013 og 2018).

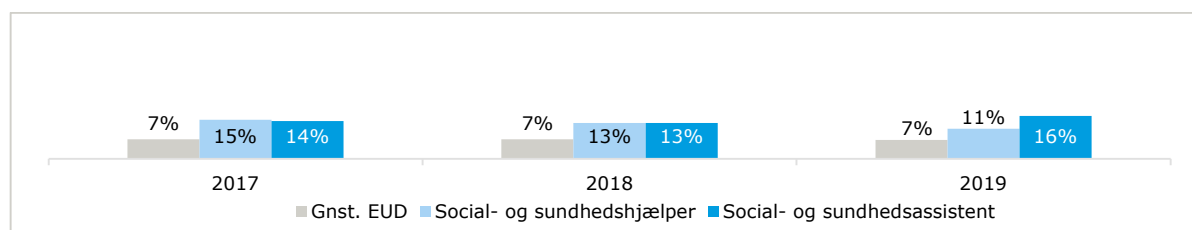
Der er generelt et blandet billede af, hvorvidt revisionen af uddannelserne har medført, at eleverne opfatter uddannelserne som særskilte frem for trinopbygget. Nogle skoleledere og undervisere fortæller, at eleverne ser social- og sundhedsassistentuddannelsen som 'førstevalget', mens social- og sundhedshjælperuddannelsen opfattes som en 'mini-assistent'. Der er dog også undervisere, som oplever, at opfattelsen af de to uddannelser har ændret sig og særligt, at social- og sundhedshjælperuddannelsen i højere grad opfattes som havende sin egen berettigelse og værdi. De peger også på, at eleverne italesætter deres valg af social- og sundhedshjælperuddannelsen på en anden måde ved fx at lægge vægt på de særegne fordele ved denne uddannelse. Det kan fx være ved at forklare, hvordan man som social- og sundhedshjælper er tættest på borgeren og derfor spiller en afgørende rolle i forhold til at observere og registrere borgerens tilstand. En vejleder beskriver i forlængelse af dette, at hun oplever social- og sundhedshjælpereleverne som mere reflekterede over deres uddannelsesvalg, fordi 'de går mod strømmen' og foretager et aktivt valg. Det betyder, ifølge vejlederen, at social- og sundhedshjælpereleverne i modsætning til mange social- og sundhedsassistentelever har et reelt billede af den valgte uddannelses indhold og kompetenceprofil.

"Nogle af de helt unge på grundforløbet synes, det lyder fedt at blive assistent, men de ved ikke, hvad det indebærer."

(Underviser, assistentuddannelsen)

For så vidt angår **frafaldet på uddannelserne**, peger registerdata i retning af, at andelen af elever, som falder fra i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, er faldende på begge uddannelser (se figur 32 i bilag 2). Frarafaldet i overgangen mellem GF2 og hovedforløbet er på trods af en faldende tendens fra 2017-2019 fortsat højt og højere end frarafaldet på både GF2 og hovedforløbet (se figur 31-33 i bilag 2). På hovedforløbet tegner der sig et mindre entydigt billede, hvor frarafaldet på hovedforløbet er faldet fra 15 pct. i 2017 til 11 pct. i 2019 for social- og sundhedshjælperuddannelsen, mens det er steget en smule fra 14 pct. i 2017 til 16 pct. i 2019 for social- og sundhedsassistentuddannelsen. Frarafaldet på uddannelsernes hovedforløb er dog stadig næsten dobbelt så højt sammenlignet med de øvrige erhvervsuddannelser. Dette fremgår af figuren nedenfor.

Figur 2: Andel elever, der falder fra på hovedforløbet på social- og sundhedsuddannelserne

Note: Figuren viser frarafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frarafald på erhvervsuddannelserne på hovedforløbet fra 2017-2019.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet'.

Skoleledere og undervisere peger i de kvalitative interviews på, at de generelt har **begrænset indblik i og viden om, hvad der forklarer frafaldet på uddannelserne**. Deres indtryk er dog, at praksischock, private forhold og et for højt fagligt niveau er de primære årsager til frafaldet. Når eleverne kommer tilbage på skolen efter et praktikforløb, hører underviserne, at skiftet fra skolekonteksten, hvor skolerne tilbyder mange støtteforanstaltninger, til praktiksteder, hvor eleverne skal passe ind på en arbejdsplads og i et "voksnet" arbejdsmiljø, er udfordrende. Elever fortæller tilsvarende om, at den første praktik er hård, fordi det er første gang, de stifter bekendtskab med arbejdet som social- og sundhedshjælper eller social- og sundhedsassistent i praksis. Både praktikvejledere og undervisere peger i den forbindelse på, at det særligt er de unge elever, som falder fra, mens de ældre elever, som fx foretager et brancheskifte sent i deres karriere, er afklarede om, hvad de vil og rustet til at indgå på en arbejdsplads.

"Jeg var en af dem, som slet ikke var forberedt [på praktikken, red.]. Og så den der personlige grænse og blufærdighed, det var virkelig skræmmende for mig fra starten. Og praktikstedet forventede, at jeg kunne klare komplekse problemstillinger, så jeg følte mig ikke forberedt til min første periode. Jeg fik hver dag ondt i maven, når jeg skulle på arbejde. Jeg var ikke klar til det. Jeg følte, at jeg blev stillet nogle opgaver, som jeg ikke var parat til."

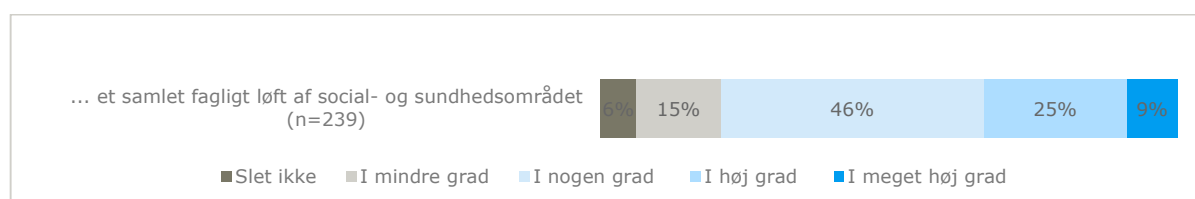
(Elev, hjælperuddannelsen)

Mange ledere og undervisere **efterspørger generelt mere viden om, hvad der kan forklare elevernes frafald**. Ofte finder frafaldet sted i skiftet mellem skole og praktik (eller mellem forskellige praktiksteder), og derfor er det svært for underviserne at undersøge årsagerne, ligesom de oplever at have begrænsede muligheder for at hjælpe eleverne videre til en anden uddannelse eller tilrettelægge særlige forløb for dem, som matcher deres behov. Underviserne peger blandt andet på, at de ikke må kontakte eleverne, når de er i praktik, og derfor er afhængige af, at eleven selv kontakter skolen.

2.6 Udvikling i fagligt niveau og uddannelsers match i forhold til arbejdspladsernes behov

Overordnet viser resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, at undervisere, vejledere og ansættende ledere i nogen grad oplever, at **revisionen af uddannelserne har givet et samlet fagligt løft** af social- og sundhedsområdet. Billedet varierer dog på tværs af forskellige respondentgrupper og peger i retning af, at underviserne i højere grad oplever, at revisionen har bidraget til et samlet fagligt løft end de ansættende myndigheder. Således angiver 34 pct. af underviserne på de to uddannelser, at de i høj eller i meget høj grad oplever, at revisionen har givet området et samlet fagligt løft (se nedenstående figur), mens det samme kun gør sig gældende for 27 pct. af de ansættende myndigheder (se figur 46 i bilag 3). I fortolkningen af disse resultater er det væsentligt at være opmærksom på, at der er tale om aktørernes *oplevede* udvikling i elevernes faglige niveau. Det er således ikke muligt på baggrund af data i evalueringen at konkludere om elevernes faglige niveau på baggrund af objektive mål (fx eksamenskarakterer). Derudover er det værd at bemærke, at en stor andel af underviserne (ca. 38 pct.) svarer, at de ikke ved, om revisionen har bidraget til et samlet fagligt løft. Det peger således i retning at, at det er svært for underviserne at vurdere, hvilken indflydelse revisionen konkret har haft på det faglige niveau på social- og sundhedsområdet.

Figur 3: Andelen af undervisere på social- og sundhedsuddannelserne, der oplever, at revisionen har bidraget til...

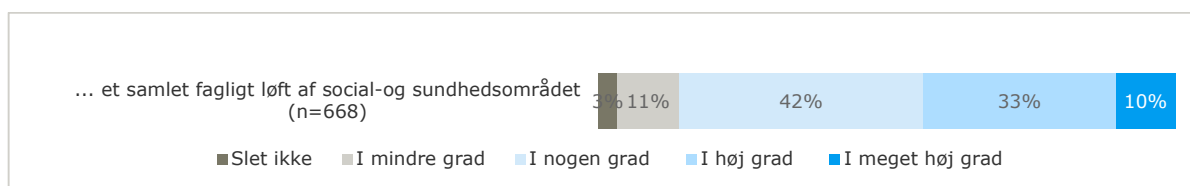

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 146 for spørgsmålet i figuren.

Endvidere peger spørgeskemaundersøgelsen på, at der er forskel på de ansættende myndigheders besvarelser, alt afhængig af om de er ansat i kommunalt eller regionalt regi. Resultaterne indikerer overordnet set, **at kommunale ansættende myndigheder i højere grad oplever, at der er sket et samlet fagligt løft end regionale ansættende myndigheder** (se figur 46 i bilag 3). Det skal dog bemærkes, at spørgeskemaundersøgelsens resultater baserer sig på relativt få besvarelser, særligt inden for de enkelte tilbudstyper på det regionale område, og at resultaterne derfor er behæftet med en vis usikkerhed. De kvalitative interviews indikerer, at forskellen mellem de kommunale og regionale lederes oplevelse af det faglige niveau kan være et resultat af, at der i regionalt regi i særlig grad efterspørges en høj grad af robusthed hos social- og sundhedsassistenterne samt kompetencer til at indgå i den specialiserede sygepleje. Her baserer indsigterne sig ligeledes på få interviews, og der må derfor tages forbehold for generaliserbarheden af disse.

Blandt praktikvejlederne er oplevelsen af et samlet fagligt løft generelt mere positivt end blandt både ansættende myndigheder og undervisere. Her indikerer hele 43 pct., at de i høj eller i meget høj grad oplever, at revisionen har givet social- og sundhedsområdet et samlet fagligt løft, mens kun 14 pct. finder, at dette i mindre grad eller slet ikke er tilfældet. Det fremgår af nedenstående figur.

Figur 4: Andelen af praktikvejledere, der oplever, at revisionen har bidraget til ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt praktikvejledere for social- og sundhedsselever.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 90 for spørgsmålet i figuren.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen understøttes af de kvalitative indsigter, hvor der kan spores en variation i aktørernes oplevelse af, hvorvidt eleverne på uddannelserne er blevet fagligt dygtigere, og om de nyuddannede social- og sundhedshjælperes og social- og sundhedsassistenter kompetencer matcher arbejdsmarkedets behov. Evalueringen viser overordnet, at der er et **godt match mellem de kompetencer, eleverne opnår på uddannelserne, og behovene på arbejdsmarkedet**. Derudover er der generelt enighed om, at revisionen af uddannelserne har været nødvendig som følge af et stadig mere komplekst sygdomsbillede, hvilket stiller øgede krav til social- og sundhedshjælpernes og social- og sundhedsassistenternes kompetencer. Tilsvarende oplever flere praktikvejledere og ansættende ledere en 'opgaveglidning' på social- og sundhedsområdet, hvor social- og sundhedsassistenter i højere grad varetager sygeplejerskeopgaver. Der er dog forskelle i oplevelsen af match på tværs af uddannelserne, sektorer og fagområder, hvilket uddybes for de respektive uddannelser i kapitel 3 og 4.

Generelt peger ansættende ledere og praktikvejledere dog også på, at det er udfordrende at udtale sig generelt om elevernes og de færdiguddannedes kompetenceniveau og matchet med arbejdsmarkedets behov, fordi den meget blandede elevgruppe også kommer til udtryk i **meget store variationer i elevernes kompetencer**.

“Det er rigtig personafhængigt [om de har styrkede kompetencer, red.]. Vi kan have virkelig dygtige elever, som jeg tænker, bliver gode medarbejdere, men jeg kan også have elever, som jeg tænker, at jeg ikke vil ansætte. Det handler også om, hvor de er i deres liv.”

(Ansættende leder)

Det gælder særligt i forhold til elevernes relationelle og kommunikative kompetencer, kompetencer til at indgå professionelt på en arbejdsplads samt kompetencer i relation til demensområdet, som bliver en større og større del af det generelle ældreområde. Meriteleverne fremhæves i den forbindelse generelt som særligt dygtige til både det kommunikative og relationelle arbejde, hvilket tilskrives deres erfaring og alder.

Nogle ansættende myndigheder peger desuden på, at COVID-19-pandemien har sat et negativt aftryk på særligt de tosprogedes sproglige kompetencer. Det kan ifølge ansættende myndighed forklares ved, at sprogundervisningen er mindsket betragteligt eller helt aflyst på nogle skoler som følge af restriktionerne og nedlukningen. Det er imidlertid afgørende for arbejdsgiverne, at elevernes kommunikative og relationelle kompetencer er stærke, da en væsentlig del af social- og sundhedshjælpernes og social- og sundhedsassistenternes arbejdsopgaver består i at lytte til, forstå og kommunikere med borgerne.

Et overordnet fund i evalueringen er desuden, at manglen på social- og sundhedsassistenter har indflydelse på ansættende myndigheders bedømmelse af social- og sundhedshjælpernes og social- og sundhedsassistenternes kompetenceprofiler og faglige niveau. Evalueringen indikerer, at **en mangel på social- og sundhedsassistenter skaber øget ønske om en anden social- og sundhedshjælperprofil**, hvor social- og sundhedshjælperne kan og må løse flere opgaver, end den nye uddannelse giver dem beføjelser til. Der kan således være en tendens til, at tilfredsheden med social- og sundhedshjælperne afhænger af, om det er muligt at ansætte det nødvendige antal social- og sundhedsassistenter.

Generelt opleves det dog som tidligt at vurdere elevernes kompetencer som følge af revisionen, og særligt på arbejdsmarkedet er der fortsat begrænsede erfaringer med de nyuddannede social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistenter. **De nyuddannede social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistenter fylder således meget lidt i det samlede billede**, ligesom ansættende myndigheder også har et stort fokus på efter- og videreuddannelse af 'gamle' medarbejdere, herunder ufaglærte og social- og sundhedshjælper. Generelt er der en oplevelse blandt både skoler og praksis af, at revisionen af uddannelserne har løftet niveauet, men at det endnu er for tidligt at konkludere, hvor stor en forskel revisionen af uddannelserne har bidraget til i forhold til udvikling i fagligt niveau og match med arbejdsmarkedets behov på tværs af uddannelserne.

3. SOCIAL- OG SUNDHEDSASSISTENTUDDANNELSEN

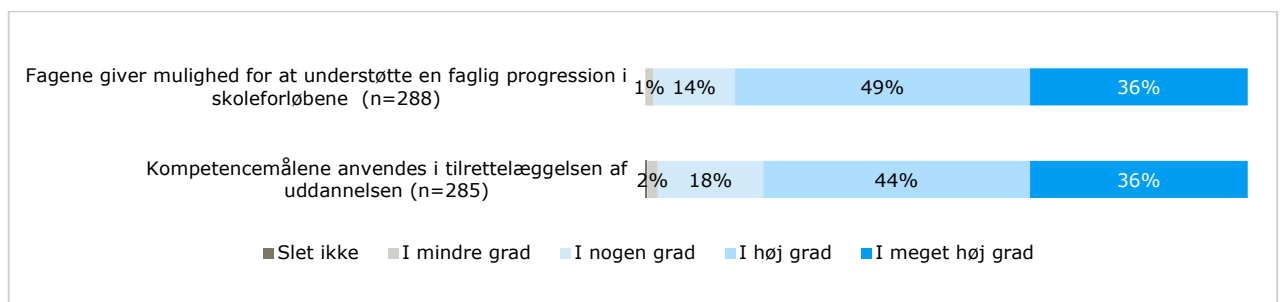
Dette kapitel præsenterer de resultater og konklusioner, som i særlig grad relaterer sig til implementeringen og virkningen af den reviderede social- og sundhedsassistentuddannelse. Et særligt fokus i dette kapitel vil være evalueringen af elevernes progression gennem den længere uddannelse, herunder hvordan praktikstederne oplever elevernes progression mellem de tre praktikperioder, samt om elevernes faglige niveau matcher aftagernes behov. Der vil også være et særskilt fokus på den oplevede sammenhæng mellem skole- og praktikperioder.

3.1 Implementering og tilrettelæggelse af social- og sundhedsassistentuddannelsen

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater relateret til implementering og tilrettelæggelse af social- og sundhedsassistentuddannelsen, herunder sammenhængen i uddannelsen og tilrettelæggelsen af praktikforløb.

Overordnet peger underviserens besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen på, at **det nye indhold og den nye struktur for uddannelsen opleves som hensigtsmæssig og er implementeret efter hensigten**. Af nedenstående figur fremgår det, at 85 pct. af underviserne i høj eller i meget høj grad oplever, at fagene på uddannelsen giver mulighed for at understøtte en faglig progression i skoleforløbene. Tilsvarende peger resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen i retning af, at indholdet af uddannelsen på social- og sundhedsskolerne i høj grad tilrettelægges i overensstemmelse med intentionen. Således svarer 80 pct. af underviserne, at de anvender kompetencemålene i tilrettelæggelsen af uddannelsen.

Figur 5: Andelen af undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen, der oplever, at ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 50-53 for spørgsmålene i figuren.

Blandt underviserne er der også i høj grad **tilfredshed med placeringen af de forskellige praktikforløb**. Underviserne er overordnet enige i, at det er hensigtsmæssigt, at rækkefølgen af praktikforløbene er centralt fastlagt og ens for alle, ligesom rækkefølgen af praktikforløbene opleves som hensigtsmæssige for elevernes faglige udvikling (se figur 43 i bilag 3). I interviews med undervisere og skoleledere fremhæves særligt placeringen af den somatiske praktik, som nu er placeret til sidst i uddannelsesforløbet. Denne revision har ifølge undervisere og ledere bidraget til, at eleverne i mindre grad oplever et praksischock, når de begynder i deres første primærkommunale praktik. Kommunale og regionale praktikvejledere har tilsvarende en opfattelse af, at rækkefølgen af praktikkerne er placeret mere naturligt nu, da eleverne starter med at stifte kendskab til de primære opgaver som social- og sundhedsassistent i kommunalt regi, hvorefter de

"Jeg vil i hvert fald sige, at forskellen fra den gamle uddannelse er, at det er rigtig godt, at de er i praktik i primær [sektor], inden de kommer på hospitalet. Det fik nogle af dem et chok over tidligere nemlig. Så det her med at starte ude i primær, det er rigtig godt."

(Underviser, assistentuddannelsen)

får indblik i et mere komplekst felt i form af psykiatrien og endelig får indblik i det sammenhængende sundhedsvæsen i somatikken. Denne rækkefølge afspejler ifølge praktikvejlederne elevernes faglige progression.

Både skoleledere og praktikvejledere beskriver desuden, at der i forbindelse med praktik 2 i psykiatrien kan **opstå udfordringer, fordi eleverne har en opfattelse af, hvad en 'rigtig' psykiatripraktik er**. Mange elever ønsker at komme i praktik på en psykiatrisk afdeling på et hospital og anser ikke psykiatripladser på fx en demensafdeling eller et alternativt plejehjem for en 'rigtig' psykiatripraktik. Både skoleledere og praktikvejledere peger således på et behov for at udvide elevernes forståelse af psykiatrien og åbne deres øjne for, at psykiatri også finder sted i mange andre kontekster end på et hospital.

Med revisionen af uddannelserne blev retningslinjerne for de afsluttende prøver ændret, så det nu er centralt fastlagt, hvilke fag eleverne skal til eksamen i. I relation til dette fortæller både elever og undervisere, at **eleverne har særligt fokus på de fag, de skal til eksamen i, hvilket ofte sker på bekostning af de øvrige fag**. Det vækker undren hos både skoleledere, elever og undervisere, at de skal bestå naturfag og dansk, men at man som social- og sundhedsassistentelev kan komme igennem uddannelsen uden at aflægge prøve i eksempelvis det uddannelsesspecifikke fag inden for det somatiske område. I den forbindelse fremhæver elever og undervisere, at man med fordel kunne udvælge **uddannelsesspecifikke fag til eksamen** frem for fx dansk. Nogle undervisere foreslår desuden, at man kunne udtrække fag til eksamen, så hverken elever eller undervisere på forhånd målretter og giver særligt opmærksomhed til specifikke fag.

"Jeg kan godt savne fra den gamle uddannelse, at eleverne kommer op i de uddannelsesspecifikke fag og ikke kun dansk, naturfag og farmakologi. Det betyder på den nye uddannelse, at de tre fag får rigtig meget opmærksomhed – både fra eleverne og fra os lærere."

(Underviser, assistentuddannelsen)

Et andet element i revisionen af social- og sundhedsassistentuddannelsen var desuden indførelsen af farmakologi og medicin håndtering som et prøvefag. På tværs af skolerne er der en **vis variation i placeringen og tilrettelæggelsen af undervisningen i farmakologi og placeringen af farmakologiprøven**. Hvor nogle skoler har placeret farmakologiprøven i skoleperiode 2, har andre placeret den i skoleperiode 3. Når skolerne har valgt at placere farmakologiprøven i skoleperiode 2, skyldes det primært ønsker fra psykiatrien, som stiller krav om, at eleverne har færdigheder i rela-

"Somatikken har fået et ordentlig løft, og det er stadig et område, jeg undrer mig over, at der ikke er prøve i undervejs. Vi har nogle, der stryger igennem, som ikke har den fornødne viden, og de er svære at stoppe."

(Underviser, assistentuddannelsen)

tion til farmakologi, når de skal i praktik. Flere skoler har dog valgt at rykke farmakologiprøven til skoleperiode 3 på baggrund af deres indledende erfaringer med undervisningen de første år efter revisionen af uddannelserne. Erfaringen på disse skoler er, at eleverne har det bedste vidensgrundlag og de bedste forudsætninger for at tage faget i skoleperiode 3, fordi de blandt andet har afsluttet naturfag i skoleperiode 2 og har praksiserfaringer fra psykiatrien, de kan knytte faget an til.

Generelt beskriver underviserne, at **farmakologifaget fylder meget blandt eleverne**, som oplever, at det faglige indhold er svært, og at undervisningsforløbet er presset. I forlængelse heraf oplever underviserne også, at det faglige niveau i farmakologi varierer meget på tværs af eleverne. På nogle skoler arbejder man derfor målrettet med at differentiere undervisningen, så den afspejler den store niveauforskel. På andre skoler har man som ovenfor beskrevet valgt, at eleverne skal afslutte naturfag i skoleperioden inden farmakologieksamen (skoleperiode 2). Det skal bidrage til, at eleverne får en grundlæggende forståelse af naturfag, som kan danne fagligt afsæt for farmakologieksamen.

”Ja, [farmakologi, red.] ligger højt taksonomisk. Man skal ned på celle-niveau og sige, hvordan Panodilen nedbrydes i leveren. Og det er også derfor, naturfag giver god mening [at have før farmakologi, red.]. Det er støttende for farmakologi.”

(Leder, social- og sundhedsskole)

Endelig fremhæver nogle undervisere og elever den **afsluttende del af uddannelsen som problematisk**. Eleverne oplever dels overgangen i praktik 3, hvor de skifter mellem to delpraktikker, som meget brat og hård, dels oplever de ikke at få samlet op på praktikkerne, herunder særligt den somatiske hospitalspraktik, når de kommer tilbage på skolen. Praktikvejledere i kommunerne fortæller tilsvarende, hvordan skiftet mellem de to praktikker er vanskeligt for eleverne, og det er svært for dem at omstille sig med en dags varsel. Den efterfølgende og afsluttende skoleperiode opfattes også som udfordrende af nogle skoleledere og elever, fordi eleverne umiddelbart efter, at de er kommet tilbage på skolen, skal trække spørgsmål til eksamen.

”Jeg var ikke så glad for, at de sidste to praktikker hang sammen. Man er tre måneder på sygehuset, og så går man direkte over i den næste praktik. Det svarer til, at man slutter en arbejdsplads af, og dagen efter starter man op på den næste. Det er hårdt både fysisk og psykisk, at man ikke har en skoleperiode derimellem. Jeg manglede virkelig lige at komme ind på skolen og vende. Det er meget lang tid at være væk fra skolen, synes jeg personligt.”

(Elev, assistentuddannelsen)

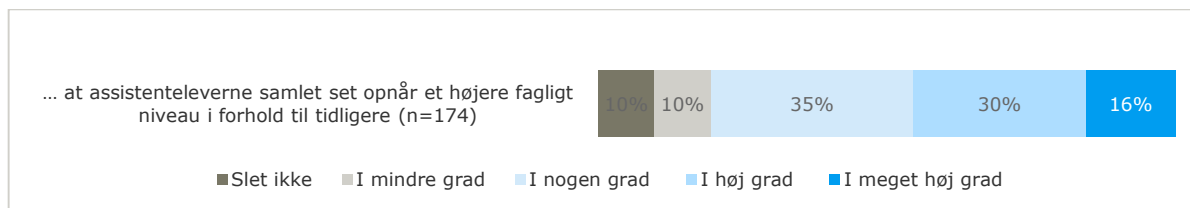
3.2 Det faglige niveau og indhold på uddannelsen

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater om det faglige niveau og indhold på social- og sundhedsassistentuddannelsen, herunder hvorvidt og hvordan revisionen har ført til en udvikling i elevernes og de færdiguddannede social- og sundhedsassistenteres faglige niveau, både generelt og inden for enkelte videns- og kompetenceområder. Afsnittet omhandler også det faglige indhold og styrkelse af uddannelsens delelementer, og i forlængelse af dette præsenteres indsigter om uddannelsens faglige progression og sammenhæng.

3.2.1 Udvikling i social- og sundhedsassistentelevernes faglige niveau

Evalueringen viser, at **undervisernes oplevelse af social- og sundhedsassistentelevernes faglige niveau er blandet, men dog overvejende positiv**. Således indikerer 46 pct. af de adspurgte undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen, at revisionen i høj eller i meget høj grad har bidraget til et højere fagligt niveau blandt social- og sundhedsassistenteleverne. Her er det dog væsentligt at være opmærksom på, at ca. 44 pct. af respondenterne i undersøgelsen har svaret 'ved ikke' til dette spørgsmål. Det tyder altså på, at det endnu er vanskeligt for underviserne at bedømme, om social- og sundhedsassistenteleverne har fået et egentligt fagligt løft efter revisionen af uddannelsen. I fortolkningen af disse resultater er det væsentligt at være opmærksom på, at der er tale om aktørernes *oplevede* udvikling i elevernes faglige niveau. Det er således ikke muligt på baggrund af data i evalueringen at konkludere om elevernes faglige niveau på baggrund af objektive mål (fx eksamenskarakterer).

Figur 6: Andelen af undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen, der oplever, at revisionen har bidraget til ...

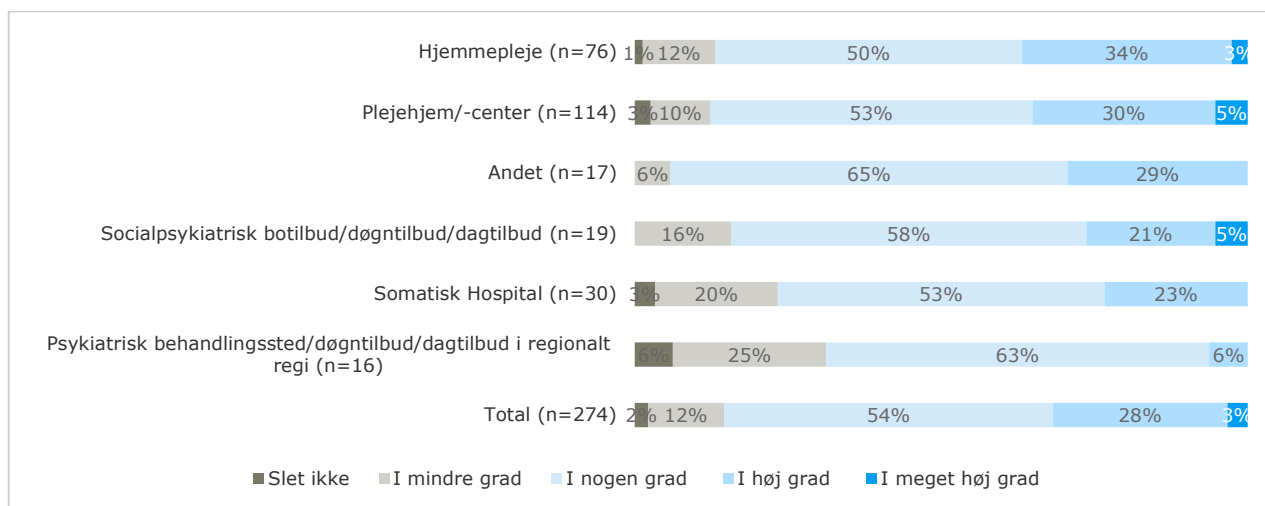

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.

Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 134 for spørgsmålet i figuren.

Blandt praktikvejledere og ansættende myndigheder er variationen i vurderingen af social- og sundhedsassistenternes faglige niveau lidt større, som til dels skyldes, at uddannelsen stadig er meget ny, og vejledere og ansættende ledere stadig har begrænset erfaring med social- og sundhedsassistenter fra den nye social- og sundhedsassistentuddannelse. Det er således vanskeligt for dem at bedømme elevernes faglige niveau – og om ændringer i dette kan tilskrives den reviderede uddannelse eller i højere grad skyldes elevernes forskellige faglige og relationelle udgangspunkter. Ligeledes peger analysen af de kvantitative data, at der er forskel på oplevelsen af det faglige niveau afhængig af sektor og fagområde. Spørgeskemaundersøgelsen blandt de ansættende ledere af social- og sundhedsselever indikerer således, at aktører fra den kommunale sektor i højere grad oplever en højnelse af social- og sundhedsassistenternes faglige niveau, mens aktører fra den regionale sektor, særligt somatisk hospital og psykiatrisk behandlingstilbud, i mindre grad oplever, at dette er tilfældet. I den forbindelse er det dog vigtigt at have for øje, at n (antal svar) varierer en del på tværs af de forskellige sektorer, og at resultaterne for nogle områder baserer sig på relativt få besvarelser. Dette kan have betydning for det samlede billede, som figuren tegner.

Figur 7: I hvilken grad oplever du, at revisionen af social- og sundhedsassistentuddannelsen har bidraget til at højne det generelle faglige niveau hos de nyuddannede social- og sundhedsassistenter?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt ansættende ledere af social- og sundhedsselever.

Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 3-18 for de forskellige områder og er 65 i alt.

Dette billede går igen i de kvalitative indsigter, hvor særligt undervisere og kommunale praktikvejledere har et meget positivt indtryk af elevernes faglighed og overordnet mener, at denne er højnet. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at eleverne er dygtige, får høje karakterer og kan reflektere over, hvad de gør og hvorfor. Derudover peger de kommunale vejledere på, at de kan mærke, at eleverne udvikler sig meget, fra de ser dem i første praktik og til de modtager dem igen i tredje praktik. Erfaringen fra skoleforløb og de mellemliggende praktikker har ifølge flere vejledere i høj grad rustet dem til arbejdslivet. Vejlederne oplever med andre ord elever, der er mere selvsikre og selvstændige, som har god forståelse af egen faglighed – og som tør spille den faglighed ind i det tværfaglige samarbejde.

“Det er klart rigtigt dygtige elever, der kommer tilbage [til somatisk kommunal praktik]. De gamle SSA’er bliver sat til vægs, for niveauet er virkelig højnet. Der sker noget ved hver eneste praktik. Og vi vil rigtig gerne have dem, vi ansætter mange, der har været elever på den nye uddannelse. Vi sætter annoncer i avisen [stillingsopslag] efter de tidspunkter, hvor vi ved, de er færdige.”

(Kommunal praktikvejleder)

Der er mere variation at spore blandt praktikvejledere og ansættende ledere i regionalt regi, som ikke entydigt oplever, at social- og sundhedsassistenternes faglige niveau er højnet efter revisionen af uddannelsen. I den kvalitative undersøgelse er det dog særligt vejledere og ansættende ledere

“Assisterer har forskellige kompetencer og niveauer og forskellige ting med i bagagen, så det kan være rigtig svært at beskrive det niveau, de er på. Niveauet er meget, meget forskelligt. Jeg kan ikke altid fornemme, at det er en elev i sin tredje praktik, jeg har. Det afhænger af, hvad de kommer med i bagagen, og af de tidligere praktikker.”

(Ansættende leder, regionalt hospital)

på hospitalerne, der endnu ikke har mærket det tiltænkte faglige løft hos social- og sundhedsassistenterne, mens aktører fra psykiatrien i overvejende grad er positive over social- og sundhedsassistenternes kunnen. Dette skyldes blandt andet, at social- og sundhedsassistenterne – i modsætning til sygeplejerskestuderende – er i psykiatripraktikken i længere tid, har mere viden om det psykiatriske område og har mere erfaring fra andre praktikker. Det er dog vigtigt at have in mente, at vejlederes og ansættende leders erfaringer med elever og nyuddannede fra den nye uddannelse endnu er begrænsede, ligesom aktørerne fra den regionale sektor udgør et forholdsvis lille respondentgrundlag i både den kvalitative og kvantitative undersøgelse.

I forlængelse af ovenstående er det også relevant at være opmærksom på, at en stor del af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen svarer, at social- og sundhedsassistenternes faglige niveau ‘i nogen grad’ er højnet. Dette nuanceres af de kvalitative data, hvor praktikvejledere og ansættende ledere fra både kommunalt og regionalt regi peger på, at gruppen af social- og sundhedsassistenter, herunder nyuddannede, og social- og sundhedsassistentelever er så divers, at det er vanskeligt at give et entydigt svar på, hvorvidt den reviderede uddannelse har haft indvirkning på det generelle faglige niveau blandt social- og sundhedsassistenterne.

3.2.2 Betydning af merit for fagligt niveau

Generelt er der blandt ledere på skolerne, undervisere og elever **blandede holdninger til brugen af merit, som dog i mange henseender anses som værende udfordrende både fagligt og praktisk**. Dette er beskrevet nærmere i afsnit 2.1. Specifikt i relation til det faglige niveau på social- og sundhedsassistentuddannelsen peger de interviewede på nogle opmærksomhedspunkter i forhold til meritleverne. Blandt skoleledere, undervisere og praktikvejledere er der en opfattelse af, at nogle af de elever, der eksempelvis har fået merit for en social- og sundhedshjælperuddannelse, mangler nogle af de teoretiske elementer, som de elever, der tager hele uddannelsen, gennemgår. Dette kan skyldes, at disse elementer ikke var en del af den social- og sundhedshjælperuddannelse,

de tidligere har taget, eller fordi det er længe siden, eleverne har gennemgået teorien, hvorfor de ikke kan huske og drage nytte af det på social- og sundhedsassistentuddannelsen. Nogle elever og vejledere giver endvidere udtryk for, at meritbestemmelserne kan skabe frustration ude i praksis. Dette skyldes, at man fra praksis' side kan være usikker på, *hvilke kompetencer* social- og sundhedsassistenten/eleven har, fordi der hersker usikkerhed eller forvirring om, hvad eleven reelt har gennemgået på uddannelsen, og hvad der er givet merit for.

Evalueringen peger således på, at der kan være behov for at genbesøge nogle af de teoretiske elementer, der gives merit for, og overveje, om det i alle tilfælde er meningsfuldt for eleverne at få merit for de enkelte undervisningsforløb. Den kvalitative undersøgelse indikerer dog også, at selvom det i nogle tilfælde kan være vanskeligt for meriteleverne at følge med, kan deres tilstedeværelse på social- og sundhedsassistentuddannelsen i mange tilfælde være fordelagtig og medvirkende til at hæve det faglige niveau på uddannelsen. Det skyldes, at meriteleverne som oftest har en solid praksiserfaring, som de kan trække ind i undervisningen allerede i første skoleforløb.

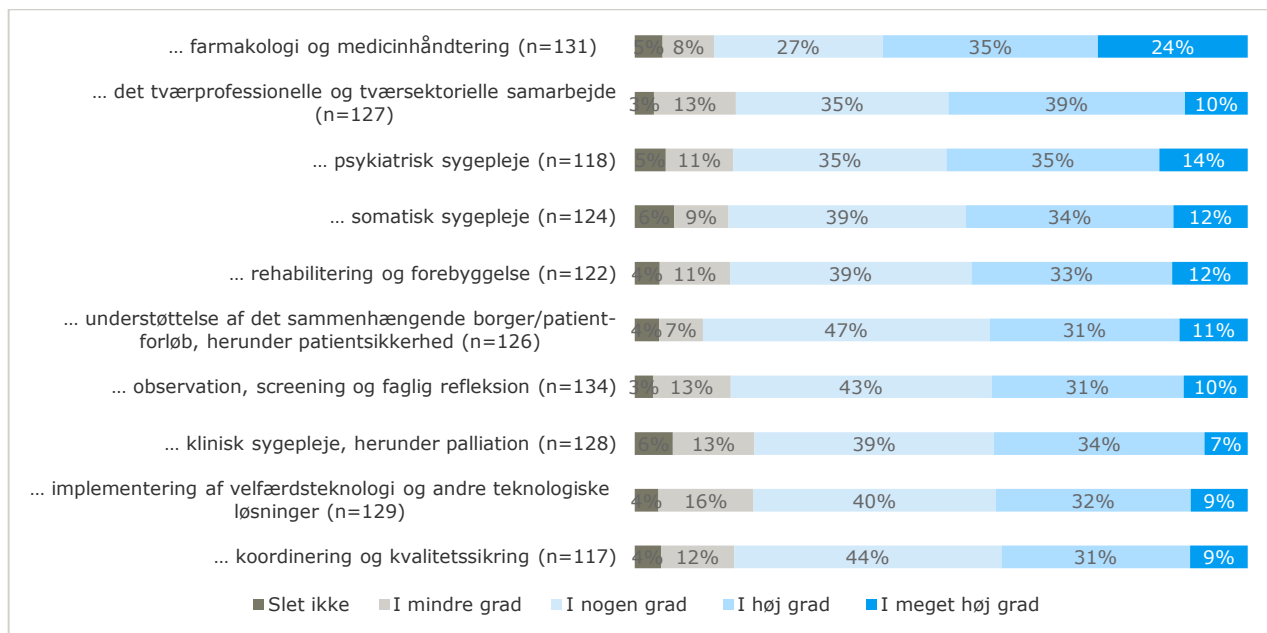
3.2.3 Udvikling af fagligt niveau inden for udvalgte videns- og kompetenceområder

Generelt oplever både elever og undervisere, at social- og sundhedsassistentelevernes viden og kompetencer er blevet styrket inden for de enkelte videns- og kompetenceområder. Her peger undervisere på, at også de understøttende fag og valgfag er blevet tonet i en sådan retning, at de i højere grad taler ind i styrkelsen af de faglige kompetenceområder.

På tværs af evalueringens datakilder står det dog klart, **at elevernes kompetencer er forbedrede inden for farmakologi og medicin håndtering**. Fordi farmakologi er et prøvfag, og grundet de farmakologiopgaver, som eleverne skal udarbejde i løbet af praktikken, er der naturligt et ekstra fokus på dette fagområde. Dette afspejles særligt i undervisernes besvarelser fra spørgeskemaet, hvor 59 pct. af de adspurgte undervisere indikerer, at social- og sundhedsassistentelevernes faglige niveau i høj eller i meget høj grad er højnet inden for dette område. I den forbindelse er det dog vigtigt at bemærke, at en stor del af underviserne (mellem 42 og 48 pct.) angiver, at de ikke ved, om revisionen af uddannelserne har bidraget til at højne det faglige niveau inden for udvalgte områder. Det tyder altså på, at det endnu er vanskeligt for underviserne at bedømme, om social- og sundhedsassistentuddannelsen har fået et fagligt løft inden for specifikke områder efter revisionen af uddannelsen.

Underviserne påpeger i de kvalitative interviews, at eleverne generelt får høje karakterer i farmakologiprøven, men understreger samtidig, at selve undervisningsforløbet er presset, fordi der er meget stof, de skal nå igennem på kort tid. Ligeledes oplever underviserne, at farmakologiundervisningsforløbet og den tilhørende prøve blandt nogle elever har en nærmest mytisk status, hvor der blandt disse elever hersker en fortælling om begge dele som meget udfordrende og vanskelig at komme igennem. Resultater fra både den kvalitative og kvantitative analyse indikerer desuden, at ansættende ledere og vejledere oplever, at elevernes faglige niveau er højnet og i overvejende grad tilfredsstillende inden for farmakologi og medicin håndtering.

Figur 8: Andelen af undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen, der oplever, at revisionen har bidraget til at højne elevernes evner inden for ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
 Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 95-112 for spørgsmålene i figuren.

Den kvalitative analyse indikerer desuden, at der er nogle fagområder såsom palliation og opgaver relateret til stomi, som kan være vanskelige for eleverne at prøve kræfter med i praktikken, fordi de afhænger af 'tilgængelige borgere' hos det enkelte praktiksted.

Udover de specifikke fagområder har evalueringen endvidere afdækket, hvorvidt **elevernes evner til at arbejde tværfagligt og tværsektorielt er blevet styrket**. Her peger særligt den kvalitative del af evalueringen på, at eleverne generelt er blevet dygtigere til at arbejde tværfagligt, og at de har et skarpere blik for deres egen rolle og ansvar i det tværsektorielle arbejde.

Dette skyldes ifølge flere vejledere og undervisere, at eleverne gennem uddannelsen bliver præsenteret for og prøver kræfter med en række forskellige fagområder i de forskellige praktikforløb. Her fremhæves særligt psykiatripraktikken og den somatiske hospitalspraktik som værdifuld, fordi eleverne her møder en bredere palet af fagligheder og på denne måde i højere grad lærer at reflektere over deres egen rolle i de respektive sammenhænge.

"Man kan tydeligt mærke, at [tværfagligheden] er blevet styrket. Eleverne sidder på begge sider af bordet, de er både i hospitalsverdenen og her. De har en viden, de kommer med til os, efter de har været i sygehuspraktik. Vi kan fx sige, 'hvorfor udfylder sygehuset ikke det, de skal?', så siger eleverne, 'det ved jeg faktisk godt, det er fordi, at i deres system foregår det sådan og sådan'. Der er bedre forståelse af begge verdener. Der er større kendskab til, hvad er det, der sker, hvem bliver kontaktet, hvilke instanser gør hvad. Mere end tidligere."

(Kommunal praktikvejleder)

3.3 Rekruttering af elever og øget gennemførelse

I dette afsnit præsenteres analysen af tilgangen af elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen, herunder hvordan revisionen har påvirket elevprofilen på uddannelsen. I afsnittet præsenteres også resultater relateret til gennemførelsesgraden på social- og sundhedsassistentuddannelsen.

Samlet set peger registerdata i retning af, at der siden 2017 er sket en svag negativ udvikling i **andelen af elever på social- og sundhedsuddannelserne, som påbegynder en social- og**

sundhedsassistentuddannelse. Fra 2017 til 2020 er der således sket et fald fra 70 til 63 pct. i andelen af eleverne på social- og sundhedsuddannelserne, som påbegynder en social- og sundhedsassistentuddannelse (se figur 19 i bilag 2). I interviews med undervisere, skoleledere og praktikvejledere er der generelt en oplevelse af, at det er svært at vurdere, om revisionen har haft betydning for antallet af elever, som søger mod social- og sundhedsassistentuddannelsen.

Undervisere, skoleledere og praktikvejledere peger dog på, at **elevgruppen, som søger mod uddannelsen, er ændret** som følge af revisionen. Ifølge flere undervisere og skoleledere er den største forskel, at elevgruppen nu består af flere unge, som påbegynder uddannelsen direkte efter grundskolen, mens alle elever før revisionen havde gennemført social- og sundhedshjælperuddannelsen forud for uddannelsesstart. Erfaringerne med den større andel unge elever på uddannelsen er ifølge underviserne blandede. Nogle elever opleves som meget umodne og uerfarne, mens andre er fagligt stærke og målrettede, men generelt gælder det, at deres alder kan være en barriere i jobbet som social- og sundhedsassistent. Når eleverne er under 18 år, må de fx ikke håndtere medicin, ligesom mange elever ikke er flyttet hjemmefra, og derfor først skal modnes og klædes på til voksenlivet, mens de gennemfører uddannelsen. Det kan fx handle om at lære eleverne at vaske tøj eller møde til tiden på en arbejdsplads. Nogle praktikvejledere fortæller i den forbindelse, at de finder det problematisk, at så unge elever skal stå med det store ansvar, det fx er at håndtere medicin, ligesom det relationelle arbejde med borgerne/patienterne er udfordrende. De fortæller tilsvarende, at **den nye elevgruppe har ændret vejledningsopgaven**, fordi det tager tid for praktikstederne og vejlederne at håndtere disse 'uprøvede' elever, da man tidligere har været vant til, at alle elever havde erfaringer fra deres forudgående social- og sundhedshjælperuddannelse. Vejledere oplever således, at vejledningsopgaven er blevet udvidet og har ændret karakter.

“Jeg oplever, at eleverne på assistenten er blevet meget yngre, fordi de ikke skal blive hjælpere først. Så det er nogle meget unge uden erfaring, som bliver uddannet assistenter. De er færdige, når de er 19. Det er meget ungt, og det tænker jeg, at det har den nye del gjort.”

(Leder, social- og sundhedsskole)

Foruden den større andel unge på social- og sundhedsassistentuddannelsen fremhæver underviserne, at der efter revisionen af uddannelserne er **en gruppe fagligt stærke elever**. Der er fx flere elever, som har færdiggjort en gymnasial uddannelse, og som ønsker at anvende social- og sundhedsassistentuddannelsen som et springbræt til at uddanne sig til sygeplejerske eller jordemoder. De steder, hvor man oplever, at andelen af fagligt stærke elever er vokset en smule, forklares det med, at eleverne nu hurtigere kan færdiggøre social- og sundhedsassistentuddannelsen og derfor opfatter denne uddannelse som en mere oplagt uddannelsesvej at gå.

“Da man fik dem fra hjælperuddannelsen, der var de alle sammen uddannet hjælpere, men nu har vi både nogle GF2-elever, der kan alt det der [man skal kunne på hjælperuddannelsen, red.], og nogle, der slet ikke er vant til at gå i skole. Der er en stor kløft. Og vi får nogle ind, som vi tænker, de bliver aldrig assistenter. De bliver presset udefra. Og nogle unge vil bare gerne være assistenter, og der kan også gå lang tid, før det går op for dem, at det var bedre med hjælperuddannelsen.”

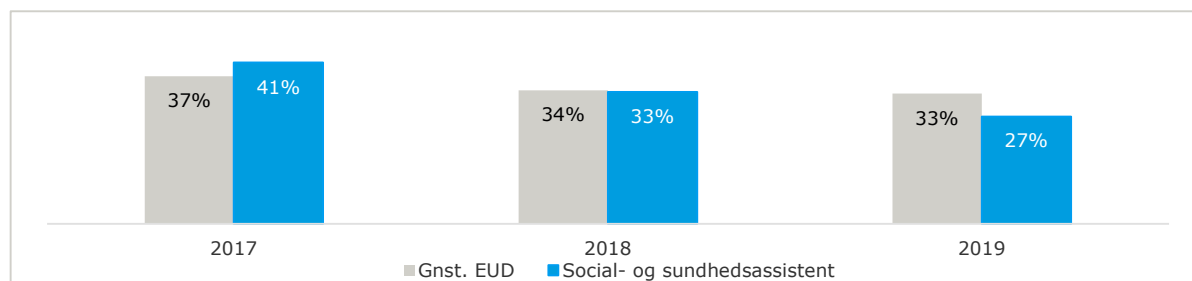
(Underviser, SSA)

Der er desuden en oplevelse af, at mange **elever ‘fejllaceres’, når de søger ind på social- og sundhedsassistentuddannelsen**. Når eleverne ender på social- og sundhedsassistentuddannelsen uden de rette faglige kompetencer, skyldes det ifølge underviserne ofte et pres fra arbejdsgivere, som fx opfordrer uddannede social- og sundhedshjælpere til at opkvalificere sig, fordi der er efterspørgsel efter flere social- og sundhedsassistenter. ‘Fejllaceringen’ kan også handle om, at eleverne starter direkte efter grundskolen og ikke er opmærksomme på de faglige krav, der stilles til en social- og sundhedsassistent. Underviserne peger i den forbindelse på, at de tidligere anvendte elevernes resultater fra social- og sundhedshjælperuddannelsen til at vurdere, om eleverne var rustet til at gennemføre social- og sundhedsassistentuddannelsen, mens de nu ofte er nødsaget til i løbet af GF2 at vejlede eleverne mod social- og sundhedshjælperuddannelsen, hvis de bliver opmærksomme på, at eleverne ikke har de

faglige forudsætninger for at gennemføre social- og sundhedsassistentuddannelsen.

For så vidt angår **frafaldet på social- og sundhedsassistentuddannelsen** viser registerdata, at der siden 2017 sket et fald i andelen af elever, der er faldet fra i overgangen mellem grundforløbet og hovedforløbet fra 41 til 27 pct. I 2019 er andelen, der falder fra i overgangen mellem grund- og hovedforløbet, således lavere på social- og sundhedsassistentuddannelsen end for den gennemsnitlige erhvervsuddannelse.

Figur 9: Andel elever, der falder fra i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb på social- og sundhedsassistentuddannelsen (2017-2019)

Note: Figuren viser frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne i overgangen mellem grund- og hovedforløbet fra 2017-2019. Frifaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløbet er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet'.

Af spørgeskemaundersøgelsen blandt underviserne fremgår det, at praksischock, private forhold og for høje faglige krav opfattes som de primære årsager til frafaldet blandt eleverne (se figur 46 i bilag 3). I de kvalitative interviews peger underviserne blandt andet på, at social- og sundhedsassistenteleverne førhen havde erfaringer fra praksis fra social- og sundhedshjælperuddannelsen, mens mange nu starter på social- og sundhedsassistentuddannelsen uden forudgående erfaringer fra området. Eleverne beskriver på samme måde, hvordan de oplever, at det faglige niveau på uddannelsen stiger markant, når de går fra grundforløbet til hovedforløbet, hvilket for manges vedkommende er overvældende og skræmmende.

Et element, som opfattes at have betydning for frafaldet på social- og sundhedsassistentuddannelsen, er **meritreglerne og regler om afkortning af uddannelsen**. Flere betegner 25-års reglen som vilkårlig, fordi elevernes alder ikke nødvendigvis har betydning for, om de har behov at modtage den fulde social- og sundhedsassistentuddannelse. På mange uddannelser er afkortningen af uddannelsen placeret i starten af hovedforløbet, hvilket påvirker elevernes risiko for at falde fra, da de i det tilfælde ikke begynder på uddannelsen sammen med de andre elever og dermed ikke etablerer et klassefællesskab fra start. Både undervisere og elever fremhæver således, at eleverne er 'bagud på point' fra start, hvilket kan mindske deres motivation for at færdiggøre uddannelsen markant. For i nogen grad at undgå negative konsekvenser af afkortningen for elevernes og klassens opstart har nogle social- og sundhedsskoler valgt at placere afkortningen til sidst i uddannelsesforløbet. Det giver ifølge skolelederne mulighed for, at meriteleverne oplever at være en integreret del af klassen fra start, og at der etableres et bedre klassesammenhold.

"Det er ikke kun merit, men også elever som er over 25, der er trætte af afkortningen. Mange af disse elever mangler undervisningen og er ofte dem, som forlænger deres uddannelse."

(Leder, social- og sundhedsskole)

"Det var enormt vigtigt for mig, at jeg blev ansat af kommunen til grundforløbet. Jeg havde ikke klarret at leve på SU, for jeg er alene med mine børn. Det halve år på SU var meget afskrækkende."

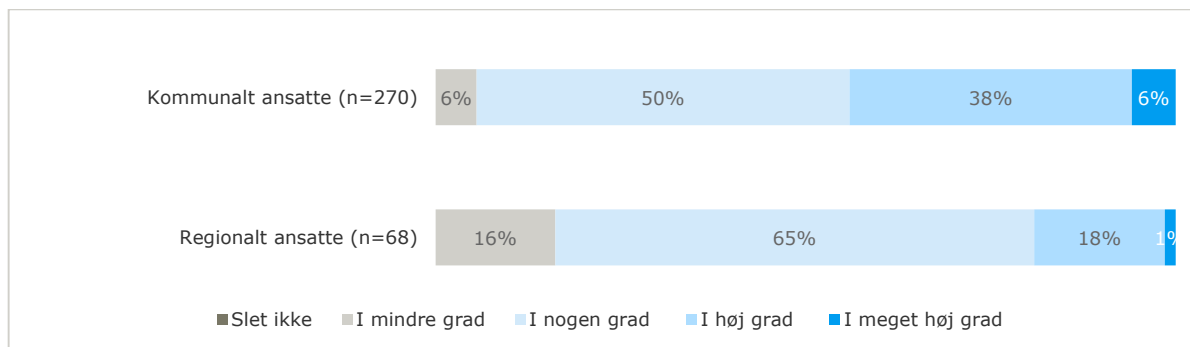
(Elev, assistentuddannelsen)

Endelig peger flere elever på, at muligheden for at få **elevløn er afgørende** for, at de dels søger ind på uddannelsen, dels færdiggør uddannelsen. Mange elever har faste økonomiske forpligtelser, som gør, at det reelt ikke ville være muligt for dem at tage uddannelsen, hvis de ikke havde en indtægt svarende til deres eksisterende løn. Dette element er uafhængigt af revisionen af uddannelsen, men ikke desto mindre opfattes det som en vigtig drivkraft for både søgning og færdiggørelse.

3.4 Uddannelsens match i forhold til arbejdsmarkedets behov

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at en stor del af de ansættende ledere oplever, at nyuddannede social- og sundhedsassistenter har kompetencer og et fagligt niveau, der matcher deres behov. Evalueringen viser dog også en variation på dette område, idet vurderingen afhænger af, om de er ansat i kommunalt eller regionalt regi. De adspurgte, som er ansat i kommunalt regi, er markant mere positive over for matchet mellem de nyuddannede social- og sundhedsassistenters kompetencer og det faglige niveau og deres behov sammenlignet med de adspurgte i regionalt regi. Omkring 40 pct. af de adspurgte i kommunalt regi indikerer, at nyuddannede social- og sundhedsassistenters kompetencer og faglige niveau matcher behovet, mens det for de adspurgte i regionalt regi kun er omkring 20 pct. Derudover viser analysen, at der internt på de kommunale arbejdspladser er højere tilfredshed med social- og sundhedsassistenternes kompetencer i hjemmeplejen end på plejecentre. På regionalt niveau ses desuden en større oplevelse af match med social- og sundhedsassistenternes kompetencer blandt socialpsykiatriske botilbud/døgntilbud/dagtilbud sammenlignet med somatisk hospital og psykiatrisk behandlingssted/døgntilbud/dagtilbud. I den forbindelse tages dog forbehold for, at n (antal svar) i analyserne er relativt lavt (mellem 22-139 respondenter), hvilket kan påvirke det samlede billede i analyserne.

Figur 10: Andelen af ansættende myndigheder i kommunalt regi, der oplever, at revisionen har bidraget til at kompetencer matcher deres behov i dag

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt ansættende ledere af social- og sundhedsselever.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 5-7 for de 2 ansættelsesområder i figuren.

Blandt praktikvejlederne er billedet mere positivt, hvor 57 pct. indikerer, at de færdiguddannede social- og sundhedsassistenter har kompetencer, der matcher arbejdspladsernes behov i dag (se figur 48 i bilag 3). Her tegnes der tilsvarende et billede af, at kommunale praktikvejledere er mere positivt stemt end regionale praktikvejledere. Både blandt ansættende ledere og praktikvejledere er der dog også her en stor gruppe af respondenter, der har valgt at svare 'i nogen grad' på spørgsmålet om social- og sundhedsassistenternes kompetencematch. Dette kan indikere, at aktørerne oplever stor variation i gruppen af elever og nyuddannede, hvilket også understøttes af de åbne besvarelser fra spørgeskemaspørgsmålet og de kvalitative indsigter. Her påpeger de ansættende ledere og praktikvejlederne netop, at **der er stor individuel variation i både elevers og nyuddannedes kompetencer**, og at det ofte afhænger af, hvilke steder de har været i praktik. Derudover påpeger aktørerne generelt, at elever og social- og sundhedsassistenter har meget forskellige personlige og faglige udgangspunkter for at kunne indgå på arbejdspladserne, og at det derfor er meget vanskeligt at sammenligne dem samt at vurdere, hvorvidt revisionen af uddannelserne har haft en effekt.

Det er i denne sammenhæng væsentligt at være opmærksom på, at særligt **ansættende ledere kun har begrænset konkret erfaring med nyuddannede social- og sundhedsassistenter efter revisionen af uddannelserne**. Det er derfor endnu vanskeligt for dem at vurdere, hvorvidt social- og sundhedsassistenternes kompetenceprofil er et bedre match end tidligere. Udsigelseskraften for analysen af kompetencematchet er derfor begrænset til de enkelte hidtidige oplevelser, praktikvejledere og ansættende ledere har haft med elever og social- og sundhedsassistenter fra den nye uddannelse. I forlængelse af dette peger skoleledere og undervisere på, at praksis stadig i et vist omfang skal vænne sig til social- og sundhedsassistenternes nye kompetenceprofil, herunder hvor de kan indgå, og hvilke opgaver de kan løse, både når eleverne kommer i praktik, og når de skal modtage de nyuddannede social- og sundhedsassistenter.

De kvalitative data viser, at det særligt er vejledere og ansættende ledere fra det kommunale regi, der er tilfredse med social- og sundhedsassistenterne og oplever dem som dygtige og fagligt kompetente. Her er der i overvejende grad enighed om, at **social- og sundhedsassistenternes kompetencer matcher behovet på arbejdspladsen**. Som tidligere beskrevet fremhæves særligt deres kompetencer inden for farmakologi og medicinbehandling, men også social- og sundhedsassistenternes fornemmelse for egen rolle i det tværfaglige samarbejde samt en handlingsorienteret tilgang til arbejdet.

”Nogle af de kompetencer, de har og også får i deres uddannelse, er meget målrettet mod den primære sygepleje i kommunerne. Det bliver mere og mere specialiseret på sygehusene – vi har jo ikke patienter indlagt i 10 dage, som vi havde tidligere.”

(Regional ansættende leder)

Blandt regionale vejledere og ansættende ledere er billedet mere blandet. Der viser sig i disse interviews en tendens til, at **den regionale sektor efterspørger andre og flere kompetencer** hos social- og sundhedsassistenterne. Flere ledere og vejledere efterlyser en større robusthed og mere selvstændighed hos social- og sundhedsassistenterne, så de fx i højere grad kan indgå i den specialiserede sygepleje på hospitalerne. Derudover indikerer analysen, at social- og sundhedsassistenternes 'kliniske blik' også kunne styrkes, så de i højere grad kan reflektere fagligt over patienten, herunder baggrund for indlæggelse, behov og funktionsevne.

I forlængelse af erfaringerne fra særligt den somatiske hospitalspraktik er der en risiko for, at denne praktik har været særligt udfordret i forhold til COVID-19-pandemien, hvor en del personale har måttet indgå i nødberedskab. Dette kan have påvirket både arbejdspladsernes oplevelse af eleverne og elevernes muligheder for faglig udfoldelse og progression.

På tværs af kommunale og regionale praktikvejledere og ansættende ledere efterspørges desuden bedre **relationelle og kommunikative kompetencer**, fx i forhold til at behandle og håndtere en divers gruppe af borgere og patienter og at kunne indgå i samtale og relation med pårørende. I det hele taget efterspørges en større bevidsthed om, hvad det relationelle har af betydning for borgeres og patienters oplevelse af forløb, pleje og behandlinger.

”De har tit rigtig svært ved det her med at skrive mindmap. De har også lidt svært ved at sige, hvad de selv tænker, og de selv ser. Det skal de øve sig i. De er gode til at skrive ’man kan gøre sådan’ i stedet for at bruge det kliniske blik. Og nogle lærer det ikke. De siger: ’På skolen gør vi sådan og sådan’, men det her er praktik, det er noget andet [...] Når de har arbejdet i hjemmeplejen, er de vant til, at mange ting står nedskrevet [om patienterne]. Her skal de selv tænke: Hvad kan den her patient? Det skal de selv prøve at finde ud af.”

(Regional praktikvejleder)

Enkelte peger derudover på **sproglige udfordringer** hos elever og social- og sundhedsassistenter, som gør det vanskeligt for dem at løfte opgaver i praksis. Derudover fremhæver enkelte vejledere, ansættende ledere og elever, at det er vigtigt at forberede eleverne på, at **den grundlæggende pleje er en essentiel del af faget**. Her peger en ansættende leder på, at elever og social- og sundhedsassistenter kan være optagede af, hvad de 'får lov til' af sygeplejefaglige opgaver, hvor der i stedet er behov for tale grundlæggende kompetencer til pleje op, så de ikke anses som værende mindre værd eller lavere i hierarkiet end de sygeplejefaglige opgaver.

De nyuddannede social- og sundhedsassistenter, som er interviewet, føler sig **i høj grad godt klædt på og rustet til de opgaver**, de skal løse. Dette gælder både elever ansat i den kommunale sektor, som udgør størstedelen af de interviewede, men også enkelte der er ansat regionalt. De nyuddannede social- og sundhedsassistenter giver udtryk for, at de oplever en god sammenhæng mellem deres uddannelse og de opgaver, de løser på arbejdspladsen, og føler som udgangspunkt ikke, at de mangler nogle kompetencer for at kunne indgå i praksis på deres respektive arbejdspladser. Derudover påpeger en stor del af social- og sundhedsassistenteleverne og de nyuddannede social- og sundhedsassistenter, at de glæder sig over uddannelsens brede profil, og at de er blevet meget positivt overraskede over de forskellige fagområder og sektorer. Flere af dem påpeger, at de overvejer karriereveje inden for en række forskellige områder – også selvom det var fagområder og arbejdspladser, de aldrig tidligere havde overvejet eller troet, ville tiltale dem. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at gruppen af elever, der har deltaget i interviews, ikke nødvendigvis er repræsentativ for den samlede population af elever. Der er således en risiko for, at disse elever er særligt ressourcestærke, hvilket både påvirker deres oplevelse af at være klædt på til opgaverne og deres fremtidsønsker.

”Jeg synes helt bestemt, at uddannelsen har rustet mig til mit job. Det er ligesom, når man får kørekort: Man har jo lært det grundlæggende, men man får det først rigtigt ind under huden, når man skal ud at køre selv bagefter. Jeg synes, at uddannelsen matcher arbejdsmarkedsbehov. Jeg synes også, at underviserne har været gode til at tale om, hvad der skal til for at være en god assistent. Jeg synes, at der har været rigtig god sammenhæng mellem uddannelse og arbejdsmarked faktisk.”

(Nyuddannet EUX)

De ansættende ledere er desuden spurgt om, hvilke kompetencer de forventer vil være essentielle i et fremtidigt perspektiv. Enkelte fremhæver her formodningen om, at social- og sundhedsassistenterne fremadrettet vil få en **sundhedsfremmeopgave** i forhold til udsatte borgere, hvor de udover omsorgs- og sygeplejeopgaver også til en vis grad påtager sig en rolle som sundhedsformidler for at fremme trivsel og sundhed for det ‘hele menneske’. Ligeledes fremhæves arbejdet med **dokumentation**, hvor kravene bliver stadig mere omfattende. Derfor er det nogle leders opfattelse, at det fremadrettet vil blive nødvendigt for social- og sundhedsassistenterne at udvikle yderligere kompetencer inden for den sygeplejefaglige dokumentation.

Et andet fremtidigt behov omhandler **observationer af symptomer**, herunder kvalificering af lægers og andre fagpersoners observationer. Her peger en ansættende leder på, at fordi sundhedsvesnet generelt er accelereret, stiller det så meget desto højere krav til det sygeplejefaglige personales evner til at vurdere borgere og patienters tilstand, herunder observere symptomer og vide, hvad de skal se og spørge efter. Dette gælder også i forhold til det psykopatologiske område. Lederen påpeger, at social- og sundhedsassistenterne meget vel i fremtiden ville skulle indtage en større rolle i forhold til at være sparringspartner på lægens observationer og endelige diagnose.

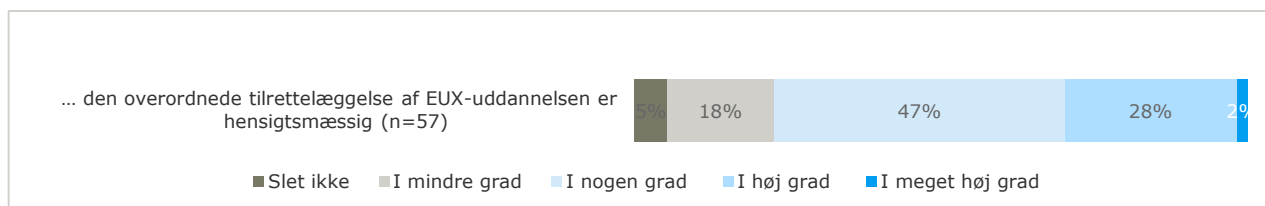
I forlængelse heraf går forslaget om mulighed for **specialiseringer på social- og sundhedsassistentuddannelsen** igen i dataindsamlingen flere gange. Fordi uddannelsen i sig selv er meget bred, kan det i nogle ansættende leders øjne være relevant at tilbyde specialisering i fx ældregeri eller håndtering og behandling af andre grupper end ældre. Forslagene relaterer sig ikke til den nuværende mulighed for at vælge fag på ekspertniveau, men i større grad til muligheden for at kunne ‘zoome ind’ på en særlig retning, hvis man som social- og sundhedsassistent går målrettet efter et særligt fagfelt eller område.

3.5 Tilrettelæggelse og indhold af EUX

I dette afsnit præsenteres erfaringerne med tilrettelæggelsen af social- og sundhedsassistentuddannelsen med EUX, herunder oplevede drivkræfter og barrierer ved uddannelsen.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt undervisere viser, at der er **meget varierende holdninger til, hvordan tilrettelæggelsen af EUX fungerer**. Af nedenstående figur fremgår det, at 30 pct. af underviserne i høj eller i meget høj grad oplever, at EUX-uddannelsen er tilrettelagt hensigtsmæssigt, mens 23 pct. mener, at det slet ikke eller i mindre grad er tilfældet.

Figur 11: Andelen af undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen med EUX, der oplever at ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 14.

Af de kvalitative interviews fremgår det, at både skoleledere og undervisere ser potentialer i EUX-uddannelsen, og der er således **generelt opbakning til idéen om en EUX-uddannelse**. Det opfattes blandt andet som en god måde at tiltrække elever fra de almene gymnasier, ligesom der generelt er et indtryk af, at elevernes faglige niveau er højt. Det understøttes af praktikvejledernes besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen (se figur 49 i bilag 3), hvor 47 pct. angiver, at social- og sundhedsassistentelever med EUX enten har højere eller meget højere fagligt niveau end social- og sundhedsassistentelever uden EUX. I de kvalitative interviews giver særligt undervisere og ledere fra social- og sundhedsskolerne udtryk for, at EUX-eleverne er dygtige og ambitiøse. De fremhæver, at EUX-uddannelsen er en krævende uddannelse, hvilket betyder, at de elever, der vælger og gennemfører en EUX, netop er meget målrettede og hårdtarbejdende, ligesom de oplever, at elevernes grundfagskompetencer fra de gymnasiale fag er medvirkende til at hæve deres faglige niveau.

"EUX-elever hæver det faglige niveau. Det kan man tydeligt mærke. De har et andet refleksionsniveau og simpelthen det med, at man får den der lidt mere klassiske dannelse, som ligger i gymnasiefagene. Det spreder sig jo til, hvordan man også arbejder i de uddannelsesspecifikke fag."

(Leder, social- og sundhedsskole)

"[EUX-eleven] klarede sig fint, men det var ikke noget wow. Det er ikke det boglige, det handler om – det er det at kunne omsætte teorien til praksis, det boglige er ikke noget i sig selv."

(Kommunal praktikvejleder)

44 pct. af praktikvejlederne svarer imidlertid også, at EUX-elever har samme faglige niveau som social- og sundhedsassistentelever uden EUX (se figur 49 i bilag 3). I interviews med praktikvejlederne fremgår blandede erfaringer med EUX-elever. Nogle vejledere fortæller, at de er imponerede over elevernes faglige niveau, mens andre oplever, at eleverne er for unge, eller at deres faglige tyngde er i det teoretiske frem for det mellem menneskelige.

På trods af at der generelt er opbakning til EUX-uddannelsen, peger flere også på en række udfordringer med den måde, uddannelsen er tilrettelagt på på nuværende tidspunkt. I de kvalitative interviews med skoleledere og undervisere på EUX fortæller de, at strukturen for uddannelsen grundlæggende er udfordrende og ikke fungerer i praksis. Nogle ledere og undervisere hæfter sig særligt ved, at de **lange praktik- og skoleforløb ikke fungerer optimalt**, da det mindsker vek-

selvirkningen, som ellers kendetegner erhvervsuddannelserne. Omvendt påpeger enkelte praktikvejledere også på, at de helt korte praktikker, som EUX-eleverne er igennem, heller ikke fungerer optimalt, da de ikke når at blive ordentligt integreret i arbejdet i praksis.

Andre skoleledere og undervisere peger på, at det er **udfordrende at tilrettelægge undervisningen med afsæt i to forskellige bekendtgørelser** (EUX-bekendtgørelsen og den enkelte uddannelsesbekendtgørelse), og at der ikke opstår den synergieffekt mellem de gymnasiale fag og de fagspecifikke fag, som ellers var intentionen. Ledere og undervisere oplever særligt, at det er udfordrende at sikre en god kobling mellem de gymnasiale fag og de fagspecifikke fag, fordi eleverne ofte undervises i 'x-fagene' af eksterne undervisere. For underviserne i de fagspecifikke fag opstår der forvirring om, hvilke grundkompetencer eleverne har, og for underviserne på de gymnasiale uddannelser er det tilsvarende udfordrende at tone undervisningen ind i den specifikke uddannelseskontekst. Af samme grund er der flere skoler, der planlægger at ansætte eller allerede har ansat egne undervisere til at varetage undervisningen i 'x-fagene'. Dette sker ud fra en oplevelse af, at det ikke er muligt at sikre den nødvendige kvalitet og røde tråd i uddannelsen med eksterne undervisere. Den manglende røde tråd mellem undervisningen i de gymnasiale fag og de uddannelsesspecifikke fag opleves også blandt eleverne, som fortæller om manglende kommunikation mellem underviserne, som varetager hhv. den ene og anden del af undervisningen på deres uddannelse.

"Men EUX er bare kompleks også. Det er jeg heller ikke sikker på, er godt for uddannelsen. Det vil hjælpe uddannelsen rigtig meget, hvis man lavede en samlet bekendtgørelse. Det er to forskellige tankegange, der støder sammen qua to bekendtgørelser."

(Leder, social- og sundhedsskole)

Foruden den faglige tilrettelæggelse af uddannelsen oplever skoleledere og undervisere også, at det er **svært at koordinere og planlægge skemaerne på EUX-uddannelsen**. Flere skoler peger blandt andet på, at det er uhenigtsmæssigt, at EUX-uddannelsen følger gymnasieårshjulet, herunder koblingen til de øvrige gymnasiers eksamenskadence, da uddannelsen dermed skal 'presses' ind i et skema, som ikke passer til uddannelsen. Det betyder blandt andet, at nogle EUX-elever har lange perioder på gymnasierne, hvor deres undervisning ikke bliver koblet op til fagligheden fra social- og sundhedsassistentuddannelsen.

"Der er så dårlig kommunikation mellem den her skole og den skole [som underviser i de gymnasiale fag, red.]. Jeg har prøvet at have et fuldt skema i samme uge, hvor de forventer, vi skal være begge steder. Det er altid os elever, der opdager det. Så det mangler lidt at finde sin form."

(Elev, EUX)

En anden udfordring, som fylder blandt social- og sundhedsskolerne, er det **lave antal elever, der går på EUX-uddannelsen**. Af de registerbaserede analyser fremgår det, at andelen af EUX-elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen har ligget relativt stabilt på ca. 3 pct. af den samlede elevgruppe siden 2017, hvilket svarer til mellem 165-200 elever på landsplan (se figur 50 i bilag 3). Skoleledere og undervisere fremfører, at det både udgør en økonomisk, faglig og pædagogisk udfordring med det lave antal elever på uddannelsen. Det lave antal elever og små holdstørrelser har ifølge underviserne betydning for dynamikken på holdene og det er udfordrende at skabe et attraktivt læringsmiljø for eleverne. Endelig er det dyrt for skolerne at gennemføre undervisningsforløb med så få elever, da der ofte er én underviser til 5-8 elever. På en social- og sundhedsskole har man forsøgt at håndtere denne udfordring ved at etablere et såkaldt 'EUX-videnscenter', hvor alle skolens EUX-elever på tværs af årgange sidder sammen og bliver undervist i samme lokale. Dette betyder, at eleverne kan bruge og sparre med hinanden, ligesom de har tilknyttet faste og gennemgående undervisere fra social- og sundhedsassistentuddannelsen, som både har et godt

kendskab til eleverne og til omstændighederne omkring EUX. Dette fremhæves som meget positivt og som medvirkende til at skabe bedre sammenhæng i og mellem forløb.

Generelt er det skolernes oplevelse, at det er **svært at rekruttere elever** til EUX, blandt andet fordi det er vanskeligt at skabe en klar fortælling om uddannelsen. En underviser oplever, at der mangler formidling om, hvad EUX-uddannelsen kan, som social- og sundhedsassistentuddannelsen ikke kan, fordi man også har mulighed for at læse videre til fx sygeplejerske på baggrund af social- og sundhedsassistentuddannelsen. Ligeledes peger andre undervisere og skoleledere på, at hvis eleverne er 'dygtige nok' til at tage en gymnasial uddannelse, vil de i mange tilfælde blive ledet den vej af UU-vejledere, folkeskolelærere og af deres forældre. Der er på denne måde også en oplevelse af, at EUX endnu ikke er 'landet', og at kendskabet til muligheden stadig er begrænset. Dette afspejler sig også i de kvalitative interviews med praktikvejledere og ansættende ledere, hvor en stor del har begrænset eller slet intet kendskab til EUX.

I forhold til EUX viser evalueringen altså samlet, at der generelt er opbakning til uddannelsen, og at størstedelen af ledere og undervisere på skolerne ser et stort potentiale i mulighederne for at tage social- og sundhedsassistentuddannelsen som EUX – både i forhold til at kunne rekruttere andre elevgrupper, og i forhold til at højne det faglige niveau på uddannelsen. Evalueringen dokumenterer dog en række udfordringer i den nuværende opbygning og tilrettelæggelse af uddannelsen som skal håndteres, hvis potentialet i uddannelsen skal udløses.

3.6 Sammenfatning

Sammenfattende viser evalueringen, at det reviderede indhold og den nye struktur for den nye social- og sundhedsassistentuddannelse i høj grad er implementeret efter hensigten, og at både struktur og indhold opleves som hensigtsmæssig. I tillæg hertil er der generelt tilfredshed med placeringen og rækkefølgen af de forskellige praktikforløb, som opleves at understøtte elevernes faglige udvikling. Ydermere opleves det som hensigtsmæssigt, at rækkefølgen af praktikforløbene er centralt fastlagt og ens for alle. Mens der altså generelt er tilfredshed med uddannelsens struktur, fremhæver nogle undervisere, vejledere og elever imidlertid, at tilrettelæggelsen af den afsluttende del af uddannelsen kan være problematisk for eleverne. Evalueringen afdækker også, at der er en vis variation mellem skolerne i relation til den konkrete tilrettelæggelse af uddannelsesforløbene, hvilket blandt andet viser sig ved, at farmakologioprøven på nogle skoler placeres i skoleperiode 2, mens den andre steder er placeret i skoleperiode 3. Der er med andre ord en vis variation inden for de fælles rammer.

Evalueringen viser, at indførelsen af den reviderede social- og sundhedsassistentuddannelse i et vist omfang har resulteret i den ønskede højnelse af det faglige niveau på uddannelsen, men også at der er stor variation. Særligt undervisere og kommunale praktikvejledere oplever, at elevernes faglighed er højnet, og at det blandt andet kommer til udtryk ved, at eleverne får høje karakterer og er reflekterede over, hvad de gør og hvorfor. Evalueringen viser imidlertid også, at der er en større variation i vurderingen af elevernes kompetencer blandt praktikvejledere og ansættende ledere i regionalt regi, som ikke entydigt oplever, at social- og sundhedsassistenternes faglige niveau er højnet efter revisionen af uddannelsen. Resultaterne indikerer, at det særligt er på hospitalerne, at ledere og vejledere endnu ikke har mærket det tiltænkte faglige løft hos social- og sundhedsassistenterne.

På tværs af evalueringens datakilder står det dog klart, at elevernes kompetencer er forbedret inden for farmakologi og medicin håndtering. Netop farmakologi er i høj grad kommet i fokus på uddannelsen, fordi det er et prøvefag, og fordi eleverne skal udarbejde farmakologiopgaver i løbet af praktikken. I relation til dette viser evalueringen, at eleverne i særlig grad fokuserer på netop de fag, de skal til eksamen i, og at dette i nogle tilfælde sker på bekostning af de øvrige fag. På den

baggrund efterspørger skoleledere, undervisere og elever, at eleverne i højere grad eksamineres i de uddannelsesspecifikke fag frem for grundfagene.

Evalueringen viser ydermere, at revisionen af uddannelsen overordnet har medført et bedre match mellem social- og sundhedsassistenternes profil og arbejdspladsernes behov. Evalueringen viser imidlertid, at der bag den generelle tilfredshed med matchet mellem social- og sundhedsassistenternes faglige profil og arbejdspladsens behov er visse forskelle mellem den kommunale og den regionale sektor. Mens tilfredsheden blandt ansættende ledere og vejledere i kommunalt regi generelt er høj, er billedet mere varieret blandt aktørerne på det regionale område. I relation til aktørernes vurdering af den reviderede uddannelse er det imidlertid et opmærksomhedspunkt, at der endnu er tale om relativt tidlige vurderinger af virkningerne og samtidig, at der er tale om en meget mangfoldig og divers elevgruppe, og at underviseres, vejlederes og ansættende ledes oplevelser og vurderinger af uddannelsen som helhed i høj grad er bestemt af de erfaringer, de har gjort sig med konkrete elever og nyuddannede.

4. SOCIAL- OG SUNDHEDSHJÆLPERUDDANNELSEN

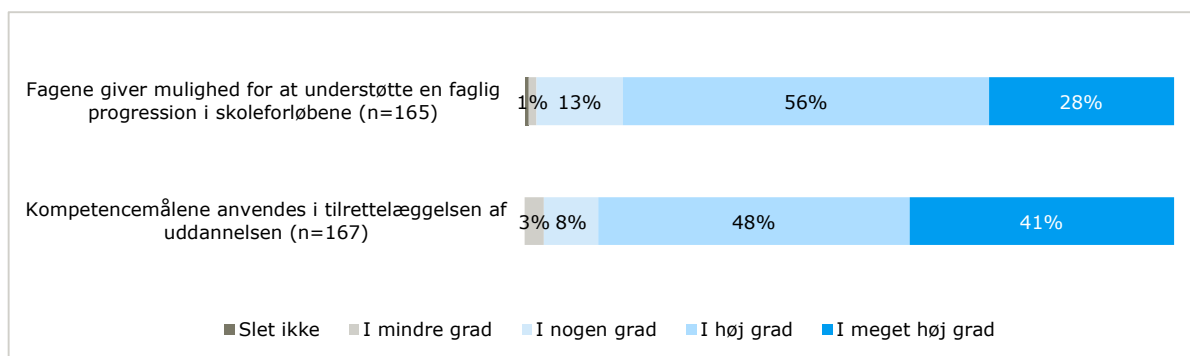
I dette kapitel præsenteres de resultater og konklusioner, som i særlig grad relaterer sig til implementering og virkning af den justerede social- og sundhedshjælperuddannelse.

4.1 Implementering og tilrettelæggelse af social- og sundhedshjælperuddannelsen

I dette delafsnit præsenteres evalueringens resultater relateret til implementeringen og tilrettelæggelsen af social- og sundhedshjælperuddannelsen, herunder sammenhængen i uddannelsen og tilrettelæggelsen af praktikforløb.

Overordnet viser spørgeskemaundersøgelsen blandt undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen, at **de nye kompetencemål i høj grad er implementeret** og anvendes som rettesnor i tilrettelæggelsen af undervisningen. Konkret angiver 89 pct. af underviserne i nedenstående figur, at de i høj eller i meget høj grad anvender kompetencemålene i tilrettelæggelsen af uddannelsen, og at alle tilkendegiver, at de i et eller andet omfang anvender dem. Derudover oplever 84 pct. af underviserne, at fagene på social- og sundhedshjælperuddannelsen i høj eller i meget høj grad understøtter den faglige progression i skoleforløbene. I den forbindelse er det værd at bemærke, at ca. en fjerdedel af alle underviserne har svaret, at de ikke ved, om fagene giver mulighed for at understøtte en faglig progression eller om kompetencemålene anvendes i tilrettelæggelsen af uddannelsen.

Figur 12: Andelen af undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen, der oplever, at...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.

Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 43-45 for spørgsmålene i figuren.

I interviews med undervisere peger de tilsvarende på, at kompetencemålene i høj grad er styrende for indholdet af undervisningen. Der er desuden en oplevelse af, at undervisningen i højere grad er blevet målstyret og ensartet som følge af arbejdet med kompetence-, fag- og praktikmål. Med målene er der således skabt større ensretning i undervisningen, men underviserne oplever også 'mål-mylder'. Flere undervisere peger således på, at der er mange mål, man skal forholde sig til som underviser og elev, hvilket er komplekst at forstå for eleverne og svært at kommunikere for underviserne. Som følge heraf er arbejdet med mål ikke altid meningsfuldt for eleverne, og de blander ifølge underviserne

"Målene er jo svære. [Eleverne] har bare svært ved det. Det med at målene er opdelt, det er svært for dem, fordi hvad er det ene fag, og hvad er det andet fag? Det forstår man godt, for det hænger jo sammen. Der er en stor del, hvor jeg skal udpensle det meget."

(Underviser, hjælperuddannelsen)

og enkelte praktikvejledere ofte fag-, kompetence- og praktikmål sammen.

I interviewene med undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen fremgår det, at mange oplever, at **strukturen for social- og sundhedshjælperuddannelsen er naturlig givet uddannelsens længde**. Underviserne oplever generelt, at uddannelsen er kort og kompakt, og flere efterspørger mere tid i skoleperioderne til faglig fordybelse, herunder særligt den sidste skoleperiode. Dog fremhæver undervisere og elever, at fagopbygningen, hvor eleverne introduceres overordnet til emner på GF2 og derefter går i dybden med fagene og emnerne på hovedforløbet, fungerer godt. Nogle undervisere påpeger dog, at der er behov for løbende at italesætte, at undervisningen på hovedforløbet er på et højere taksonomisk niveau end på GF2, da mange elever ellers kan have en oplevelse af, at undervisningen er gentagende.

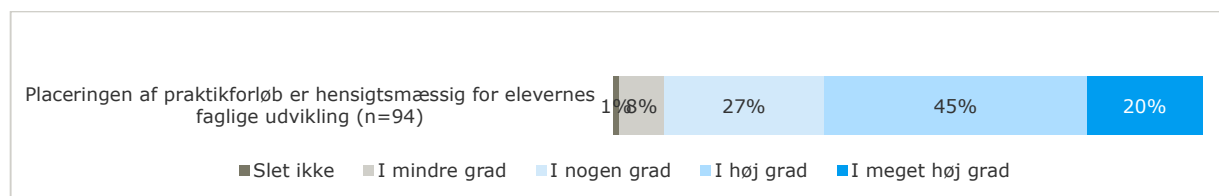
”I forhold til hjælperuddannelsen, så synes jeg faktisk, at det fungerer godt. Hver skoleperiode er tematiseret, så det er rimeligt sammenhængende forløb i temaer. Det fungerer rigtig godt.”

(Leder, social- og sundhedsskole)

Derudover fremhæves **opdelingen af undervisning i temaer** så som ”mødet med borgeren”, ”sundhedsfremme” og ”rehabilitering” som meningsfuld. Tidligere var der en oplevelse af, at eleverne havde svært ved at skelne mellem de forskellige fag på uddannelsen, men denne udfordring er mindsket ved hjælp af opbygningen af uddannelsen i temaer.

For så vidt angår **placeringen af praktikforløbene** på social- og sundhedshjælperuddannelsen, er underviserne generelt enige i, at den er **hensigtsmæssig for elevernes faglige udvikling** (65 pct. svarer i høj eller i meget høj grad). Der er dog 27 pct. af underviserne, som i nogen grad oplever, at praktikforløbene er hensigtsmæssigt placeret, mens 26 pct. svarer ’ved ikke’.

Figur 13: Andelen af undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen der oplever, at ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 34 for spørgsmålet i figuren.

Den overvejende tilfredshed med praktikforløbenes placering nuanceres af indsigterne fra interviews med undervisere. Underviserne fortæller, at de har blandede erfaringer med længden af første skoleperiode på hovedforløbet (forud for første praktikperiode), som opleves som værende for lang på nogle skoler og for kort på andre. På skoler, hvor eleverne starter hovedforløbet med fire ugers skoleperiode, efterspørger underviserne en afkorting af skoleperioden, så eleverne hurtigere kan komme ud i praksis og få en fornemmelse af, hvad de kommer til at arbejde med efter endt uddannelse. På skoler, hvor første skoleperiode kun varer en uge, oplever underviserne omvendt, at de har for kort tid til at klæde eleverne på til mødet med praksis.

”Jeg tænker nogle gange, at man godt kunne overveje at lave den første skoleperiode kortere. Der er de utålmodige og vil gerne ud og prøve det af. Nogle af dem har jo ingen erfaring. Men man kunne godt måske tænke, at den kunne gøres kortere til bare to uger.”

(Underviser, hjælperuddannelsen)

4.2 Det faglige niveau og indhold på uddannelsen

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater om det faglige niveau og indhold på social- og sundhedshjælperuddannelsen, herunder hvorvidt og hvordan revisionen har ført til en udvikling i

elevernes og de færdiguddannede social- og sundhedshjælperes faglige niveau, både generelt og inden for enkelte videns- og kompetenceområder.

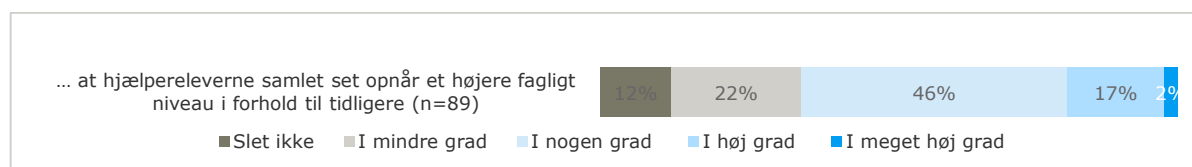
4.2.1 Udvikling i social- og sundhedshjælperelevernes faglige niveau

Der er variation i oplevelsen af, hvorvidt det faglige niveau på social- og sundhedshjælperuddannelsen er ændret på baggrund af revisionen. Overordnet oplever aktørerne omkring social- og sundhedshjælperuddannelsen, at **revisionen ikke har haft en mærkbar indvirkning på det faglige niveau** på uddannelsen. Det skal her bemærkes, at det ikke har været intentionen med omlægningen af social- og sundhedshjælperuddannelsen, at det faglige niveau skulle højnes betydeligt.

Blandt underviserne viser resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, at langt størstedelen oplever, at social- og sundhedshjælpereleverne i hvert fald i nogen grad opnår et højere fagligt niveau. Her er det dog slående, at over halvdelen af respondenterne i undersøgelsen har svaret 'ved ikke' til dette spørgsmål. Dette tyder på, at det fortsat er vanskeligt for underviserne at bedømme, om social- og sundhedshjælpereleverne har fået et egentligt fagligt løft efter revisionen af uddannelsen. I fortolkningen af disse resultater er det væsentligt at være opmærksom på, at der er tale om aktørernes *oplevede* udvikling i elevernes faglige niveau. Det er således ikke muligt på baggrund af data i evalueringen at konkludere om elevernes faglige niveau på baggrund af objektive mål (fx eksamenskarakterer).

Dette afspejles også i det kvalitative datamateriale, hvor oplevelserne af elevernes faglige niveau ikke er entydige. Nogle undervisere og vejledere oplever, at revisionen i nogen grad har givet mere målrettede elever til uddannelsen, andre oplever ingen ændringer, mens nogle skoleledere peger på, at det faglige niveau er faldet en smule, fordi den del af elevgruppen, som man tidligere kunne karakterisere som den 'ambitiøse del' på social- og sundhedshjælperuddannelsen, i mange tilfælde nu starter direkte på social- og sundhedsassistentuddannelsen.

Figur 14: Andelen af undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen, der oplever, at revisionen har bidraget til ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.

Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 99 for spørgsmålet i figuren.

Blandt praktikvejledere og ansættende myndigheder er det tilsvarende ikke vurderingen, at niveauet er steget blandt social- og sundhedshjælperne. Enkelte vejledere synes, de kan se, der er sket noget på uddannelserne, men at det fortsat er meget individuelt, hvor eleverne er rent fagligt, og at det derfor er vanskeligt at vurdere, om revisionen har haft en indvirkning på det generelle faglige niveau blandt eleverne.

Som udgangspunkt oplever skoleledere, undervisere og elever en **god faglig progression i uddannelsen**. Eleverne peger overordnet på, at de oplever at rykke sig fagligt for hver skole- og praktikperiode, de har, og at dette fx kan ses på deres karakterer, som bliver gradvist højere, ligesom deres faglige kunnen og tilgange til at løse opgaver i praktikken også trinvis forbedres. Som tidligere beskrevet varierer oplevelsen af faglig progression dog blandt eleverne og er særligt afhængig af elevernes oplevelser og omstændigheder i praktikken, hvor tæt opfølgning fra vejleder og gode kolleger anses som essentielt i forhold til den faglige progression.

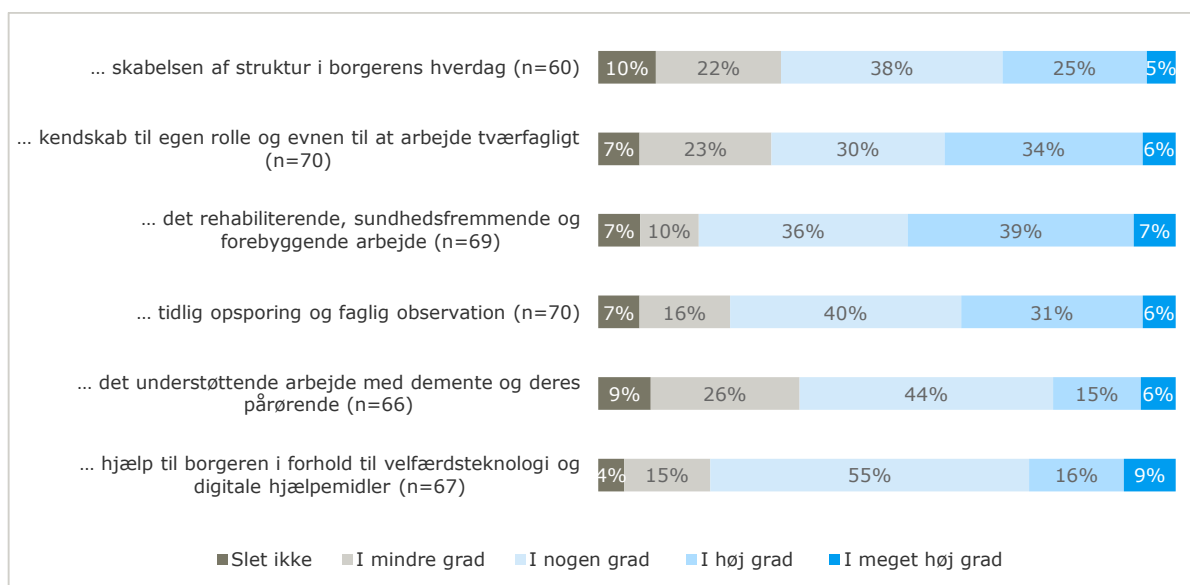
4.2.2 Udvikling af fagligt niveau inden for udvalgte videns- og kompetenceområder

I forhold til udvikling i social- og sundhedshjælpernes viden og kompetencer inden for forskellige fagområder viser evalueringen et varieret billede blandt skoleledere, undervisere og praktikvejledere. Flere undervisere fremhæver, at social- og sundhedshjælperprofilen er blevet skærpet, og at der generelt er sket en faglig toning på uddannelsen, som understøtter, at **social- og sundhedshjælperne bliver stærke inden for særligt det rehabiliterende arbejde**. Underviserne påpeger, at dette er vigtigt for elevernes faglige identitet, fordi det netop er social- og sundhedshjælperen, der er tæt på den enkelte borger, som har den daglige kontakt og dermed spiller en afgørende rolle i det rehabiliterende arbejde.

Enkelte praktikvejledere og uddannelseskonsulenter fremhæver, at selvom de ikke nødvendigvis oplever, at det faglige niveau blandt social- og sundhedshjælpereleverne er steget markant, kan de fornemme, at der i højere grad er kommet en **faglig toning på GF2** i forhold til tidligere, som særligt kommer til udtryk i elevernes første praktik. Vejlederne peger her på, at eleverne er bedre klædt på til praktikken, end de har oplevet tidligere. Det varierer dog, om dette er oplevelsen blandt eleverne selv – som beskrevet i kapitel 2 oplever flere elever, at GF2 netop mangler faglighed.

I forhold til de forskellige fagområder, hvor social- og sundhedshjælperne løfter opgaver, stemmer aktørernes svar i spørgeskemaundersøgelsen i store træk overens, idet der er begrænsede forskelle i oplevelsen af et højnet niveau inden for de forskellige fagemner. Dog indikerer 35 pct. af underviserne, 30 pct. af praktikvejlederne og 27 pct. af ansættende myndigheder, at revisionen slet ikke eller i mindre grad har løftet niveauet inden for "det understøttende arbejde med demente og deres pårørende", hvilket er en større andel end de andre fagområder. Også her bør det bemærkes, at der på tværs af spørgsmålene til de specifikke fagemner er mellem 35-44 pct., som svarer 'ved ikke'. Det peger i retning af, at det er svært for underviserne at vurdere, om revisionen har skabt et fagligt løft.

Figur 15: Andelen af undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen der oplever, at revisionen har bidraget til at højne elevernes evner inden for følgende fagemner...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 39-49 for spørgsmålene i figuren.

Dette understøttes også af de kvalitative indsigter, hvor særligt social- og sundhedshjælpernes (manglende) viden om demens og håndtering af borgere og pårørende inden for dette område fremhæves som et kompetenceområde, der kan styrkes både på skolerne og i praksis. Ligeledes

påpeges arbejdet med pårørende generelt samt **håndtering af sorg og død** – både hos de pårørende og hos social- og sundhedshjælperen selv. Her peger eleverne på, at eftersom de ofte er den fagperson, der er tættest på borgeren i dennes sidste tid, vil det give god mening at få en grundigere introduktion til håndtering af de emner, der berører borgerens bortgang.

I forhold til de øvrige kompetenceområder, som er blevet fagligt tonet i forbindelse med revision af uddannelserne, påpeger eleverne selv, at de i høj grad er blevet både introduceret til og har fået lov til at arbejde med forskellige fagområder. Dog indikerer den kvalitative dataindsamling, at der i nogen grad mangler fokus på digitale hjælpemidler, herunder redskaber til dokumentation og tidlig opsporing, som eleverne kun i nogen grad føler sig rustet til at løfte i praktikken, og som flere undervisere også har mindre viden om, fordi de ikke altid har viden om, hvilke systemer der anvendes i praksis.

En generel problemstilling, som særligt gør sig gældende på social- og sundhedshjælperuddannelsen, er **manglende sproglige kompetencer** hos en gruppe af uddannelsens tosprogede elever, som af flere undervisere, elever og praktikvejledere fremhæves som udfordrende, både i skole- og praktikforløb. Der er en generel oplevelse af, at nogle elever – selv med bestået danskursus – er så udfordrede rent sprogligt, at de kommer til kort, særligt i praktikken. En skole har implementeret ekstra danskundervisning og erhvervsrettet danskundervisning, fordi de oplever, at der er behov for at kompetenceopbygge på netop dette område.

”Jeg synes, sproget godt kan være en barriere. Vi har haft rigtig mange tosprogede, og det gør det altså lidt svært sommetider. Jeg ved ikke, om kravet skulle være, at man skal kunne tale og skrive bedre dansk. At de kunne få noget mere danskundervisning. Det er svært, for de vil de så gerne [...] men det er svært, når de ikke forstår vigtigheden i nogle af tingene, og mange ting går lidt tabt, selvom de virkelig prøver deres ypperste.

(Kommunal praktikvejleder)

Derudover peger enkelte vejledere og ledere fra praksis på, at en gruppe af de tosprogede elever særligt er udfordret i hjemmeplejpraktikken, hvor de i højere grad er alene og ikke kan søge hjælp blandt kolleger i forbindelse med sproglige udfordringer i løbet af arbejdsdagen. Derfor efterlyses muligheden for, at disse elever kan forblive i plejecenterpraktik, hvor læringspotentialet – også rent sprogligt – er større.

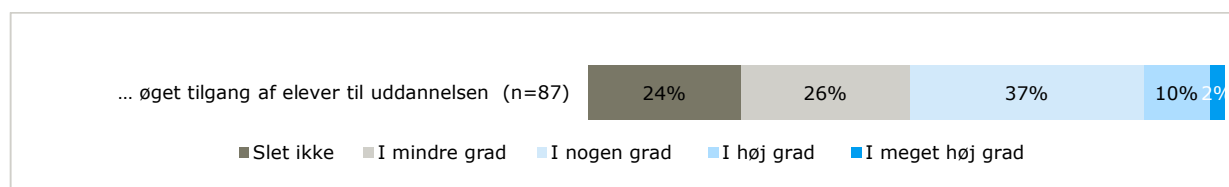
Derudover påpeger flere praktikvejledere og undervisere, at social- og sundhedshjælpereleverne ofte kan have udfordringer med relationelle og kommunikative kompetencer, fx i mødet med borgeren, pårørende og i nogle tilfælde også kolleger. Dette illustreres eksempelvis i elevernes udfordringer i at møde borgeren og pårørende der, hvor de er, og have en god fornemmelse for, hvordan den enkelte borger bedst håndteres. I nogle tilfælde udfordres dette yderligere af manglende sproglige kompetencer som beskrevet ovenfor. Her kan det være relevant at overveje, om nogle af disse udfordringer ville kunne imødekommes med en større indsigt i praksis allerede i skoleforløbene. Det er vanskeligt for undviserne at give eleverne indblik i og styrke elevernes kommunikative kompetencer, fordi de i høj grad er relateret til hverdagen ude i praktikken, som undviserne ikke nødvendigvis har et (opdateret) indblik i. Her kan det være relevant at få praktikvejledere eller andre aktører med ind i undervisningen for at kunne supplere og understøtte undervisningen med eksempler på forskellige typer af hverdagskommunikation og tilgange til relationsopbygning.

4.3 Rekruttering af elever og øget gennemførelse

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater relateret til rekruttering og gennemførelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen, herunder om elevsammensætningen på social- og sundhedshjælperuddannelsen er ændret som følge af revisionen.

Samlet set peger de kvantitative data i retning af, at der siden 2017 er sket en **positiv udvikling i andelen af elever på social- og sundhedsuddannelserne, som påbegynder en social- og sundhedshjælperuddannelse**. Fra 2017 til 2020 er der således sket en svag stigning fra 30 til 37 pct. i andelen af elever på social- og sundhedsuddannelserne, som påbegynder en social- og sundhedshjælperuddannelse (se figur 19 i bilag 2). Af spørgeskemaundersøgelsen blandt undervisere og de kvalitative interviews med undervisere og skoleledere fremgår det imidlertid, at de generelt ikke oplever, at revisionen i 2017 har haft en væsentlig betydning for tilgangen af elever til social- og sundhedshjælperuddannelsen. Det fremgår af figuren nedenfor, hvor 50 pct. angiver, at det slet ikke eller i mindre grad har bidraget til at øge tilgangen af elever til uddannelsen. I den forbindelse er det værd at bemærke, at omkring to tredjedele af underviserne har svaret 'ved ikke' til spørgsmålet. Det peger i retning af, at det er udfordrende for underviserne at vurdere, om revisionen har ledt til en øget tilgang af elever til uddannelsen.

Figur 16: Andelen af undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen der oplever, at revisionen har bidraget til ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.

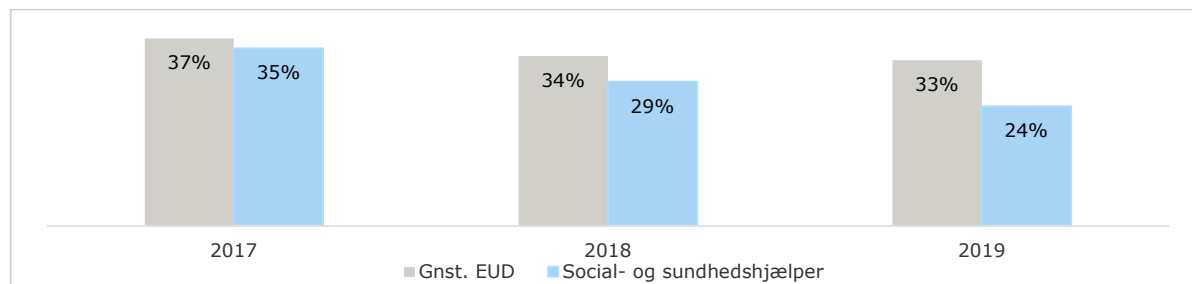
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 173 for spørgsmålet i figuren

Både undervisere, skoleledere og praktikvejledere peger imidlertid på, at **revisionen har haft betydning for elevgruppen** på uddannelsen. Flere peger på, at elevgruppen er meget kontrastfyldt og spænder over elever, som er afklarede og reflekterede omkring deres valg og aktivt har valgt social- og sundhedshjælperuddannelsen, fordi de ønsker at varetage social- og sundhedshjælperopgaver frem for social- og sundhedsassistentopgaver – til elever, som både har få faglige, sproglige og personlige kompetencer. Den store variation i elevernes kompetencer gør det således udfordrende at skabe et godt undervisningsmiljø i klasserne.

Selvom elevgruppen er mangfoldig, er den overvejende oplevelse blandt underviserne dog, at elevgruppen generelt har brug for mere støtte for at gennemføre social- og sundhedshjælperuddannelsen – både personligt og fagligt. Der er således færre elever med stærke faglige og personlige kompetencer, hvilket har betydning for den dynamik, der opstår i undervisningsmiljøet. Forklaringen skal ifølge underviserne findes i, at de fagligt stærkeste elever nu begynder direkte på social- og sundhedsassistentuddannelsen, hvilket gør, at den samlede elevgruppe er mindre ressourcestærk og dermed også i mindre grad kan "trække hinanden op". Nogle undervisere peger desuden på, at de efter revisionen bruger mere tid på at løse konflikter mellem eleverne. Det kan ifølge underviserne også tilskrives elevernes svagere personlige kompetencer.

For så vidt angår **frafaldet** på social- og sundhedshjælperuddannelsen, fremgår det af nedenstående figur, at frafaldet i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb på uddannelsen er faldet fra 2017 til 2019 fra 35 til 24 pct.

Figur 17: Andel elever, der falder fra i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb på social- og sundhedsuddannelserne (2017-2019)

Note: Figuren viser frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne i overgangen mellem grund- og hovedforløbet fra 2017-2019. Fra-faldet i overgangen mellem grund- og hovedforløbet er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet'.

På trods af et faldende frafald er der blandt lederne på social- og sundhedsskolerne generelt en oplevelse af, at frafaldet på social- og sundhedshjælperuddannelsen er højt. Af spørgeskemaundersøgelsen blandt underviserne fremgår det, at de særligt opfatter private forhold, sproglige udfordringer og praksischock som dominerende årsager til, at eleverne falder fra (se figur 46 i bilag 3). I interviews fortæller underviserne, at elevernes manglende personlige kompetencer og ressourcer bliver særligt udfordrende, når de skal indgå på en arbejdsplads og møder en kompleks verden i praksis. Der er således en oplevelse af, at frafaldet ofte skyldes, at eleverne ikke kan håndtere den kompleksitet og de krav, der stilles til dem i praktikken. Tilsvarende oplever skoleledere og undervisere, at det er udfordrende at fastholde eleverne, netop fordi elevernes ressourcer er så begrænsede. Nogle ledere og undervisere peger i forlængelse heraf på, at det ikke er et spørgsmål om at igangsætte flere støtteforanstaltninger eller særlige ordninger for frafaldstruede elever, men derimod er et udtryk for, at nogle af de elever, som påbegynder uddannelsen, ikke har de kompetencer, der skal til, for at gennemføre den.

"Når jeg ser vores elevoptag, så bliver jeg nogle gange stadig bekymret. Nogle har udfordringer, der gør, de ikke kan varetage deres egen uddannelse. Der er nogle, for hvem udfordringerne fortsætter på en hjælperuddannelse, hvor man kommer til at sige, at det er ikke her, du skal være."

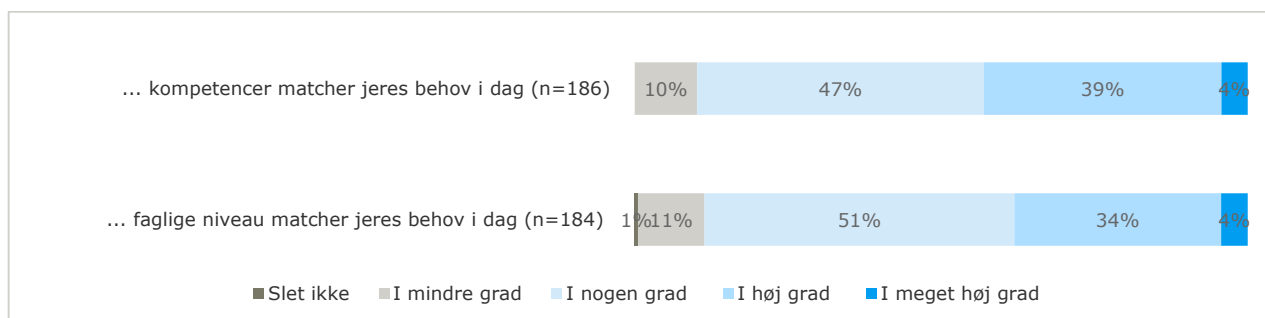
(Underviser, hjælperuddannelsen)

4.4 Uddannelsens match i forhold til arbejdsmarkedets behov

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater og indsigter om uddannelsens match i forhold til de kompetencer, der efterspørges på arbejdsmarkedet.

På tværs af de interviewede aktører tegner der sig et billede af, at det er vanskeligt at bedømme de nyuddannede social- og sundhedshjælperes kompetencer, fordi gruppen spænder bredt og er særdeles divers. Dog opleves uddannelsen overordnet at matche behovet på arbejdsmarkedet. Dette gør sig gældende blandt ansættende ledere, som vist i figuren nedenfor, hvor kun 10 pct. af de adspurgte indikerer, at de i mindre grad oplever, at de nyuddannede social- og sundhedshjælperes kompetencer matcher deres behov.

Figur 18: Andelen af ansættende ledere, der oplever, at de nyuddannedes social- og sundhedshjælperes...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt ansættende ledere af social- og sundhedselever.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 9-11 for spørgsmålene i figuren.

Blandt praktikvejlederne er billedet endnu mere positivt, hvor hele 67 pct. af de adspurgte finder, at social- og sundhedshjælpernes kompetencer i høj eller i meget høj grad matcher arbejdspladsernes behov, mens kun 4 pct. siger, at de i mindre grad oplever, at det faglige niveau matcher arbejdspladsernes behov (se figur 47 i bilag 3). Også blandt eleverne og de nyuddannede social- og sundhedshjælpere tegner der sig et positivt billede, hvor elever og social- og sundhedshjælpere selv giver udtryk for, at de føler sig rustet og godt klædt på til de opgaver, de skal løse på deres nuværende eller kommende arbejdsplads. Endvidere peger flere nyuddannede social- og sundhedshjælpere på, at de føler sig trygge og taget hånd om på deres arbejdspladser, hvor der bliver taget hensyn til, at de er helt nyuddannede.

I forhold til **skærpelse af social- og sundhedshjælpernes kompetenceprofil** understreger særligt skoleledere og undervisere, at man ved adskillelsen af de to uddannelser i højere grad har fået tydeliggjort, hvad social- og sundhedshjælperne skal kunne – og ikke kunne. Her fremhæver underviserne, at eleverne er optagede af og bevidste om, hvad de lovmæssigt må udføre af opgaver, hvilket tyder på, at den nye social- og sundhedshjælperkompetenceprofil i hvert fald på skolerne er implementeret – og her anses det som positivt, at social- og sundhedshjælperuddannelsen er 'smallere' end tidligere med en begrænsning af fagområder, eleverne skal igennem. Underviserne fremhæver desuden, at denne skærping også har betydet, at social- og sundhedshjælperne er blevet bedre til det rehabiliterende arbejde.

Blandt de interviewede undervisere, elever, nyuddannede social- og sundhedshjælpere og ansættende myndigheder peges der dog også på **konkrete mangler i uddannelsen og i de nyuddannede social- og sundhedshjælperes kompetenceprofil**. Dette viser sig fx i det faktum, at nyuddannede social- og sundhedshjælpere flere steder sendes direkte på interne kurser eller AMU-kurser for at blive opkvalificeret. Særligt medicin håndtering samt kompetencer til at give øjendråber, måle blodtryk og give borgere støttestrømper går igen flere steder i dataindsamlingen som kompetencer, de nyuddannede social- og sundhedshjælpere mangler. Ligeledes peger enkelte elever, vejledere og undervisere på, at eleverne mangler kompetencer inden for forflytningsteknik, hvor eleverne oplever, at den undervisning, de har modtaget i dette, ikke nødvendigvis stemmer overens med den egentlig praksis.

"Da jeg var færdig med uddannelsen, tilbød kommunen en masse forskellige AMU-kurser. Jeg kom på et ekstra TOBS-kursus og et medicinkursus. Hvorfor var de ting ikke en del af uddannelsen, hvis man allerede skal på kursus og have dem, når man er nyuddannet? Jeg har også været på et kursus, som har givet mig rettigheden til at give borgere støttestrømper på. Det samme gælder for medicinske plastre og øjendråber. Det ville være rigtig godt, hvis de ting også lå under uddannelsen."

(Nyuddannet hjælper)

“De nyuddannede hjælpere bliver ansat, og så får de et internt medicinkursus for at kunne få lov til at give denne her medicin. Så gør man det på én måde i den ene kommune og på en anden i en anden. Jeg synes, det var bedre, at alle fik den samme grundlæggende teori, så det passede ind på det rigtige tidspunkt. Jeg oplever, at hjælperuddannelsen er blevet forringet. Der er tale om en udhuling af uddannelsen, som man kompenserer for lokalt.

(Kommunal praktikvejleder)

Flere af de interviewede, særligt praktikvejledere og ansættende ledere, peger på, at der er fjernet elementer fra uddannelsen, som de nyuddannede social- og sundhedshjælpere nu mangler i praksis. Dette kommer til udtryk ved, at **der skelnes mellem ‘nye’ og ‘gamle’ social- og sundhedshjælpere**, hvor det kan være positivt for arbejdsgiverne, at en social- og sundhedshjælper er uddannet på den gamle uddannelse, fordi de så har lov til at løfte nogle af de opgaver, der på arbejdspladsen er behov for, at de løfter, fx give øjendråber eller måle blodtryk. Her kan det være relevant at være opmærksom på, at tilfredsheden med social- og sundhedshjælpernes kompetencer i høj grad kan være påvirket af, hvor mange social- og sundhedsassistenter man har til rådighed på den enkelte arbejdsplads. Evalueringen indikerer, at en generel mangel på social- og sundhedsassistenter fører til lavere tilfredshed med de nye social- og sundhedshjælperes kompetencer, fordi de ansættende myndigheder har behov for, at konkrete opgaver bliver løftet i praksis – og hvis ikke social- og sundhedshjælperen kan det i kraft af sin uddannelse, må vedkommende opkvalificeres, så hverdagen kan hænge sammen.

Ovenstående understøttes også af udtalelser fra undervisere og elever, som påpeger, at kommunernes praksis er meget forskellig, hvor nogle kommuner har implementeret den nye kompetenceprofil i deres stillingsopslag, mens andre endnu ikke har. Analysen indikerer på denne måde, at selvom uddannelserne i høj grad er implementeret på tværs af skoler og praksis, kan der i nogle tilfælde fortsat være et behov for, at praksis vænner sig til og implementerer social- og sundhedshjælpernes nye kompetenceprofil.

Hvis man tager udgangspunkt i de behov, som ansættende ledere og praktikvejledere anser som værende essentielle i **et fremtidigt perspektiv**, peger både elever, undervisere og praktikvejledere på, at de nyuddannedes kompetencer og viden inden for demensområdet kan forbedres. Dette skyldes blandt andet en erkendelse blandt aktørerne op social- og sundhedsområdet af, at dette fagområde er og i stigende grad vil være en del af det komplekse sygdomsbillede på ældreområdet.

Enkelte vejledere og ansættende ledere oplever endvidere, at den stadig stigende kompleksitet i sygdomsbilledet gør det vanskeligt for dem at forestille sig social- og sundhedshjælperens rolle i fremtiden. Det betyder blandt andet, at social- og sundhedshjælper på nogle arbejdspladser er udfaset, ligesom flere ansættende ledere fortæller, at de sender deres social- og sundhedshjælper på social- og sundhedsassistentuddannelsen for at sikre, at der er de rette kompetencer til at løse de komplekse opgaver på området både nu og i fremtiden.

“[Hjælperne] kan være dygtige, men den mængde læring, de får i hjælperuddannelsen, der kommer de nogle gange til kort. Bare hos den demente, at være ved den demente og sørge for en god hverdag – det er et stort område, som kræver meget, og dem får vi flere af. Selv på de somatiske plejehjem. Den kompleksitet, der kommer ind på plejehjemmene, bliver for stor for hjælperen.

(Ansættende leder)

4.5 Sammenfatning

Samlet set viser evalueringen, at de planlagte justeringer af social- og sundhedshjælperuddannelsen i høj grad er implementeret, og at de nye kompetencemål er styrende for den konkrete tilrettelæggelse af undervisningen. Evalueringen viser også, at uddannelsens struktur og placeringen af

praktikforløbene opleves som hensigtsmæssig og understøttende for elevernes faglige udvikling gennem uddannelsen. Undervisere, vejledere og ansættende ledere tilkendegiver også, at revisionen har ført til en skærpelse af social- og sundhedshjælperprofilen, og der generelt er sket en faglig toning af uddannelsen. Det fremhæves, at man ved adskillelsen af de to uddannelser i højere grad har fået tydeliggjort, hvad social- og sundhedshjælperne skal kunne – og ikke kunne.

Flere undervisere fremhæver, at social- og sundhedshjælperne bliver stærke inden for særligt det rehabiliterende arbejde, og at det er med til at skærpe elevernes faglige identitet. Revisionen vurderes imidlertid ikke at have haft en mærkbar indvirkning på det generelle faglige niveau på uddannelsen, hvilket dog heller ikke har været ambitionen bag revisionen.

Imidlertid viser evalueringen også, at social- og sundhedshjælperne mangler viden og kompetencer inden for nogle fagområder, og særligt demens, samarbejdet med borgere og pårørende samt håndtering af sorg og død fremhæves som kompetenceområder, der med fordel kan styrkes fremadrettet både på skolerne og i praktikken. Endelig påpeger bl.a. de ansættende ledere og praktikvejledere en række konkrete mangler i uddannelsen og i de nyuddannede social- og sundhedshjælperes kompetenceprofil. Særligt i relation til udførelsen af en række konkrete praktiske opgaver, som det er væsentligt for social- og sundhedshjælperne at kunne løfte i dagligdagen.

5. FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Dette kapitel præsenteres de opmærksomhedspunkter, fremadrettede perspektiver, forbedringspotentialer og relevante tiltag, som tegner sig på baggrund af evalueringens resultater. Kapitlets perspektiver og identificerede opmærksomhedspunkter er udledt af de overordnede resultater og konklusioner, som er præsenteret i de forudgående kapitler i denne rapport, men de baserer sig tilsvarende på direkte og konkrete input fra de gennemførte interviews med ansættende ledere, nuværende og færdiguddannede elever, praktikvejledere, undervisere og ledere på social- og sundhedsskolerne samt åbne kommentarer fra de gennemførte spørgeskemaundersøgelser.

5.1 Tværgående opmærksomhedspunkter og perspektiver

Dette afsnit fokuserer på de fremadrettede opmærksomhedspunkter og perspektiver, som relaterer sig til de mere tværgående forhold på området og dermed til begge social- og sundhedsuddannelser.

Styrkelse af undervisningen i demens og relationskompetencer

Efterspørgsel fra ansættende myndigheder og praktikvejledere kunne indikere et behov for at styrke undervisning og udvikling af kompetencer inden for **demensområdet** på begge uddannelser. Generelt tilkendegiver mange ledere på skoler og arbejdspladser, at man forventer, at demensproblematikker vil komme til at fylde meget i ældreplejen i de kommende år, og at der derfor er behov for et styrket fokus på dette fagområde. På samme måde fremhæves også et behov for en øget indsats for at styrke elevernes **relationskompetence** i forhold til samarbejde og dialog med borgere og pårørende generelt samt mere specifikt i forbindelse med håndtering af sorg og død.

Styrkelse af mulighederne for at følge elevernes progression

Evalueringen indikerer, at brugen af de nuværende kompetence- og praktikmål er med til at skabe systematik og fokus i uddannelsen. Interviewene med undervisere, praktikvejledere og elever viser dog også, at de faglige slutmål er vanskeligere at følge op på, samt at det kan være udfordrende for de involverede undervisere og praktikvejlederne at have det fulde overblik over elevernes uddannelsesforløb.

Derfor peges der fra flere sider på, at delmål i praktikken og faglige delmål kan styrke muligheden for at følge elevernes progression løbende gennem uddannelsen. Samtidig vil det kunne synliggøre de forventninger, der er til elevens progression i relation til det enkelte skole- eller praktikforløb og det tilsvarende ansvar, der ligger hos underviserne og praktiksteder for at sikre eleverne læringsmuligheder og støtte i forhold til at nå deres mål. Hvis mulighederne for at følge elevernes progression styrkes, vil undervisere og skoleledere kunne gribe hurtigere ind, hvis en elev har svært ved at indfri og nå sine delmål. Dette vil kunne modvirke, at en elev langt henne i sit uddannelsesforløb mangler at indfri en bred vifte af faglige mål og dermed kan ende med at falde fra.

I relation til en indførelse af nye delmål er det imidlertid et opmærksomhedspunkt, at evalueringen også peger på, at nogle elever har vanskeligt ved at forstå og navigere i de allerede formulerede forskellige typer af mål, de skal indfri på deres uddannelse. I lyset af dette vil det altså være væsentligt, at en indførelse af nye delmål kun bør ske i begrænset omfang, og at disse kommunikeres klart til eleverne og relateres til de eksisterende mål, så de eventuelt kan bidrage til at konkretisere og synliggøre de eksisterende slutmål.

Øget sammenhæng mellem skole og praktik

Generelt viser evalueringen store lokale forskelle i samarbejdsstrukturer og organisering af samarbejdet mellem skole og praktik – og også for store forskelle i forhold til, hvad der kan betegnes som

hensigtsmæssigt. Nogle steder har man velfungerende samarbejder, mens særligt samarbejdet mellem undervisere og praktikvejledere betegnes som 'ikkeeksisterende' andre steder. Evalueringen peger således på, at der flere steder er et stort behov for at styrke sammenhæng og samarbejde mellem praktik og skole, herunder et behov for at udvikle og udbrede samarbejdsformater for gensidige besøg og kontaktordninger mellem undervisere og praktikvejledere. Der er med andre ord behov for at skabe nogle rammer og organisering af samarbejdet, der kan styrke den løbende kommunikation og dialog mellem elev, underviser og praktikvejleder.

Sammenfattende kortlægger evalueringen en række mulige greb til at styrke dette samarbejde. Generelt afdækker evalueringen en efterspørgsel efter et øget direkte samarbejde mellem undervisere og praktikvejledere. Flere steder har man erfaringer med at gennemføre **gensidige besøg eller netværksaktiviteter** mellem undervisere og praktikvejledere.

Disse aktiviteter kan kombineres med øget brug af **simulationsundervisning** og arbejde med **konkrete cases** fra elevernes egen praksis som afsæt for undervisningen på skolen. På nogle skoler har man således særdeles gode erfaringer med, at praktikvejledere deltager i simulationsundervisningen på skolen forud for en kommende praktik, så de kan bidrage med fortællinger fra praksis, samtidig med at eleverne får mulighed for at møde praktikvejlederne forud for praktikken og stille spørgsmål om den forestående praktikperiode.

Tilsvarende peges der på, at brug af **digitale logbøger** eller andre digitale platforme kan understøtte kommunikation og videndeling mellem elev, undervisere og praktikvejleder før, under og efter de enkelte praktikforløb.

Endelig kan en tættere organisatorisk kobling mellem undervisning og praktik sikres gennem etableringen af **kombinationsstillinger**, hvor én og samme medarbejder fungerer som både uddannelseskonsulent eller vejleder i praktikken og som underviser på skolen.

I relation til arbejdet med at skabe en øget sammenhæng mellem skole og praktik viser evalueringen endvidere, at der er positive perspektiver i at styrke arbejdet med at **forberede eleverne til mødet med forskellige borger- og patientgrupper**, blandt andet for at imødegå praksischock. Dette kan fx ske ved, at skolerne i højere grad involverer forskellige patient-, borger- og pårørendeforeninger som en del af undervisningen – en indsats, som må forventes i særlig grad at tilgodese de unge og mere uerfarne elever. Udover at bidrage til at eleverne er bedre forberedte på deres overgang til praktikken, vil dette samtidig kunne give eleverne et væsentligt indblik i borger- og pårørendeperspektivet i den sundheds- og sygepleje, de kommer til at skulle levere.

Der er som beskrevet store lokale forskelle i samarbejdet mellem praktiksteder og skoler, og de nævnte tiltag har en karakter, der kræver organisatorisk forankring af dette samarbejde. Det vil derfor være naturligt, at lokale uddannelsesudvalg med afsæt i evalueringens resultater – og med inddragelse af elevrepræsentanter – sætter fokus på, hvordan samarbejdet kan styrkes og udbredes, så eleverne i højere grad oplever en rød tråd og velfungerende overgange i deres uddannelsesforløb.

Reduktion af kompleksitet og justering af meritregler

Generelt viser evalueringen, at de gældende meritregler i høj grad øger kompleksiteten på social- og sundhedsuddannelserne, og at de udgør en udfordring i forhold til at tilrettelægge sammenhængende undervisningsforløb for både meriteleverne og de øvrige elever på et hold. Både undervisere og elever peger også på, at de forskellige meritformer modvirker muligheden for at skabe et godt undervisningsmiljø og ikke mindst skabe gode fællesskaber på de enkelte hold, fordi eleverne ikke starter eller slutter samtidigt, og fordi meriteleverne ikke deltager i hele undervisningsforløbet. I

forhold til elevernes faglige kunnen fremhæves også, at flere af meriteleverne mangler dele af den teoretiske undervisning, de har fået merit for. Dette gør sig især i særlig grad gældende, hvis de ikke har beskæftiget sig med det sundhedsfaglige område tidligere, eller hvis det er længe siden, de sidst var under uddannelse.

Evalueringens resultater peger således på et behov for at fastlægge mere fleksible meritregler, som gør det enklere for skolerne at skabe sammenhæng i uddannelsesforløbet for eleverne samt sikre, at uddannelsen i højere grad kan efterleve den enkelte elevs ønsker og behov. En mulig justering af meritreglerne kunne gøre det frivilligt for den enkelte elev, hvorvidt vedkommende ønsker at ansøge om merit for tidligere uddannelseselementer eller erhvervs erfaring. Alternativt kunne der indføres en form for dispensationsmulighed for elever, der ønsker at modtage undervisning i nogle af de fag, de ellers ville få merit for efter de gældende regler.

Behov for at styrke danskkundskaberne blandt nogle tosprogede elever

Evalueringen indikerer et behov for et fortsat og potentielt øget fokus på at styrke danskkundskaberne blandt de tosprogede elever. Praktikvejledere og undervisere tilkendegiver, at en del af disse elever har vanskeligt ved at klare sig på uddannelsen som følge af sproglige vanskeligheder. Ydermere viser spørgeskemaundersøgelsen blandt undervisere og praktikvejledere, at sprogvanskeligheder er en af de primære årsager til, at elever falder fra deres uddannelse. For at imødegå denne tendens har man lokalt på en skole indført ekstra danskundervisning, herunder 'fagrettet' dansk for elever med svage danskkundskaber.

Afholdelse af GF2 som digitalt undervisningsforløb kan være et godt tilbud til nogle elevgrupper, især de ældre og fagligt stærke social- og sundhedsassistentelever

Evalueringen viser, at nogle elever oplever, at GF2 mangler relevans, og at forløbet er langsomt og gentagende. I relation til dette arbejder nogle skoler med tilrettelæggelse af GF2 som onlineforløb. Dette opleves som en virksom måde at imødekomme særligt gruppen af ældre og fagligt stærke elever, fordi onlineformatet giver eleverne større fleksibilitet og mulighed for at tilrettelægge undervisningen efter eget tempo, ligesom de kan koncentrere sig om undervisningen uden at blive 'forstyrret' af mindre motiverede holdkammerater.

Fortsat behov for viden om social- og sundhedsuddannelsernes match i forhold til arbejdsmarkedets behov

Mens evalueringen indikerer, at revisionen af social- og sundhedsuddannelserne på en række centrale områder i højere grad end tidligere imødekommer arbejdsmarkedets behov for kvalificeret arbejdskraft, er det et væsentligt opmærksomhedspunkt, at det endnu er meget tidligt at vurdere den mere varige effekt af revisionen. Evalueringens resultater baserer sig på et relativt lille erfaringsgrundlag, da det fortsat kun er ganske få elever, som er færdiguddannede på de reviderede uddannelser. Der er derfor behov for også fremadrettet at fastholde et fokus på at afdække, om de færdiguddannedes kompetenceprofil og faglige niveau imødegår arbejdspladsernes behov. Dette kan for eksempel ske ved mere kontinuerligt at monitorere arbejdspladsernes tilfredshed med de nyuddannedes kompetencer og faglige niveau i forhold til egne behov.

Denne løbende opfølgning på uddannelsernes match i forhold til arbejdspladsernes behov kan forankres både lokalt og regionalt i de lokale uddannelsesudvalg eller centralt i FEVU. Resultaterne fra sådanne målinger eller undersøgelser vil kunne indgå i de lokale og centrale drøftelser i FEVU og de lokale uddannelsesudvalg med henblik på at foretage yderligere justeringer eller igangsætte nye initiativer på området.

Fortsat behov for systematisk viden om elevernes frafald fra uddannelserne og virkningsfulde indsatser

Evalueringens afdækning af overordnede tendenser i elevernes frafald viser, at det ifølge undervisere og ledere på skolerne primært er faktorer som for stort ansvar i praktikken, private forhold, for høje faglige krav og sproglige udfordringer, der ligger bag, når eleverne falder fra uddannelsen. Evalueringen viser samtidig, at frafaldet på hovedforløbet for de to social- og sundhedsuddannelser ligger noget højere end frafaldet på hovedforløbet på de øvrige erhvervsuddannelser.

Evalueringen viser endvidere, at aktører fra både social- og sundhedsskoler og i praktikkerne mangler reel og konkret viden om de forhold og faktorer, der får eleverne til at stoppe på uddannelserne – og dermed også hvad man som skole og praktiksted kan gøre for at sikre, at flere elever gennemfører deres påbegyndte uddannelse. Dette faktum indikerer et behov for en yderligere og mere målrettet kortlægning af frafaldsårsager. Da både interviews og registerdata for elevfrafald identificerer relativt store forskelle i elevfrafaldet fra skole til skole, kan en del af denne videre afdækning af frafaldsfaktorer med fordel fokusere på, hvilke lokale faktorer og praksis der har betydning for elevfrafaldet. Dette med henblik på at identificere god praksis og virkningsfulde tiltag, som kan styrke gennemførelsesgraden på social- og sundhedsuddannelserne.

En sådan afdækning af frafaldsfaktorer og indsatser for fastholdelse kan i udgangspunktet foretages i en lokal kontekst (fx i regi af det lokale uddannelsesudvalg), men kan med fordel gennemføres som en tværgående national analyse, så det sikres, at centrale resultater, gode erfaringer og 'good practice' om fastholdelse kan blive spredt til det samlede social- og sundhedsområde.

5.2 Uddannelsesspecifikke opmærksomhedspunkter og perspektiver

I dette afsnit præsenteres de mere uddannelsesspecifikke, fremadrettede opmærksomhedspunkter og perspektiver.

Opkvalificering af social- og sundhedshjælpernes kompetencer til at løse en række konkrete arbejdsopgaver

Interviews med praktikvejledere og ansættende ledere peger i retning af, at der er et behov for at genindføre nogle af de faglige elementer i social- og sundhedshjælperuddannelsen, som er blevet taget ud i forbindelse med revisionen af uddannelsen, og som nu efterspørges i en sådan grad på arbejdspladserne, at der flere steder er etableret en fast praksis for, at nyuddannede social- og sundhedshjælpere sendes på efteruddannelse på interne kursus eller AMU-kurser. Det drejer sig bl.a. om kompetencer til at måle blodtryk, give øjendråber og støttestrømper på, som man fra arbejdsgivers side ønsker, at social- og sundhedshjælperne kan løfte som en del af deres daglige arbejde.

Afklaring af social- og sundhedsassistenternes kompetencebehov i forhold til det regionale område

Som nævnt i kapitel 3 viser evalueringen, at der er visse forskelle mellem de kommunale og de regionale arbejdsgiveres oplevelse af, hvorvidt social- og sundhedsassistenterne har de fornødne kompetencer og det faglige niveau til at imødegå arbejdspladsens behov. Evalueringen viser, at de regionale arbejdsgivere generelt vurderer social- og sundhedsassistenternes match med arbejdspladsens behov lavere end de kommunale ledere.

Evalueringen viser ydermere, at man fra de regionale arbejdsgiveres side i særlig grad efterspørger, at elevernes kompetencer styrkes inden for farmakologi, sygdomsforståelse og observation. Samtidig viser indsigter fra den kvalitative dataindsamling, at nogle elever kan have svært ved at begå sig i den kultur og det særlige miljø, der fx er på et sygehus – et miljø, som kan adskille sig meget fra, hvad eleverne ellers oplever i deres praktik. Dette indikerer, at der fortsat er behov for at

undersøge, hvordan eleverne i endnu højere grad kan klædes på til også at kunne imødegå de særlige behov, som gør sig gældende i den regionale sektor, samt at undersøge, hvordan man kan forberede og klæde eleverne bedst muligt på til at indgå på en anden type arbejdsplads end de kommunale arbejdspladser, de stifter bekendtskab med i deres første praktikker.

En sådan mere afgrænset afdækning af de særlige kompetencekrav på det regionale område kan danne grundlag for en efterfølgende vurdering af, om der er behov for at justere elementer i den nuværende uddannelse, eller om der skal åbnes for mulighed for fx en specialisering inden for det regionale område eller en eventuel kortere supplerende efteruddannelse, der fokuserer på kompetencer og viden, som har en særlig relevans i den regionale sektor.

Styrkelse af overgange og elevernes blik for det tværsektorielle samarbejde

Som nævnt oplever social- og sundhedsassistenteleverne i et vist omfang afviklingen af 3. praktik som problematisk, og særligt den direkte overgang mellem de to delpraktikker fremhæves af både elever og vejledere som udfordrende og meget 'hård'. Samtidig fortæller elever og undervisere, at eleverne mangler en opsamling på praktikperioden, inden de går i gang med den afsluttende prøve. Dette indikerer et behov for at justere tilrettelæggelsen af den afsluttende del af uddannelsen med henblik på at sikre en bedre og mere understøttet overgang mellem delpraktikkerne i 3. praktik. Tilsvarende er der behov for at sikre, at der samles op på elevernes erfaringer fra de to delpraktikker, så disse kobles til det teoretiske grundlag inden den afsluttende eksamen. Dette vil også understøtte elevernes mulighed for at komme i dybden med arbejdet omhandlende det tværsektorielle perspektiv og samarbejde.

Fortsat behov for at udvikle og styrke praktikvejledningen som følge af den justerede elevgruppe og den styrkede faglige profil på social- og sundhedsassistentuddannelsen

Generelt viser evalueringen, at revisionen af det faglige indhold i uddannelsen samt ændringer i elevgruppen på social- og sundhedsassistentuddannelsen kalder på, at praktikvejledningen fortsat styrkes. Overordnet er der behov for at sikre, at praktikvejlederne er klædt fagligt på til at kunne vejlede en elevgruppe, som med revisionen af uddannelsen nu modtager undervisning på et højere fagligt niveau og med et øget fokus på udvalgte fag. Interviewene med praktikvejledere og uddannelseskonsulenter peger da også på, at der har været behov for at efteruddanne vejlederne som følge af revisionen med henblik på at klæde vejlederne på til at yde kvalificeret vejledning til de 'nye' elever. Selvom der altså er foregået en generel opkvalificering af vejlederne, peges der dog samtidig på, at der nogle steder fortsat kan være et behov for, at praktikvejlederne er klædt på til også at bringe elevernes nye kompetencer i spil i praksis og på den måde sikre, at de nye eller stærkere kompetencer, som eleverne kommer med, også bliver udfoldet i praktikken.

Foruden de rent faglige krav indikerer evalueringen imidlertid også et behov for at kvalificere praktikvejledernes kompetencer på en række andre områder, som følge af at de nu skal vejlede en delvis anderledes elevgruppe end tidligere. Både undervisere og vejledere peger på, at elevgruppen på social- og sundhedsassistentuddannelsen nu omfatter helt unge elever, flere brancheskiftere uden forudgående erfaring fra området samt flere sårbare elever, som er udfordrede af forhold, som ikke relaterer sig til det faglige, men mere til personlige eller sociale forhold. Dette stiller nye og i nogle tilfælde ekstra krav til både vejledernes individuelle kompetencer og viden og til organiseringen af vejledingsindsatsen, fordi der i højere grad efterspørges direkte og hyppig vejledning samt at vejlederen er tilgængelig for eleverne.

Efterspørgsel af prøver og eksaminer i uddannelsesspecifikke fag

Der er i forbindelse med revisionen af uddannelserne fra central hånd blevet fastlagt fag, som eleverne skal til eksamen i. Flere skoleledere samt undervisere og elever på social- og sundheds-

assistentuddannelsen giver udtryk for et ønske om, at eleverne i højere grad kan komme til eksamen eller prøver i de uddannelsesspecifikke fag. Her fremhæves særligt 'Somatisk sygdom og sygepleje' som et fag, det ville give god mening at gå til prøve i, fordi det er afgørende for elevernes faglige kompetencer og udvikling, at de har styr på dette område. Flere undervisere fremhæver endvidere, at indførelse af eksamen eller prøve i et eller flere uddannelsesspecifikke fag kan være med til at styrke elevernes faglige identitet og stolthed, fordi de, når de består fagene, bliver bekræftet i at have opnået kompetencer, der relaterer sig direkte til deres eget fagfelt – i modsætning til eksaminer i dansk og naturfag.

Nuværende struktur for EUX-uddannelsen udfordrer

En af evalueringens konklusioner er, at den nuværende EUX-uddannelse ikke fungerer optimalt i sin nuværende udformning, og at der er behov for justeringer. Generelt er der blandt de interviewede aktører på social- og sundhedsområdet stor opbakning til idéen om en EUX-uddannelse, men samtidig en betydelig kritik af den faktiske udformning af uddannelsen. Evalueringen viser, at der er et udbredt ønske om at gentænke strukturen i uddannelsen med henblik på at skabe et uddannelsesforløb med større sammenhæng mellem skole og praktik og med større sammenhæng mellem de gymnasiale og de uddannelsesspecifikke fag. Undervisere peger bl.a. på, at der er behov for i højere grad at samtænke de to bekendtgørelser, som lige nu gør tilrettelæggelsen af undervisningen særligt vanskelig. Evalueringen viser således samlet set, at der er behov for en mere grundlæggende gentænkning af uddannelsen.

I relation til behovet for at skabe større sammenhæng mellem de gymnasiale og de uddannelsesspecifikke fag efterspørger flere skoler bedre muligheder for at kunne ansætte egne undervisere i gymnasiefagene for på den måde i højere grad at kunne sikre en rød tråd i undervisningen på tværs af fagene. Dette kan bidrage til at sikre 'social- og sundhedsfaglighed' ind i de gymnasiale fag og dermed skabe mere relevant og en stærkere rød tråd i uddannelsen. Samtidig påpeges der et behov for, at eksaminer i de gymnasiale fag kan afholdes uafhængigt af årshjulet for eksaminer på gymnasierne, så det samlede EUX-uddannelsesforløb og prøveafholdelse i højere grad kan tilgodeses behovet for sammenhæng og naturlig faglig progression gennem uddannelsesforløbet.

Endelig er der behov for at styrke uddannelsens profil og kommunikere klart og tydeligt om den, så det bliver synligt for eleverne, hvad de kan bruge EUX-uddannelsen til – også på længere sigt.

BILAG 1: METODEBILAG

I dette bilag gives en mere detaljeret præsentation af dataindsamlingsprocessen for såvel den kvantitative som kvalitative del af evalueringen af social- og sundhedsuddannelserne og tegner således et samlet billede af evalueringens datagrundlag. Evalueringen er bygget op om en for- og hovedanalyse, som ligeledes danner struktur for metodenotatet.

I afsnittet nedenfor beskrives dataindsamlingsprocessen, herunder etablering af respondentdatabaser, udsendelse af spørgeskemaer og datagrundlag for den kvantitative dataindsamling. I forlængelse heraf præsenteres analysens kvalitative datagrundlag samt metodiske valg og processer, herunder den strategiske caseudvælgelse, rekrutteringsproces, interview- og kodningstilgang.

Som ramme for hele evalueringen har der været en række temaer og undersøgelsesspørgsmål relateret til hhv. implementeringen og virkningen af revisionen af uddannelserne. Dette afspejles af nedenstående evalueringsmatrice.

Tabel 1: Evalueringsmatrice

Evalueringsdimension	Overordnede undersøgelsesspørgsmål
Implementering	Strukturering og tilrettelæggelse af uddannelserne <ul style="list-style-type: none">▪ Hvordan er uddannelserne (inkl. EUX) tilrettelagt, herunder de enkelte praktikker?▪ Hvordan arbejdes der lokalt med at skabe sammenhæng og niveaustigning i undervisningsforløbet og mellem praktikperioderne?▪ Hvordan tilrettelægges og afholdes undervisning og prøve i farmakologi og medicin håndtering på social- og sundhedsassistentuddannelsen?
Virkning	Rekruttering og fastholdelse <ul style="list-style-type: none">▪ Hvilken betydning har omlægningen af uddannelserne haft for tilgangen af elever?▪ Hvilken betydning har omlægningen af uddannelserne haft for frafald og gennemførelse af uddannelserne?▪ Hvordan begrunder eleverne det, hvis de ikke gennemfører grundforløb eller hovedforløb?▪ Hvornår i uddannelsesforløbet træffer eleverne beslutning om, hvilken uddannelse de vil vælge?▪ Hvilken betydning har omlægningen af uddannelserne haft for elevprofilerne på de to uddannelser (alder, køn, etnicitet, socioøkonomisk baggrund)?▪ I hvilket omfang udvikler eleverne en selvstændig faglig identitet som enten social- og sundhedshjælper eller social- og sundhedsassistent? Fagligt niveau og sammenhæng i uddannelsen <ul style="list-style-type: none">▪ I hvilket omfang opnår eleverne kompetencer og et højere fagligt niveau på de nye social- og sundhedsuddannelser i forhold til tidligere?<ul style="list-style-type: none">▪ I hvilket omfang bidrager den nye social- og sundhedsassistentuddannelse til at styrke social- og sundhedsassistenternes evne til at arbejde tværfagligt og tværsektorielt som en del af det sammenhængende borgerforløb?

- I hvilket omfang bidrager den nye social- og sundhedshjælperuddannelse til at styrke social- og sundhedshjælpernes viden og kompetencer inden for tidlig opsporing, ernæring, digitale hjælpemidler mv.?
- I hvilket omfang opnår eleverne en styrkelse af sammenhæng og faglig progression i praktikuddannelsen?
- I hvilket omfang findes tilstrækkelige læringsmuligheder for at nå målene i praktikken?

Match i forhold til arbejdsmarkedets behov

- Hvordan matcher den nye kompetenceprofil for hhv. den færdige social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent arbejdspladsernes behov?
- Hvordan matcher de færdiguddannedes faglige niveau arbejdspladsernes behov?
- I hvilket omfang bidrager de nye uddannelser til et samlet fagligt løft af området?
- I hvilket omfang kan EUX være med til at styrke det faglige niveau på området?

COVID-19-pandemiens betydning

En væsentlig kontekstfaktor i forbindelse med gennemførelsen af evalueringen er COVID-19-pandemien og de foranstaltninger, der som følge heraf har gjort sig gældende i perioden for evalueringen. COVID-19-pandemien forventes særligt at have påvirket svarprocenterne i spørgeskemaundersøgelsen i en negativ retning, da spørgeskemaundersøgelsen primært er gennemført under nedlukningen i vinteren 2020. COVID-19-pandemien har ikke haft betydning for gennemførelsen af casebesøgene på social- og sundhedsskolerne, hvor det alle steder har været muligt at gennemføre fysiske besøg. I forhold til pandemiens betydning for den indholdsmæssige side og resultaterne af dataindsamlingen må det forventes, at pandemien kan have påvirket særligt elevernes oplevelse af deres uddannelsesforløb, da eleverne har et afgrænset erfaringsgrundlag, som for manges vedkommende kun i begrænset omfang rækker tilbage til før COVID-19-pandemien. Lederne, underviserne, praktikvejlederne og de ansættende ledere har i højere grad været i stand til at skelne mellem betydningen af revisionen og betydningen af COVID-19, da deres referenceramme som oftest går mange år tilbage. Det kan dog ikke udelukkes, at det seneste års nedlukning og de løbende COVID-19-foranstaltninger har påvirket respondentgruppernes besvarelser i mindre grad. Der tages de nødvendige forbehold undervejs i rapporten, når det er evaluators vurdering, at respondenternes besvarelse har været påvirket, eller når respondenterne selv fremhæver, at det er svært for dem at skelne mellem betydningen af revisionen og betydningen af COVID-19.

Datagrundlag og metode for forundersøgelsen

Forundersøgelsen har et strategisk fokus, og dataindsamlingen har derfor primært involveret den strategiske ledelse på skolerne og de organisatoriske repræsentanter på aftagersiden. De gennemførte interviews har derfor været centreret om direktørerne på social- og sundhedsskolerne og repræsentanter for skolernes lokale uddannelsesudvalg (LUU).

Aktiviteter gennemført som en del af forundersøgelsen:

- ✓ 6 eksplorative interviews med medlemmer af styregruppen
- ✓ 14 interviews med direktører for social- og sundhedsskolerne
- ✓ 14 fokusgruppeinterviews med medlemmer af skolernes lokale uddannelsesudvalg (LUU)
- ✓ Afholdelse af forandringsteoriworkshop med styregruppen
- ✓ Desk research af relevant skriftligt materiale, herunder særligt rapporten 'Veje til flere hænder' (task force om social- og sundhedsmedarbejdere).

På baggrund af disse dataindsamlingsaktiviteter og rapporten 'Veje til flere hænder – Task force om social- og sundhedsmedarbejdere', som er udarbejdet i et samarbejde mellem KL, Danske Regioner og en række ministerier, blev der udarbejdet et notat med centrale resultater fra forundersøgelsen. Dette notat har ligeledes indgået som datakilde i hovedundersøgelsen.

Datagrundlag og metode for hovedundersøgelsen

Kvantitativ dataindsamling – spørgeskemaundersøgelse

Som led i evalueringen er der gennemført tre heldækkende spørgeskemaundersøgelser blandt hhv. social- og sundhedsskoler, praktikvejledere og ansættende myndigheder. De tre spørgeskemaundersøgelser er gennemført blandt hhv. *undervisere* og ledere på social- og sundhedsskoler, *praktikvejledere* på praktiksteder og *ansættelsesansvarlige ledere* på godkendte praktiksteder (ansættende myndighed). Formålet med denne kvantitative breddeafdækning har været at opnå indblik i skolernes, praktiksteders og de ansættende myndigheders oplevelser og vurderinger af social- og sundhedsuddannelsernes tilrettelæggelse, struktur, faglige niveau og virkning.

Spørgerammerne for de tre spørgeskemaundersøgelser indeholder både tværgående og uddannelsesspecifikke spørgsmål. Tematikkerne i spørgeskemaundersøgelsen har afspejlet de overordnede tematikker for hele undersøgelsen, som fremgår af evalueringsmatricen ovenfor.

I forlængelse heraf er spørgeskemaerne blevet pilottestet af to undervisere, to praktikvejledere og to aftagerrepræsentanter med henblik på yderligere kvalitetssikring af skemaernes sværhedsgrad, spørgsmålsformuleringer, svarkategorier og længde. På baggrund af pilottesten er spørgeskemaerne efterfølgende blevet tilpasset til deres endelige form forud for udsendelse.

Med henblik på at målrette spørgeskemaundersøgelsen de rette personer er kontaktoplysningerne på de tre målgrupper indhentet via en række trin:

- Kontaktoplysninger på undervisere er indsamlet ved direkte kontakt til de 14 social- og sundhedsskoler.
- Kontaktoplysninger på praktikvejledere og ansættelsesansvarlige ledere er indhentet via uddannelseskoordinatorer i hhv. kommuner og på hospitaler. Uddannelseskoordinatorerne har ansvaret for koordinering mellem skole, elever og praktiksteder og samarbejder derfor tæt med arbejdspladserne, hvor elever og færdiguddannede ansættes. Kontaktoplysningerne på uddannelseskoordinatorerne er indhentet via social- og sundhedsskolerne.

Alle undersøgelsens tre respondentgrupper er med andre ord afgrænset til de medarbejdere på hhv. skoler, praktiksteder og arbejdspladser, som Rambøll har kunnet indsamle kontaktoplysninger på gennem skolerne.

Af tabellen nedenfor fremgår svarprocent og antal besvarelser for alle tre spørgeskemaundersøgelser fordelt på de forskellige respondentgrupper.

Tabel 2: Oversigt over svarprocent

	Undervisere og ledere	Praktikvejledere	Ansættende ledere
Antal respondenter udsendt til	957	1386	780
Antal gennemførte besvarelser	440	752	359
Svarprocent (%)	46%	54%	46%
Antal kommuner repræsenteret	-	88	80

Spørgeskemaundersøgelserne blev første gang gennemført i 4. kvartal 2020 (november til december) for at sikre, at alle parter havde erfaringer fra afslutningen af den første årgang af social- og sundhedsassistentelever, der gennemførte grund- og hovedforløbet under den nye struktur. Som følge af den beskrevne metode til indhentning af kontaktoplysninger har Rambøll løbende modtaget kontaktoplysninger. Derfor er spørgeskemaerne også udsendt til forskellige grupper af respondenter ad flere omgange. Efter første dataindsamlingsrunde i 4. kvartal 2020 blev det konkluderet, at svarprocenten var utilstrækkelig blandt praktikvejledere og ansættelsesansvarlige ledere, hvorfor spørgeskemaerne til disse respondentgrupper blev genudsendt i april 2021. Der er undervejs i begge dataindsamlingsperioder udsendt to påmindelsesmails til de respondenter, der endnu ikke havde gennemført spørgeskemaet.

Vi har i undersøgelsen haft behov for at kunne identificere, hvilke uddannelser underviserne er tilknyttet for at kunne tilpasse spørgeskemaet så meget som muligt til den enkelte respondent. Vi har derfor spurgt underviserne, hvilken uddannelse de primært er tilknyttet, og bedt dem indikere det med udgangspunkt i en slider, der går fra 0-10, hvor 0 er "jeg er kun tilknyttet SOSU-assistentuddannelsen, mens 5 er "jeg er ligeligt tilknyttet begge uddannelser" og 10 er "jeg er kun tilknyttet SOSU-hjælperuddannelsen". Herefter er spørgeskemaet aktiveret således, at alle, der har svaret fra 0-3, kun har modtaget spørgsmål rettet mod social- og sundhedsassistentuddannelsen, alle, der har svaret fra 4-6, har modtaget spørgsmål relateret til begge uddannelser, og alle, der har svaret fra 7-10, kun har modtaget spørgsmål rettet mod social- og sundhedshjælperuddannelsen.

I forbindelse med analysen af de kvantitative data fra spørgeskemaundersøgelsen er det værd at bemærke, at en stor andel af underviserne svarer 'ved ikke' til en række spørgsmål. Således er der spørgsmål, hvor halvdelen eller to tredjedele af underviserne svarer, at de ikke ved, hvilken betydning revisionen af uddannelserne har haft. Det peger i retning af, at det generelt er svært for underviserne at vurdere hvilken betydning, revisionen har haft. I fortolkningen af resultaterne bør der således være opmærksomhed på, at billedet afspejler oplevelsen blandt de undervisere, som har svaret, mens en stor andel af underviserne i flere tilfælde ikke har svaret. Det kommenteres undervejs i rapporten, når andelen af 'ved ikke'-svar er bemærkelsesværdigt høj.

Kvantitativ dataindsamling – registeranalyse

Foruden spørgeskemaundersøgelsen er der gennemført en registeranalyse om udviklingen i elevernes baggrundskarakteristika fra før til efter revisionen af social- og sundhedsuddannelserne (2013-2020) samt om udviklingen i elevfrafaldet på uddannelserne fra 2017-2019.

Analysernes fokus er fastlagt af styregruppen og skal ses som supplement til rapporten 'Veje til flere hænder – Task force om social- og sundhedsmedarbejdere', som udkom i maj 2020. Analyserne er alle baseret på tilgængelige data fra uddannelsesstatistik.dk ved brug af tabellerne under 'Elevtal – Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'. Registeranalysen præsenterer udviklingen i elevernes baggrundskarakteristika på landsplan fra 2013 til og med 2020 og udviklingen i elevernes frafald fra 2017-2019. Som det også beskrives i kapitel 3 i task force-rapporten, er det muligt at sammenligne tallene før og efter 2017, da eleverne både før og efter revisionen kun registreres én gang, når de påbegynder en social- og sundhedsuddannelse. Dertil er der foretaget en omfattende analyse af, hvordan udviklingen har været for subgrupper af elever, samt om der er forskelle i udviklingen mellem institutionerne.

Kvalitativ dataindsamling – casebesøg og telefoninterviews

Som et tredje element i evalueringen er der gennemført casebesøg på fem social- og sundhedsskoler og telefoninterviews med praktiksteder, ansættende myndigheder og færdiguddannede social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælper. Disse casebesøg og telefoninterviews bidrager med mere dybdegående viden om oplevelserne med omlægningen af uddannelserne.

De fem skoler, som der er gennemført **casebesøg** på, er udvalgt på baggrund af en række objektive kriterier. Udvalgelsen på baggrund af disse kriterier er foretaget ud fra et ønske om dels at sikre størst mulig repræsentativitet i forhold til den samlede gruppe af skoler, dels at fokusere på perspektivrige faglige indsatser eller måder at strukturere eller implementere de nye uddannelser på. Udvalgelsen har med andre ord haft til formål at sikre, at de kvalitative data giver et heldækkende billede og derved styrker analysernes generaliserbarhed. Udvalgelsen har både baseret sig på baggrundsdata om skolerne (størrelse og geografisk placering) og på input fra registeranalysen om skolernes rekruttering og frafald. FEVU er således blevet præsenteret for en kategorisering af skolerne pba.:

- Skolestørrelse
- Geografisk placering
- Elevernes alder (andel elever over 25 år)
- Køn (andel mandlige elever)
- Fagligt niveau ved uddannelsesstart (andel fagligt svage elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen)
- Undervisernes vurdering af uddannelsesrevisionens betydning for et fagligt løft af social- og sundhedsområdet
- Gode eksempler fra skolerne pba. åbne svarkategorier.

Den endelige caseudvælgelse er således foretaget i dialog med FEVU og resulterede i følgende fordeling af skoler på tværs af størrelse og geografisk placering: én social- og sundhedsskole fra hver region og spredning på tværs af store (>1500 elever), mellem (650-1500 elever) og små (<650 elever) skoler.

Som led i de fem casebesøg har vi gennemført interviews med aktører fra flere forskellige niveauer hos den enkelte social- og sundhedsskole:

- Minimum 1 overordnet ledelsesrepræsentant
- Undervisere på social- og sundhedshjælperuddannelsen
- Undervisere på social- og sundhedsassistentuddannelsen
- Elever på social- og sundhedshjælperuddannelsen
- Elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen.

Hvert casebesøg har været af én dags varighed. I interviewet med ledelsen har fokus i høj grad været på tilrettelæggelsen og implementeringen af de to nye uddannelser samt markedsføring af uddannelserne. Interviewet med elever er gennemført workshopbaseret og med inspiration fra service design-tilgangen, hvor der anvendes visuelle og håndgribelige virkemidler i interviewene. Disse virkemidler bidrager til at konkretisere og målrette dialogen med eleverne. Disse interviews har primært handlet om elevernes uddannelsesforløb, oplevelse af fagidentitet, progression og sammenhæng i uddannelsen og oplevelse af praktikforløb og kompetencer til at varetage opgaver i praktikken. Eleverne er udvalgt af underviserne, og der må således tages forbehold for, at de elever, vi har interviewet, ikke har været repræsentative for den samlede population af elever. Forventningen er, at disse elever er mere ressourcestærke/fagligt stærke end den samlede gruppe elever. Der tages forbehold for dette undervejs i evalueringen.

Interviewene med undervisere fra de to uddannelser er ligeledes gennemført med workshopbaserede elementer og har særligt haft fokus på at drøfte elevernes perspektiver på oplevelse af progression og sammenhæng i uddannelsen og oplevelse af praktikforløb og kompetencer til at varetage opgaver i praktikken. Derudover er underviserne spurgt ind til tilrettelæggelsen af undervisningen og betydningen af revisionen af uddannelserne for elevgruppen og det faglige niveau.

Foruden casebesøg er der gennemført **telefoninterviews** med repræsentanter for ansættende myndigheder og praktiksteder samt færdiguddannede elever. De specifikke informanter er udpeget af skolerne, som der er gennemført casebesøg på, eller af uddannelseskoordinatorer/vejledere i kommunerne. Nedenfor fremgår oversigt over fordelingen af telefoninterviews for de forskellige målgrupper.

Tabel 3: Interviews med færdiguddannede social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter

	Gennemførte interviews
Social- og sundhedshjælpere	10
Social- og sundhedsassistenter	9
EUX	3
I alt	22

Tabel 4: Interviews med ansættende myndighed

	Gennemførte interviews
Regionale ansættende myndigheder	5
Kommunale ansættende myndigheder	4
I alt	9

Tabel 5: Interviews med praktikvejledere

	Gennemførte interviews
Regionale praktikvejledere*	2
Kommunale praktikvejledere*	8
I alt	10

*Blandt de interviewede praktikvejledere er der tre uddannelseskonsulenter.

Data fra hhv. casebesøg og telefoninterviews er analyseret på baggrund af en kodning, hvor det indsamlede materiale er inddelt i analysens temaer med henblik på at skabe overblik og systematik i analysen.

Som det fremgår af ovenstående tabeller og beskrivelse af casebesøg, er indeværende analyse baseret på et omfangsrigt kvalitativt datamateriale, om end regionale praktikvejledere er underrepræsenteret i analysen. De kvalitative data er løbende inddraget i rapporten og supplerer således de kvantitative analyser med underbyggende indsigter, væsentlige perspektiver og interessante nuancer i forhold til revisionen af de to uddannelser.

BILAG 2: REGISTERANALYSE AF ELEVPROFILER OG FRAFALD

I dette bilag undersøger vi udviklingen i elevernes baggrundskarakteristika fra før til efter revisionen af social- og sundhedsuddannelserne samt analyserer elevfrafaldet på uddannelserne.

Analysernes fokus er fastlagt af styregruppen på baggrund af evalueringens **indledende metode-notat** og skal ses som supplement til rapporten 'Veje til flere hænder – Task force om social- og sundhedsmedarbejdere', som udkom i maj 2020⁴. I forlængelse af styregruppemødet den 21. september 2020 besluttede styregruppen for evalueringen, at registeranalysen skulle fokusere på en dybere analyse af elevgruppen før og efter revisionen af uddannelserne samt en ajourføring af task force-rapportens opgørelser af frafald på uddannelserne. Analyserne i dette bilag fremhæver nye perspektiver, som ikke allerede indgår i task force-rapporten, og gentager ikke konklusionerne fra rapporten. I task force-rapporten er der således fokus på udvalgte år, mens der i denne registeranalyse ses på udviklingen på landsplan fra 2013 til og med 2020. På den baggrund er der ikke tale om en analyse, som på alle måder er sammenlignelig med task force-rapporten, men i registeranalysen indgår udpluk af de centrale resultater, som supplerer task force-rapporten.

Analyserne er alle baseret på tilgængelige data fra uddannelsesstatistik.dk ved brug af tabellerne under 'Elevtal – Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser' fra maj 2021. Analysen beskriver udviklingen i elevernes baggrundskarakteristika på landsplan fra 2013 til og med 2020. Som det også beskrives i kapital 3 i task force-rapporten, er det muligt at sammenligne tallene før og efter 2017, da eleverne både før og efter revisionen kun registreres én gang, når de påbegynder en social- og sundhedsuddannelse. Dertil er der foretaget en omfattende analyse af, hvordan udviklingen har været for subgrupper af elever, samt om der er forskelle i udviklingen mellem institutionerne. Nuancerne fra disse analyser kommenteres undervejs.

Udviklingen i elevers baggrundskarakteristika

Dette afsnit belyser, hvilken udvikling der har været i elevernes profiler fra 2013 og til 2020. I den periode er der sket to store ændringer af social- og sundhedsuddannelserne. Den første ændring er i forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen i 2015, hvor der fx blev indført et adgangskarakterkrav på 02 i dansk og matematik. Den anden ændring er revisionen af de to social- og sundhedsuddannelser, som trådte i kraft den 1. januar 2017. Med revisionen i 2017 er det muligt at opdele alle analyser på de to uddannelser, hvor det før ikke var muligt at skelne, da statistikkerne kun blev opgjort samlet. Boksen herunder opsummerer hovedpointerne fra analyserne af elevernes baggrundskarakteristika.

Boks 3: Hovedpointer om udviklingen i elevernes baggrundskarakteristika

#1 Tilgangen til uddannelserne er relativt stabil med en stigende andel på social- og sundhedshjælperuddannelsen og relativt store regionale forskelle i udvikling.

#2 Elevgruppens sammensætning i forhold til køn er uændret, mens andelen af voksne elever og elever med indvandrerbaggrund, der påbegynder uddannelserne, er steget.

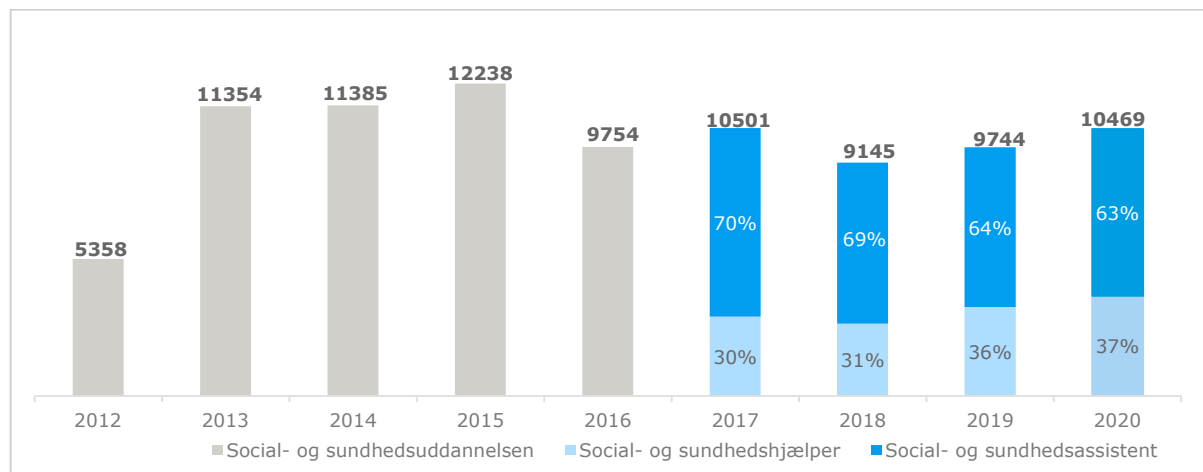
#3 Det faglige niveau er højere for social- og sundhedsassistentelever end for social- og sundhedshjælperelever, men det er fortsat næsten halvdelen af social- og sundhedsassistenteleverne, der kommer med et relativt lavt karakterniveau fra folkeskolen.

⁴ Rapporten er udgivet af Finansministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet, Børne- og Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Beskæftigelsesministeriet KL og Danske Regioner.

Tilgangen til uddannelserne er relativt stabil med en stigende andel på hjælperuddannelsen

Generelt har der siden revisionen været en relativt stabil tilgang til de to social- og sundhedsuddannelser. Dog er tilgangen fra 2018 og frem stigende, men på et lavere niveau end i 2013-2015, hvor der var mellem 11-12.000 elever, der påbegyndte en social- og sundhedsuddannelse. Derudover er der fra 2017 og frem til 2020 en stigende andel af de elever, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse, som starter på social- og sundhedshjælperuddannelsen. Stigningen går fra 30 pct. i 2017 til 37 pct. i 2020 (se figur 1).

Figur 19: Antal elever, der påbegynder social- og sundhedsuddannelserne før og efter revisionen i 2017

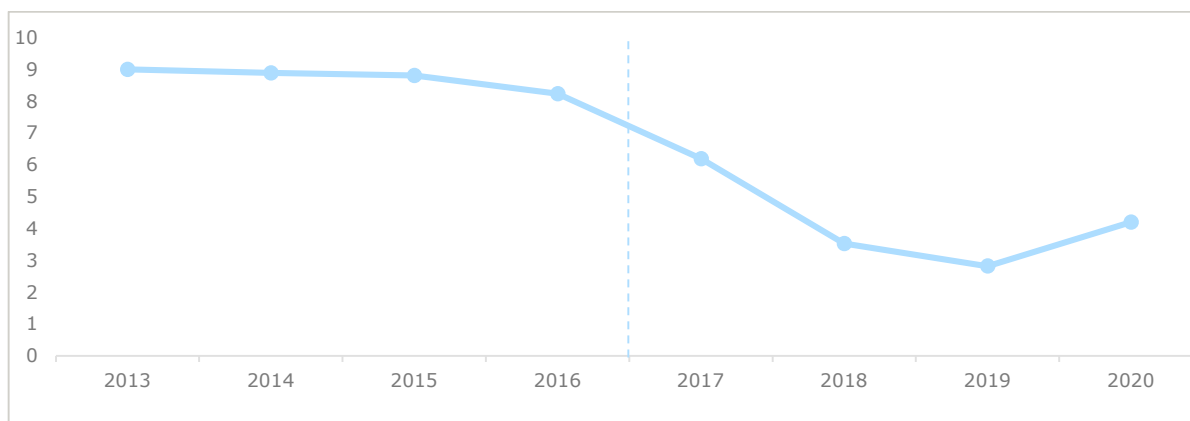

Note: Figuren viser udviklingen i tilgangen (antallet) af elever til social- og sundhedsuddannelserne fra skoleåret 2013 til 2020. Figuren viser den samlede tilgang inklusive elever, som starter direkte på hovedforløbet eller grundforløbets 2. del. Både før og efter revisionen i 2017 tælles eleverne kun med ved deres første tilgang til uddannelsen, og derfor kan tallene sammenlignes.

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Hvis man fokuserer på antal fuldførte fra social- og sundhedsuddannelserne, ses en generel nedgang fra før til efter revisionen af uddannelserne. Antallet af fuldførte er således faldet fra omkring 8.200 personer i 2016 til omkring 4.200 i 2020 (jf. figur 20). I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at antallet af fuldførte ikke meningsfuldt kan sammenlignes før og efter 2017, fordi social- og sundhedsassistenter før 2017 optræder to gange i opgørelsen af antal fuldførte, som hhv. fuldført social- og sundhedshjælper og fuldført social- og sundhedsassistent. Desuden er social- og sundhedsassistentuddannelsen efter 2017 blevet forlænget, hvorfor social- og sundhedsassistenteleverne i dag er længere tid om at færdiggøre deres uddannelse. Det medfører samlet set, at resultaterne skal fortolkes med varsomhed.

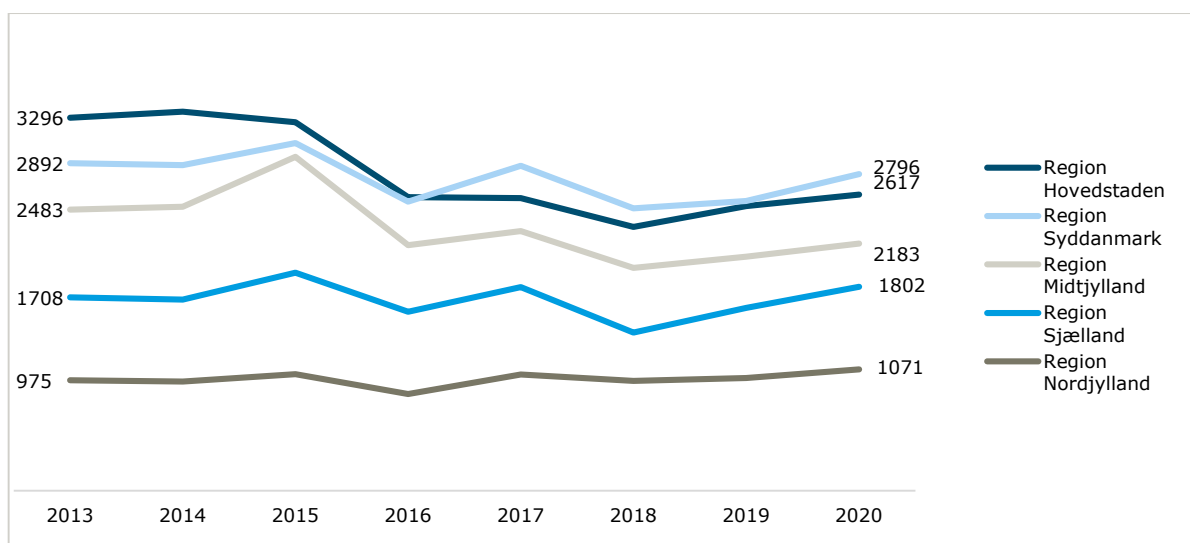
Figur 20: Antal fuldførte fra social- og sundhedsuddannelserne (antal 1.000 personer)

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af elever der har fuldført social- og sundhedsuddannelserne i perioden fra skoleåret 2013 til 2020 opgjort i 1000 personer. Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Antal fuldførelser fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'

Opdeles tilgangen til de to uddannelser på de fem regioner, er der ca. 3.300 social- og sundheds-elever, der påbegynder i Region Hovedstaden i 2013, svarende til 29 pct. af alle nye social- og sundhedselever. Region Nordjylland har det mindste optag med lidt under 1.000 elever i 2013. For alle regioner falder antallet af elever, der påbegynder uddannelserne fra 2013 til 2020. Derudover sker der en forskydning i den relative fordeling mellem regionerne, hvor Region Hovedstaden i 2013 har det højeste antal påbegyndte elever i 2013-2015, gør det sig i stedet gældende for Region Syddanmark fra perioden 2017-2020 (se figur 21).

Figur 21: Antal social- og sundhedselever, der påbegynder i de fem regioner

Note: Figuren viser udviklingen i tilgangen (antallet) af elever til social- og sundhedsuddannelserne fra skoleåret 2013 til 2020. Figuren viser den samlede tilgang inklusive elever, som starter direkte på hovedforløbet eller grundforløbets 2. del. Både før og efter revisionen i 2017 tælles eleverne kun med ved deres første tilgang til uddannelsen, og derfor kan tallene sammenlignes. Opgørelsen viser tal for institutioner i de forskellige regioner. Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'

Elevgruppens sammensætning i forhold til køn er uændret, mens andelen af voksne elever og elever med indvandrerbaggrund, der påbegynder uddannelserne, er steget

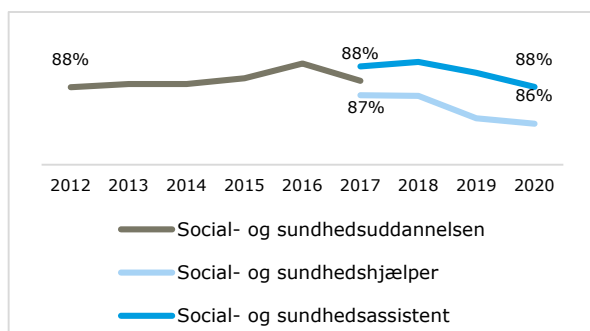
Størstedelen af de elever, som starter på social- og sundhedsuddannelserne, er kvinder (ca. 88 pct.) (se nedenstående figur 22). Niveaulet er konstant fra 2013 og frem til 2020. Der kan dog ses et svagt fald i andelen af kvinder, der søger ind på social- og sundhedshjælperuddannelsen fra 87 pct. i 2017 til 86 pct. i 2019 og 2020. Det er dog endnu for tidligt at vurdere, om det svage fald er en vedvarende tendens.

Der er store forskelle i sammensætningen af elever mellem institutionerne (jf.

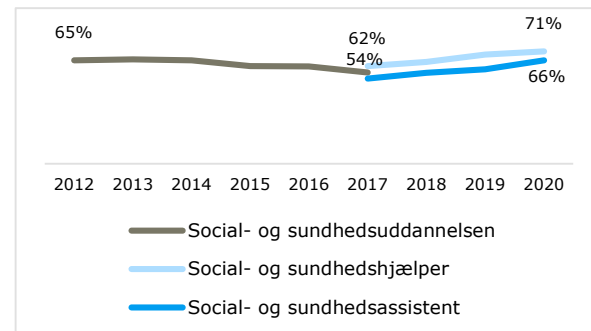
Tabel 6 i bilag 3). I 2020 er der således den højeste andel af mænd på social- og sundhedsassistentuddannelsen på Bornholms Social- og Sundhedsskole (23 pct.), mens den højeste andel mænd findes på social- og sundhedshjælperuddannelsen på Diakonissestiftelsen. Den laveste andel mænd findes i 2020 på social- og sundhedsassistentuddannelsen på Social- og Sundhedsskolen Esbjerg, mens den laveste andel for social- og sundhedshjælperuddannelsen findes på Social- & SundhedsSkolen Herning.

Analysen viser ydermere, at der er sket en stigning i andelen af vokselevener over 25 år, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse siden revisionen (se figur 23 nedenfor). Andelen af elever over 25 år går fra 62 pct. i 2017 til 71 pct. i 2020 for social- og sundhedshjælper, og der er en tilsvarende tendens blandt social- og sundhedsassistenterne, hvor andelen dog er lidt lavere. Stigningen fra 2017 til 2020 i andel elever over 25 år, der starter en social- og sundhedsuddannelse, gælder både for mænd og kvinder (se figur 51 i bilag 3).

Figur 23: Andel kvinder, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

Figur 22: Andel over 25 år, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

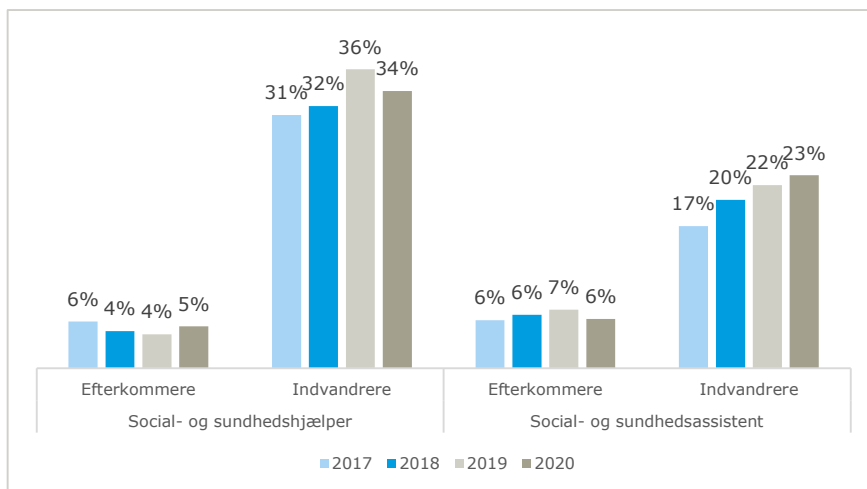
Note: Figur 22 viser andelen af kvinder på social- og sundhedsuddannelserne i perioden 2012-2020. Figur 23 viser andelen over 25 år på social- og sundhedsuddannelserne i perioden 2012-2020.

Kilde: www.Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Endelig viser analysen af elevernes herkomst, at andelen af elever med indvandrerbaggrund, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse, har været stigende fra 2017 til 2020. Blandt elever, som påbegyndte en social- og sundhedshjælperuddannelse i 2017, var der således 31 pct. med indvandrerbaggrund, mens tallet i 2020 var 34 pct. For nyoptagne elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen var tallet i 2017 17 pct., mens det i 2020 var 23 pct. Analysen viser også en tydelig tendens til, at andelen af elever med indvandrerbaggrund er størst blandt eleverne på social- og sundhedshjælperuddannelsen. På institutionsniveau er det ikke overraskende skolerne i de store byer, som i særlig høj grad har en stor andel udenlandske studerende (SOSU H og SOSU Østjylland).

Stigningen i andelen af elever med indvandrerbaggrund er ens for mandlige og kvindelige elever, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse, med en stigning på ca. 9 procentpoint fra 2012 til 2020. Dog ligger andelen konsekvent højest blandt de mandlige elever, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse (se figur 52 i bilag 3). Der er desuden en stigning i andelen af elever med indvandrer- eller efterkommerbaggrund inden for aldersgrupperne 20-24 og 25+ (se figur 53 i bilag 3). Samtidig er der en tendens til, at jo ældre eleverne er, jo større andel er der af elever med indvandrer- eller efterkommerbaggrund. Blandt eleverne, der startede på en social- og sundhedsuddannelse i 2020, er der blandt de yngste elever (under 20 år) 17 pct., der er indvandrere eller efterkommere, mens det for elevgruppen mellem 20-24 år drejer sig om 29 pct. af eleverne, og blandt elever over 25 år er 40 pct.

Figur 24: Herkomst blandt elever, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

Note: Andelen inkluderer elever optaget på enten grundforløb 2 eller hovedforløbet.

Kilde: www.Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

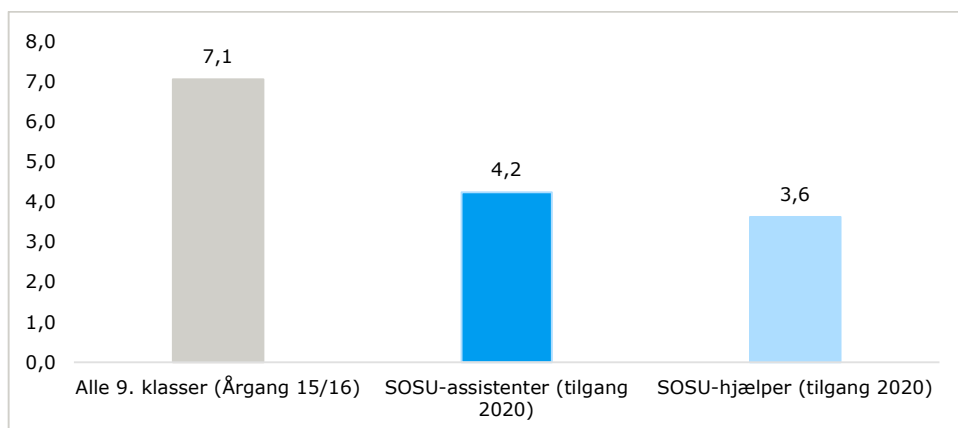
Karakterniveauet fra grundskolen er højere for social- og sundhedsassistenter end for social- og sundhedshjælpere, men det er fortsat næsten halvdelen af social- og sundhedsassistenteleverne, der kommer med et relativt lavt karakterniveau fra folkeskolen

Samlet er der en mindre andel elever (ca. 48 pct. i 2020) med et karaktergennemsnit under 4 blandt dem, der påbegynder social- og sundhedsassistentuddannelsen, i forhold til elever der påbegynder social- og sundhedshjælperuddannelsen (ca. 61 pct. i 2020). Udviklingen over tid har været nogenlunde konstant (se figur 26 herunder). Her bør det bemærkes, at en stor andel af de nyoptagne elever ikke indgår i opgørelsen grundet manglende observationer, hvorfor resultaterne skal læses med varsomhed.

Der er en del variation i karakterniveauet fra grundskolen blandt eleverne på de forskellige institutioner. For så vidt angår social- og sundhedsassistentuddannelsen er der generelt den mindste andel elever med karakterer under 4 i de bundne prøver i grundskolen på Social- og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens og Social- og Sundhedsskolen Syd i 2020, mens det samme gør sig gældende for social- og sundhedshjælperuddannelsen på Diakonissestiftelsen i 2020 (se Tabel 7tabel 7 i bilag 3).

På tværs af social- og sundhedsassistentuddannelsen og social- og sundhedshjælperuddannelsen ses det også, at nyoptagne elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen i 2020 har højere karaktergennemsnit fra 9. klasse end social- og sundhedshjælpereleverne, jf. figur 26 nedenfor. Her bør det bemærkes, at en stor andel af de nyoptagne elever ikke indgår i opgørelsen grundet manglende observationer, hvorfor resultaterne skal læses med varsomhed.

Figur 25: Karaktergennemsnit fra 9. klasse for social- og sundhedselever samt på landsplan

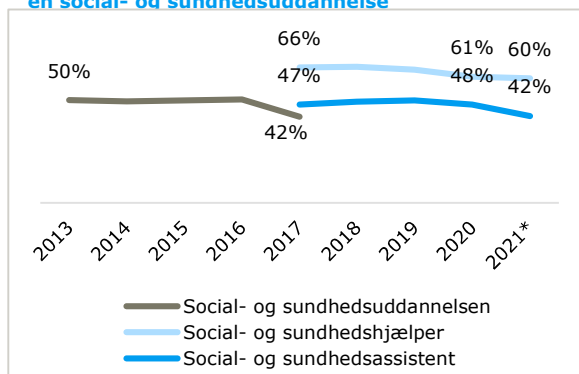

Note: Figuren viser karaktergennemsnit fra 9. klasse for nyoptagne social- og sundhedselever i 2020 samt på landsplan for årgangen 2015/16. Karaktergennemsnittene er beregnet som vægtede gennemsnit af karaktererne i dansk og matematik i 9. klasse. Det bemærkes desuden, at en stor andel af de nyoptagne social- og sundhedselever ikke indgår i opgørelsen grundet manglende observationer.

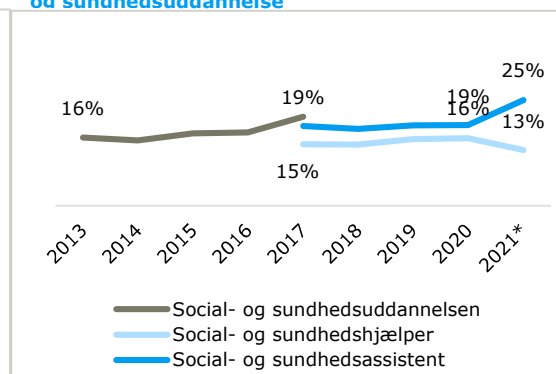
Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgangen fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Til sidst viser analyserne, at knap en femtedel af eleverne, der påbegynder social- og sundhedsuddannelserne, har forældre med videregående uddannelser. Det betyder, at ca. 80 pct. af elevernes forældre (i 2020) har grundskole eller en ungdomsuddannelse som højeste uddannelse. Der er ikke sket en udvikling i elevernes socioøkonomiske status målt ved forældrenes højeste fuldførte uddannelse fra før til efter revisionen (se figuren til højre herunder).

Figur 26: Andel med karakterer under 4 i de bundne prøver i grundskolen, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

Figur 27: Andel med forældre med videregående uddannelse, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

Note: Figur 26 viser andelen af social- og sundhedselever med karakterer under 4 i de bundne prøver i grundskolen, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse i perioden 2013-2020. Det bemærkes, at der ikke findes data om grundskolekarakterer for omkring 60 pct. af alle elever, der starter på en social- og sundhedsuddannelse. Det kan enten skyldes, at eleven færdiggjorde grundskolen, før STIL begyndte at indsamle data om elevernes karakterer fra grundskolen, eller at eleven har færdiggjort grundskolen i udlandet. Disse elever indgår derfor ikke i analysen. Andelen af elever med ukendt karaktergennemsnit fra grundskolen falder fra 77 pct. i 2013 til 59 pct. i 2020. Figur 27 viser andelen af social- og sundhedselever med forældre med videregående uddannelse, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse i perioden 2013-2020. Forældrenes uddannelsesstatus er ukendt for 25 pct. af eleverne, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse i 2013 og stiger i 2020 til 34 pct. Disse elever indgår derfor ikke i analysen.

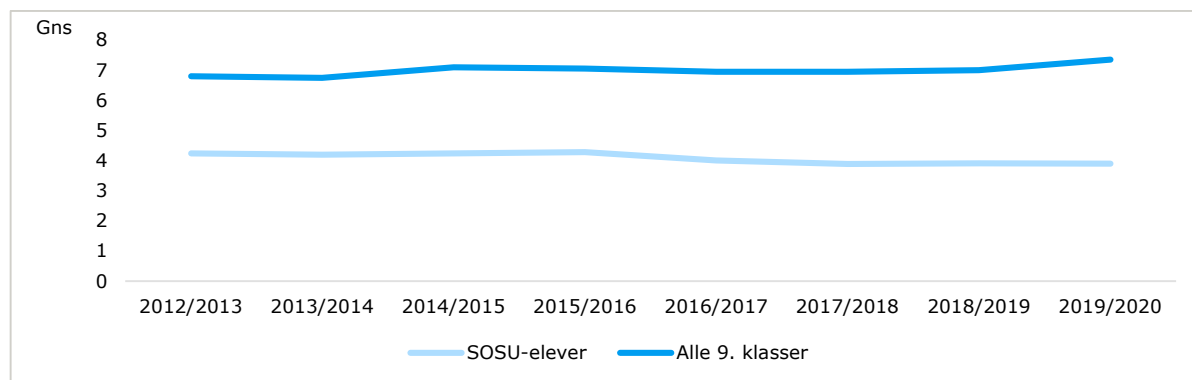
Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Nyoptagne social- og sundhedselever opnår lavere gennemsnit i grundskolen end elever i 9. klasse generelt

Nyoptagne social- og sundhedselever opnår et gennemsnit i grundskolen, som er væsentligt lavere end elever i 9. klasse generelt (jf. figur 28). Social- og sundhedselevernes gennemsnit i karakterer er således omkring 4, mens elever i 9. klasse generelt opnår karaktergennemsnit omkring 7. Fra 2018/19 til 2019/20 er karaktergennemsnittet på landsplan steget en smule fra 6,9 til

7,2, mens det for elever på social- og sundhedsuddannelserne har ligget stabilt. Der er således en tendens til, at karakterspændet er vokset i perioden.

Figur 26: Karaktergennemsnit fra 9. klasse for social- og sundhedselever samt på landsplan

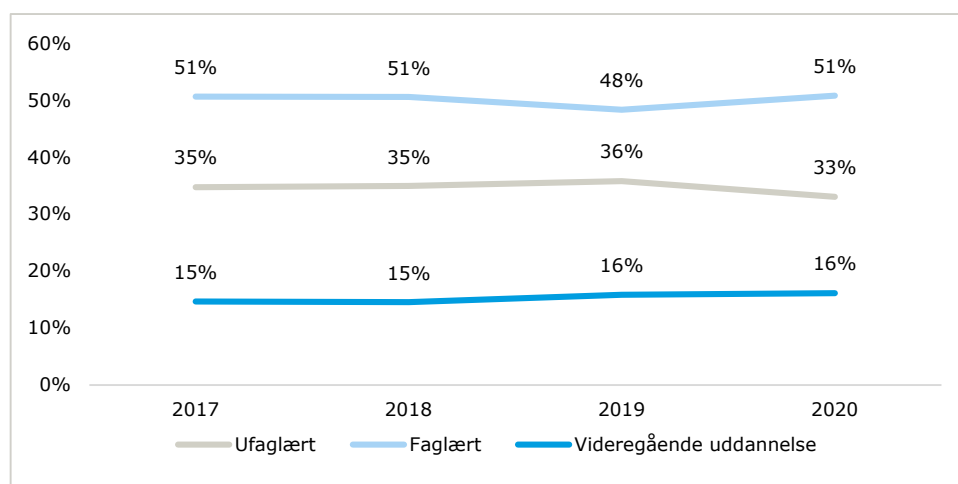
Note: Figuren viser karaktergennemsnit fra 9. klasse for social- og sundhedselever samt på landsplan. Karaktergennemsnit for 9. klasse er beregnet som vægtede gennemsnit af prøvekaraktererne for alle fag i 9. klasse. Det bemærkes, at en større andel af social- og sundhedseleverne ikke fremgår af karakterregistret grundet høj alder, eller fordi de er indvandret efter afslutning af deres grundskoleuddannelse.

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgangen fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Der er ingen udvikling i forældrenes højeste uddannelsesniveau blandt nyoptagne elever på social- og sundhedsuddannelserne

En tredjedel af de nyoptagne elever på social- og sundhedshjælperuddannelsen (33 pct.) har ufaglærte forældre, mens lidt over halvdelen (51 pct.) har faglærte forældre. En mindre andel (16 pct.) har forældre med videregående uddannelse. Dette fremgår af figur 29. Blandt de nyoptagne elever på social- og sundhedsassistentuddannelsen gælder det, at ca. en fjerdedel (26 pct.) har ufaglærte forældre, mens over halvdelen (55 pct.) har faglærte forældre. Endelig har knap en ud af fem social- og sundhedsassistentelever (19 pct.) forældre med videregående uddannelse, hvilket fremgår af figur 30.

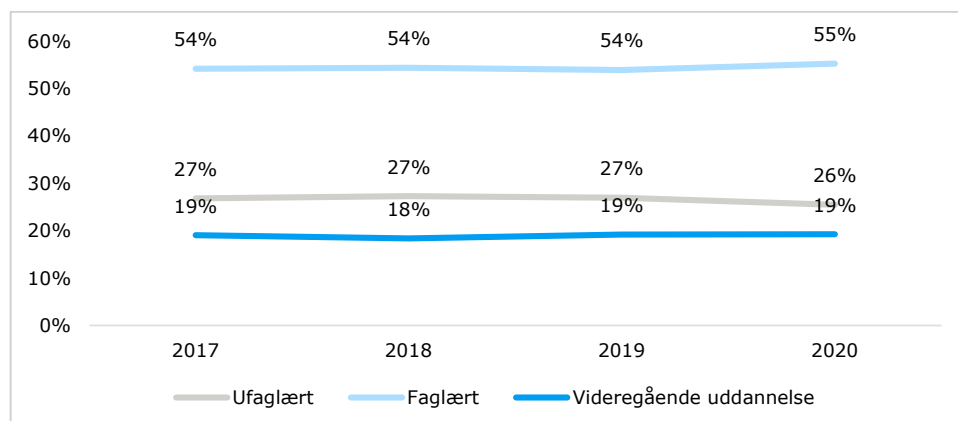
Figur 27: Forældrenes højeste uddannelsesniveau (social- og sundhedshjælperuddannelsen)

Note: Figuren viser udviklingen i forældrenes uddannelsesstatus opgjort i perioden 2017 til 2020 blandt nyoptagne social- og sundhedshjælperelever.

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgangen fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Figur 28: Forældrenes højeste uddannelsesnivea (social- og sundhedsassistentuddannelsen)

Note: Figuren viser udviklingen i forældrenes uddannelsesstatus opgjort i perioden 2017 til 2020 blandt nyoptagne social- og sundhedsassistentelever.

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgangen fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Frafald på social- og sundhedsuddannelserne i 2019

I dette afsnit beskrives frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne, opgjort i 2019⁵. Analyserne i afsnittet er alle en ajourføring af frafaldsanalyserne, som indgår i rapporten 'Veje til flere hænder – Task force om social- og sundhedsmedarbejdere' (kapitel 4)⁶. Hvor analyserne i task force-rapporten tog udgangspunkt i data fra et enkelt år (2018), supplerer nærværende analyse ved at præsentere de seneste tal fra 2019 og på nogle punkter også tallene fra 2017. Nærværende analyse skal med andre ord ses som et supplement til den gennemførte analyse i task force-rapporten, og der kommenteres derfor primært på nye resultater, og hvor de ajourførte frafaldsdata adskiller sig fra resultaterne fra 2018. Afsnittets hovedpointer er præsenteret i boksen herunder.

Boks 4: Hovedpointer om elevfracfald på social- og sundhedsuddannelserne

#1 Elevfracfaldet på grundforløb (1. og 2. del) og i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb på begge uddannelser er faldende fra 2017 og til 2019.

#2 Elevfracfaldet er størst i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb.

#3 Elevfracfaldet varierer fra region til region, men følger et gennemgående mønster. Elevfracfaldet er således højest i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, mens det er mindre under hhv. grundforløb og hovedforløb på tværs af regionerne.

#4 Elevfracfaldet varierer på tværs af alder og i særlig grad i relation til frafaldet på hhv. grundforløbet og hovedforløbet, hvor frafaldet er højest blandt de yngre elevgrupper.

#5 Frafaldet er på begge uddannelser lavere blandt elever med indvandrebaggrund end blandt både elever af dansk herkomst og efterkommere.

#6 Ingen klar sammenhæng mellem elevernes faglige niveau i folkeskolen og frafald på grundforløb (1. og 2. del).

⁵ Tallene fra 2020 indgår ikke, da de endnu ikke er tilgængelige, men de vil indgå i opdateringen ifm. den endelige afrapportering om uddannelsen.

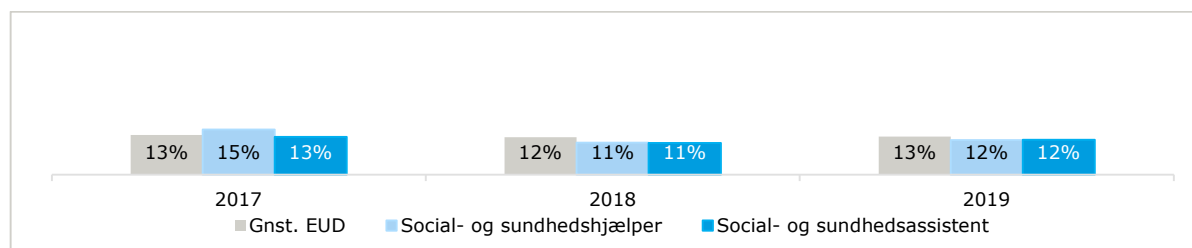
⁶ Det skal dog bemærkes, at enkelte analyser fra task force-rapporten ikke indgår i den aktuelle analyse, da ikke alle de relevante data og analyseparametre har været tilgængelige i Børne- og Undervisningsministeriets Datavarehus. Konkret drejer det sig om figur 4.16-4.22, som det ikke har været muligt at opdatere.

Frafaldet på grundforløbet (1. og 2. del) og i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet på begge uddannelser er faldende fra 2017 og til 2019

Analyserne af elevfrafaldet på social- og sundhedsuddannelserne viser, at der i perioden fra 2017 til 2019 er sket en reduktion i frafaldet på grundforløbet (1. og 2. del) og i overgangen mellem grundforløbet og hovedforløbet (se figur 31 til 32). Reduktionen er særlig udtalt på social- og sundhedsassistentuddannelsen i overgangen fra grundforløb til hovedforløb, hvor der er sket en reduktion i frafaldet fra 41 pct. i 2017 til 27 pct. i 2019. For så vidt angår social- og sundhedshjælperuddannelsen er reduktionen i elevfrafaldet særligt udtalt på grundforløbet (1. og 2. del), hvor frafaldet er 12 pct. i 2019 sammenholdt med 15 pct. i 2017.

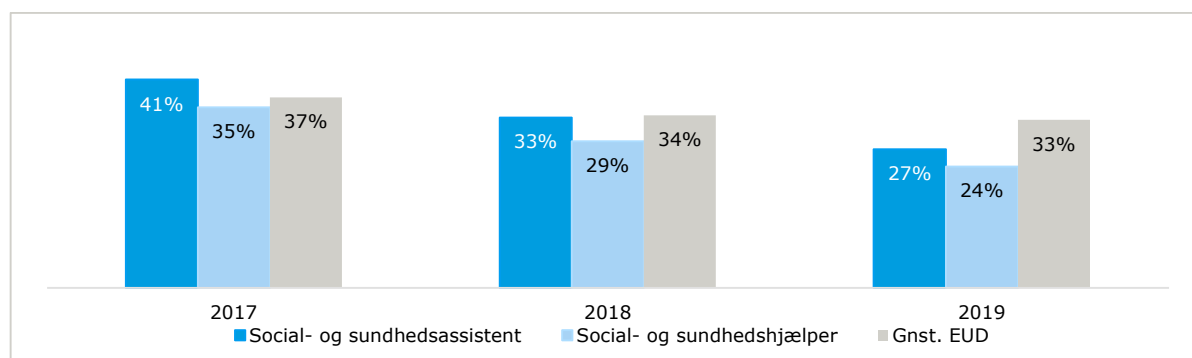
Sammenligner man med de øvrige erhvervsuddannelser, viser analysen, at frafaldet på grundforløb (1. og 2. del) og i overgangen fra grundforløb til hovedforløb for begge social- og sundhedsuddannelser i 2019 ligger under gennemsnittet for erhvervsuddannelserne generelt. Omvendt er frafaldet på hovedforløbet noget højere på social- og sundhedsuddannelserne end de øvrige erhvervsuddannelser, og særligt frafaldet på social- og sundhedsassistentuddannelsen ligger noget over gennemsnittet (se figur 33). For social- og sundhedshjælperne er der en svag tendens til, at frafaldet på hovedforløbet er faldet fra 15 pct. i 2017 til 11 pct. i 2019, mens det for social- og sundhedsassistenterne omvendt er steget en smule fra 14 pct. i 2017 til 16 pct. i 2019.

Figur 29: Andel elever, der falder fra på grundforløb på social- og sundhedsuddannelserne (2017-2019)

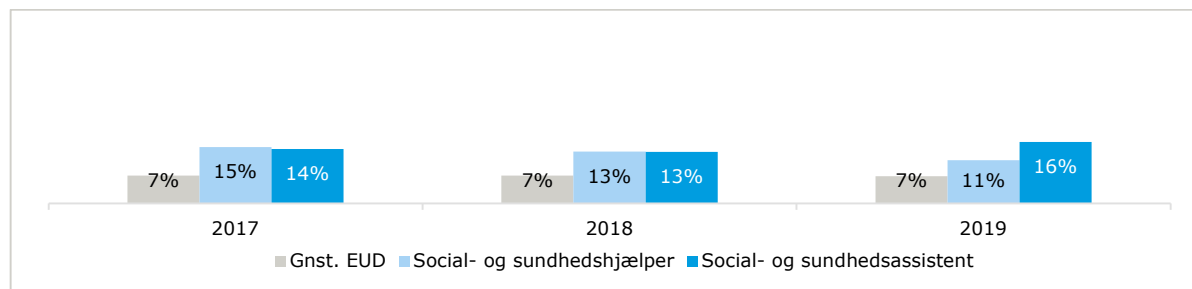
Note: Figuren viser frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne på grundforløbet (1. og 2. del) i perioden 2017-2019. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløbet.
Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på grundforløbet'.

Figur 30: Andel elever, der falder fra i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb på social- og sundhedsuddannelserne (2017-2019)

Note: Figuren viser frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne i overgangen mellem grund- og hovedforløbet fra 2017-2019. Frafaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløbet er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb.
Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet'.

Figur 31: Andel elever, der falder fra på hovedforløbet på social- og sundhedsuddannelserne

Note: Figuren viser frafaldet på social- og sundhedsuddannelserne og det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne på hovedforløbet fra 2017-2019. Fra faldet er opgjort tre måneder efter efter påbegyndt hovedforløb.
Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet'

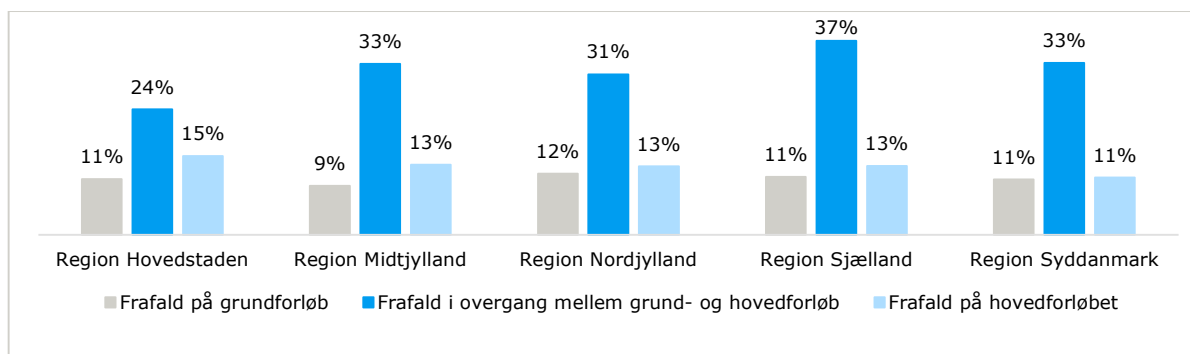
Elevfrafaldet er størst i overgangen mellem grundforløb (2. del) og hovedforløb

Ovenstående figurer viser, at det største frafald af elever på social- og sundhedsuddannelserne sker i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb. Analysen viser også, at samme billede tegner sig for de øvrige erhvervsuddannelser. Også her ser man, at det største frafald sker i forbindelse med overgangen fra grundforløb til hovedforløb samt en reduktion i frafaldet i perioden. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at reduktioner i elevfrafaldet fra 2017 til 2019 generelt har været større på de to social- og sundhedsuddannelser end de øvrige erhvervsuddannelser.

Elevfrafaldet varierer fra region til region, men følger et gennemgående mønster

En analyse af variationen i elevfrafald på tværs af geografi viser, at det samlede billede af frafaldsmønstret for de to social- og sundhedsuddannelser også gør sig gældende på regionalt plan. Elevfrafaldet er højest i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, mens det er mindre under hhv. grundforløb og hovedforløb (se figur 34). Samtidig viser analysen dog, at der inden for det generelle billede er relativt stor variation mellem regionerne. Dette gælder i særlig grad frafaldet i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, hvor det fx 'kun' er 19 pct. af eleverne, der frafalder uddannelserne på dette tidspunkt i Region Nordjylland, mens det tilsvarende tal ligger på 31 pct. i Region Syddanmark. Omvendt er variationen på tværs af regionerne mindre, når man ser på frafaldet på hhv. grundforløbet og hovedforløbet på uddannelserne. Det skal i den forbindelse bemærkes, at udviklingen i særligt frafaldet mellem grundforløb og hovedforløb har været relativt forskelligt fra 2018 til 2019 (se nedenstående figurer), hvor frafaldsprocenten i overgangen mellem de to forløb er faldet markant i Region Midtjylland (fra 35 til 24 pct.), Region Nordjylland (fra 31 til 19 pct.) og Region Sjælland (fra 38 til 25 pct.). For Region Hovedstaden og Region Syddanmark har udviklingen været langt mere stabil. Dette indikerer også, at det samlede fald, der er sket fra 2018 til 2019 i elevfrafaldet mellem grundforløbet og hovedforløbet, primært er drevet af et relativt markant fald i de tre nævnte regioner.

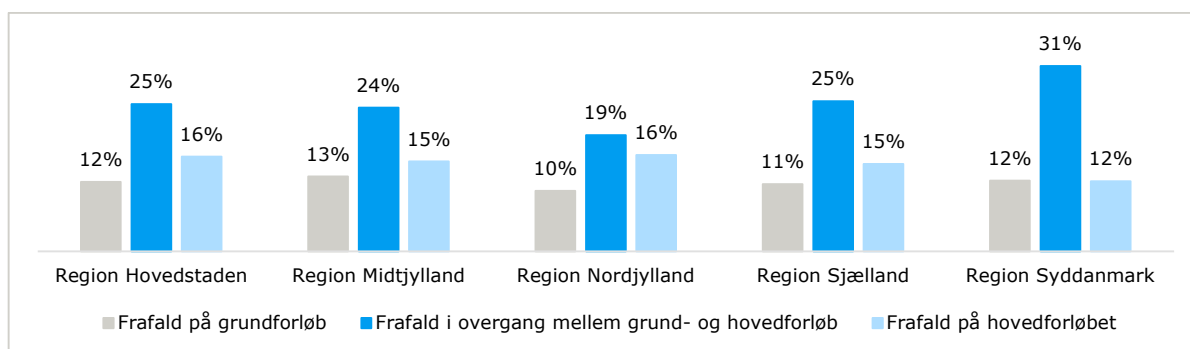
Figur 32: Frafald for social- og sundhedsuddannelser på tværs af regioner, 2018

Note: Figuren viser frafaldet for social- og sundhedsuddannelser på tværs af regioner i 2018. Det afspejler således data for de institutioner, der er placeret i de forskellige regioner. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløb (1. og 2. del)/hovedforløb. Frafaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløb er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb (2. del).

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet', 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet', 'Frafald på grundforløbet'.

Figur 33: Frafald på social- og sundhedsuddannelserne på tværs af regioner, 2019

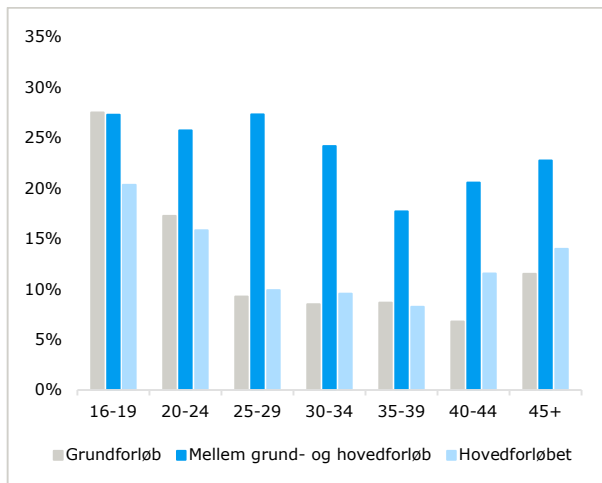
Note: Figuren viser frafaldet for social- og sundhedsuddannelser på tværs af regioner i 2019. Det afspejler således data for de institutioner, der er placeret i de forskellige regioner. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløb (1. og 2. del)/hovedforløb. Frafaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløb er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb (2. del).

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet', 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet', 'Frafald på grundforløbet'.

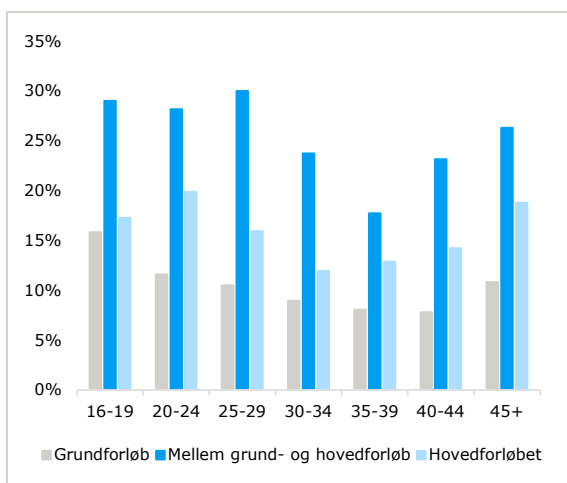
Elevfrafaldet varierer på tværs af alder og i særlig grad i relation til frafaldet på hhv. grundforløbet (1. og 2. del) og hovedforløbet, hvor frafaldet er højest blandt de yngre elevgrupper

En analyse af sammenhængen mellem elevernes alder og frafald viser, jf. figur 36 og 37, at frafaldet på grundforløb og hovedforløb er relativt ens på tværs af aldersgrupperne. Omvendt synes elevernes alder i højere grad at spille ind på frafaldet på grundforløbet, hvor særligt frafaldet blandt de unge elever er markant højere end blandt de ældre elever og i særlig grad på hjælperuddannelsen, hvor det er over en fjerdedel af de unge elever, som frafalder. Samme tendens findes også på social- og sundhedsassistentuddannelsen, men dog i mindre grad, idet det 'kun' er 15 pct. af de unge på social- og sundhedsassistentuddannelsen, som frafalder. Analysen viser også en tendens til, at frafaldsprocenten stiger, når eleverne runder de 40 år, og at eleverne i aldersgruppen 35-39 år har den laveste frafaldsprocent.

Figur 36: Frafald på social- og sundhedshjælperuddannelsen i 2019 fordelt på alder

Figur 37: Frafald på social- og sundhedsassistentuddannelsen i 2019 fordelt på alder

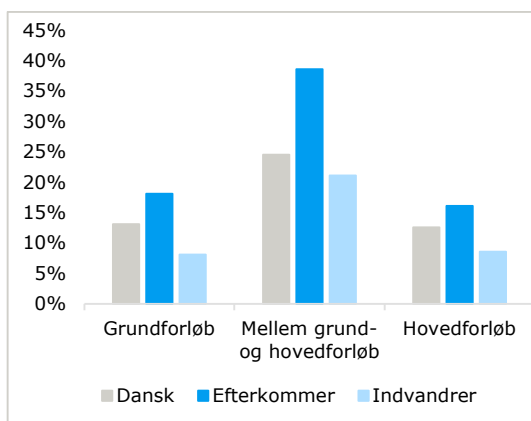
Note: *Figur 36* viser frafaldet på social- og sundhedshjælperuddannelsen i 2019 fordelt på alder. *Figur 37* viser frafaldet på social- og sundhedsassistentuddannelsen i 2019 fordelt på alder. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløb (1. og 2. del)/hovedforløb. Frafaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløb er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb (2. del).

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet', 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet', 'Frafald på grundforløbet'.

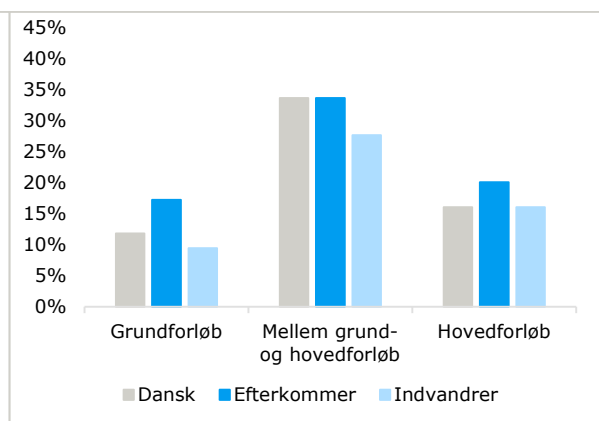
Frafaldet er på begge uddannelser lavere blandt elever med indvandrerbaggrund end blandt både elever af dansk herkomst og efterkommere

Analysen af sammenhængen mellem herkomst og frafald viser, at frafaldet er lavest blandt elever med indvandrerbaggrund, mens det er højest blandt efterkommere. Elever af dansk herkomst placerer sig mellem de to andre elevgrupper. Sammenligner man med de tilsvarende resultater fra 2018 (se task force-rapportens figur 4.13 og 4.14), kan man se, at frafaldet blandt efterkommere i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløb på hjælperuddannelsen er steget fra 2018 til 2019, mens den for de andre to grupper er faldet. Det resulterer i en relativt stor forskel i frafaldet mellem de tre grupper i 2019, hvor denne forskel var mindre udtalt i 2018.

Figur 38: Frafald på social- og sundhedshjælperuddannelsen i 2019 fordelt på herkomst

Figur 39: Frafald på social- og sundhedsassistentuddannelsen i 2019 fordelt på herkomst

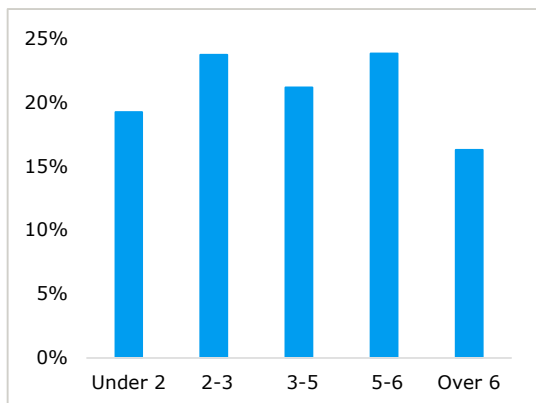
Note: *Figur 38* viser frafaldet på social- og sundhedshjælperuddannelsen i 2019 fordelt på elevernes herkomst. *Figur 39* viser frafaldet på social- og sundhedsassistentuddannelsen i 2019 fordelt på elevernes herkomst. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløb (1. og 2. del)/hovedforløb. Frafaldet i overgangen mellem grund- og hovedforløb er opgjort tre måneder efter afsluttet grundforløb (2. del).

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på hovedforløbet', 'Frafald i overgangen mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet', 'Frafald på grundforløbet'.

Ingen klar sammenhæng mellem elevernes faglige niveau i folkeskolen og frafald på grundforløb (1. og 2. del)

Ser man på sammenhængen mellem elevernes faglige niveau i folkeskolen og deres frafald på grundforløbet (1. og 2. del), tegner der sig ikke et klart billede. Frafaldsprocenten varierer mellem 16 og 24 pct., men analysen viser ingen klare tendenser i tallene. Laveste frafaldsprocent er blandt elever med de højeste karakterer, men frafaldsprocenten er lavere for elever med det laveste karaktergennemsnit (under 2) end for eleverne, der ligger med et karaktergennemsnit mellem 2 og 6.

Figur 34: Sammenhæng mellem frafald på grundforløb og karaktergennemsnit fra 9. klasse i 2019

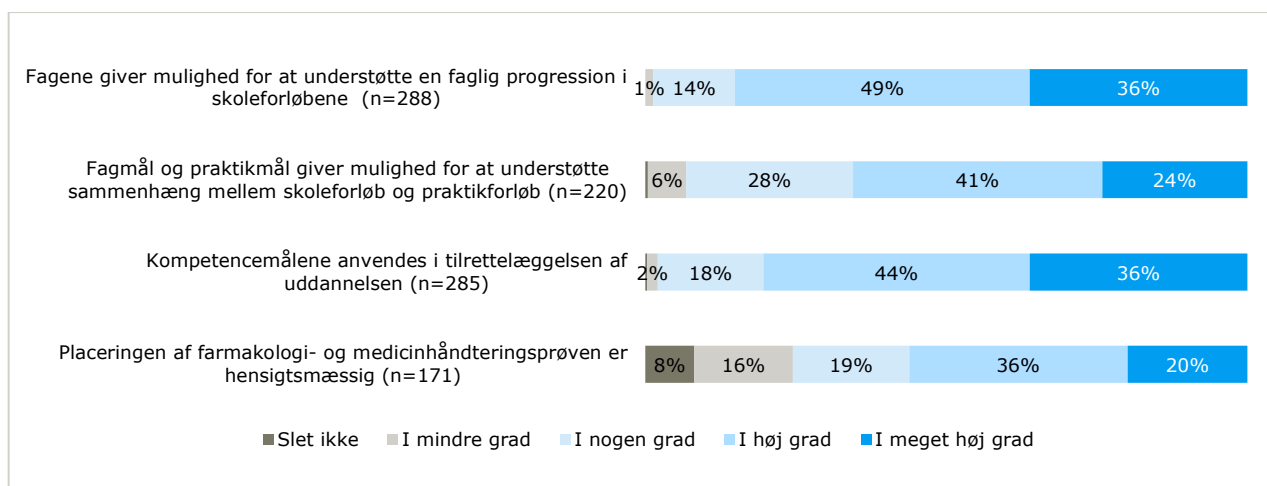
Note: Figuren opgør frafald tre og seks måneder efter start på grundforløbets 1. og 2. del i 2019 fordelt på karakterer ved lovbundne prøver i 9. klasse. Karaktergennemsnittet er beregnet som et vægtet gennemsnit af disse. Frafaldet er opgjort tre måneder efter elevernes start på grundforløb (1. og 2. del).

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Frafald på grundforløbet'.

BILAG 3: RESULTATER FRA SPØRGESKEMAER OG REGISTERDATA

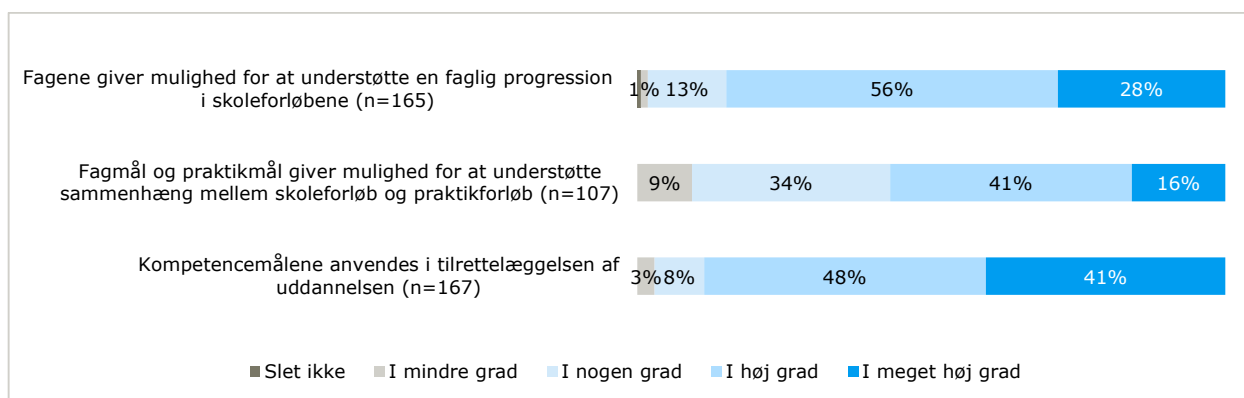
I dette bilag fremgår resultater fra spørgeskemaundersøgelserne og registerdataanalysen, som løbende henvises til i rapporten.

Figur 35: Andelen af undervisere på assistentuddannelsen, der oplever, at ...

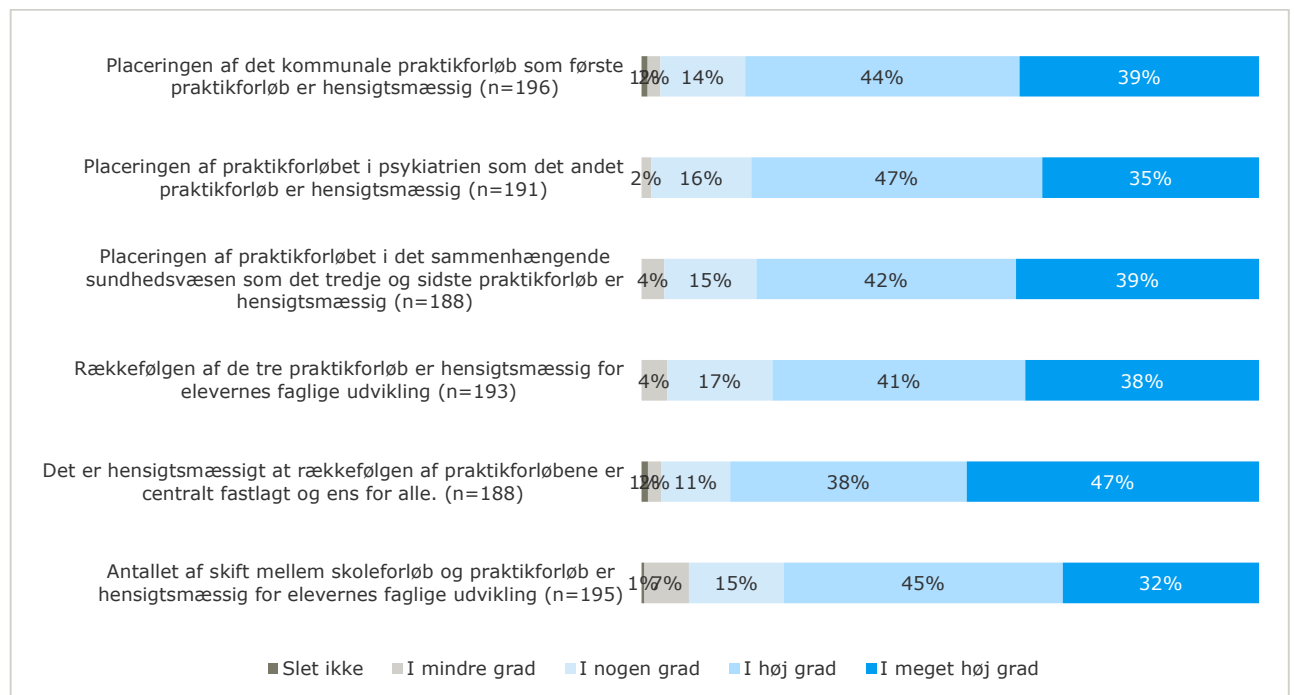
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 31-80 for spørgsmålene i figuren.

Figur 36: Andelen af undervisere på hjælperuddannelsen, der oplever, at ...

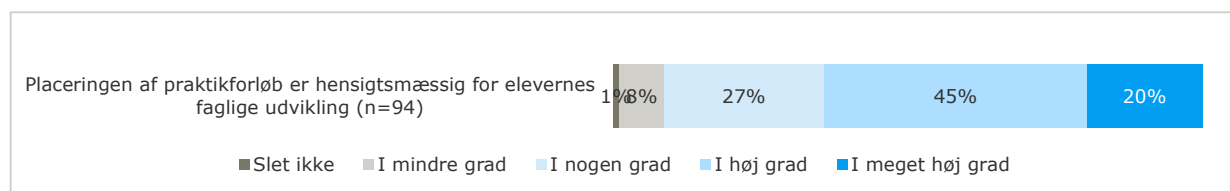
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 23-45 for spørgsmålene i figuren.

Figur 37: Andelen af undervisere på assistentuddannelsen der oplever, at ...

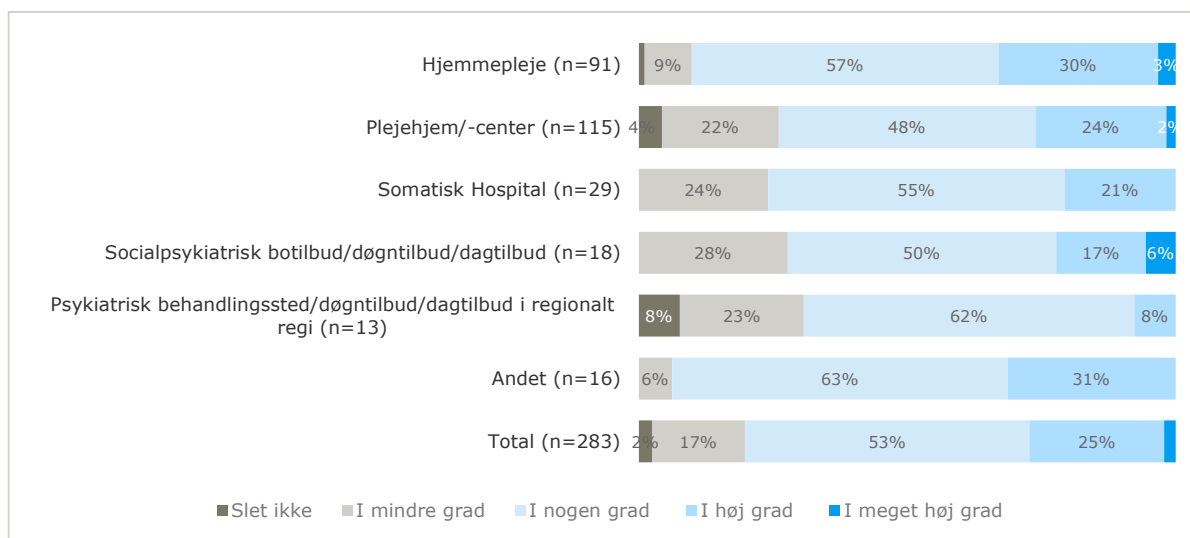
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser varierer mellem 46-54 for spørgsmålene i figuren.

Figur 38: Andelen af undervisere på hjælperuddannelsen der oplever, at ...

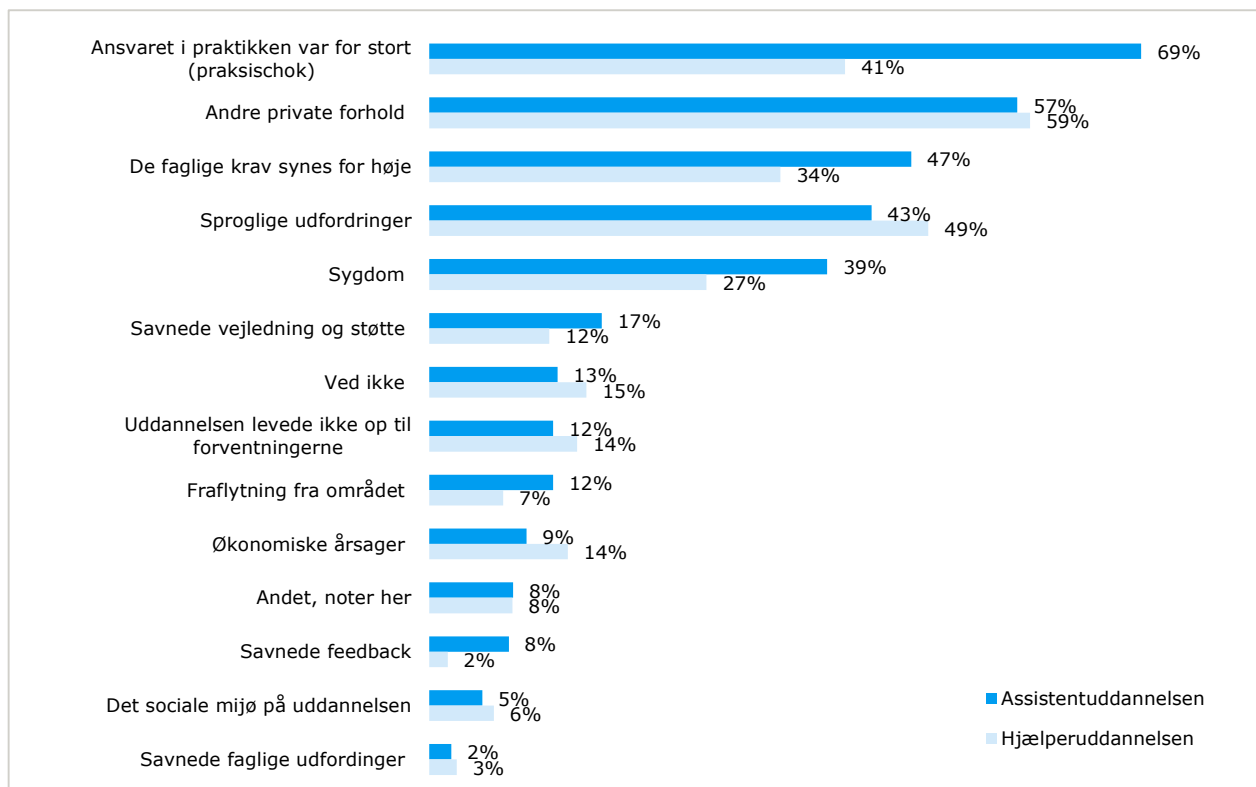
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 34 for spørgsmålet i figuren.

Figur 45: I hvilken grad oplever du, at revisionen af uddannelserne har bidraget til et samlet fagligt løft af social- og sundhedsområdet?

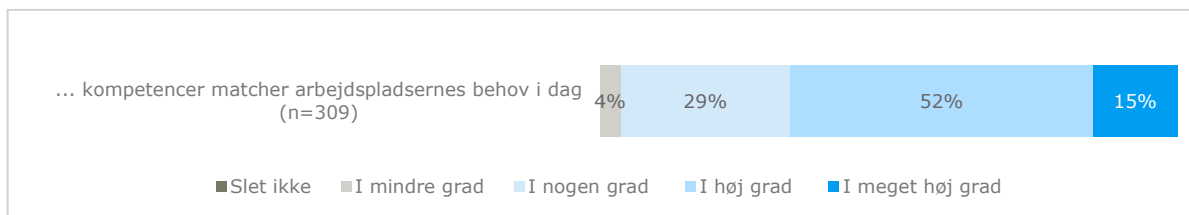
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt ansættende myndigheder.
 Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 76 for spørgsmålet i figuren.

Figur 46: Undervisernes mest valgte årsager til, at eleverne ikke gennemfører hovedforløbet

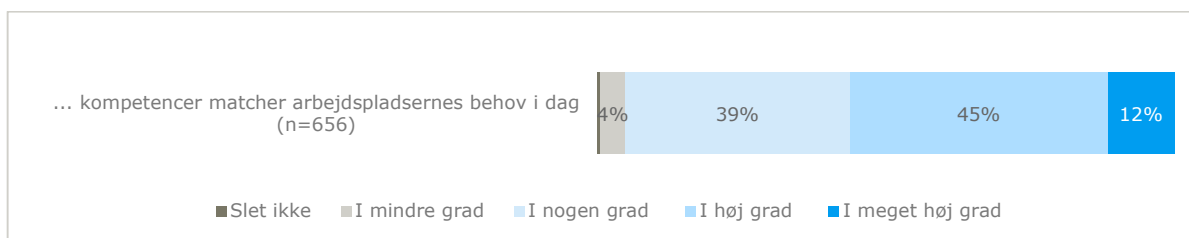
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt undervisere på social- og sundhedsskolerne.
 Note: Respondenterne kunne kun vælge tre årsager. Antallet af "ved ikke" varierer mellem 17-29 for uddannelserne.

Figur 39: Andelen af praktikvejledere på hjælperuddannelsen, der oplever, at hjælpernes ...

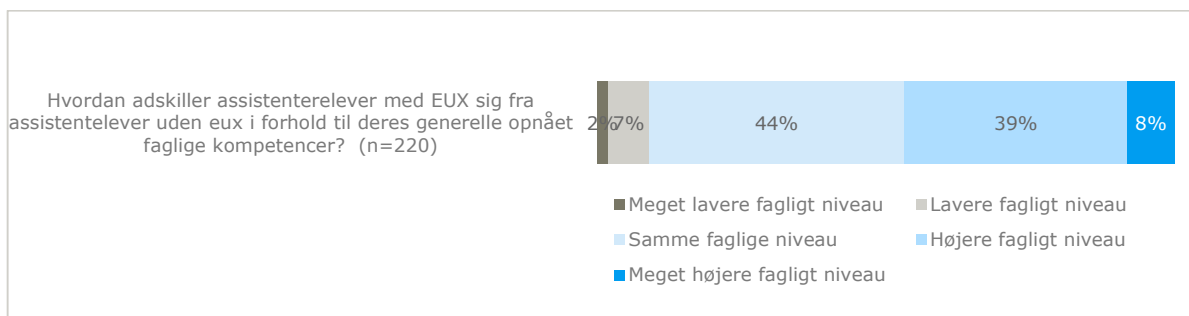
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt praktikvejledere.
 Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 12.

Figur 48: Andelen af praktikvejledere på assistentuddannelsen, der oplever, at assistenternes ...

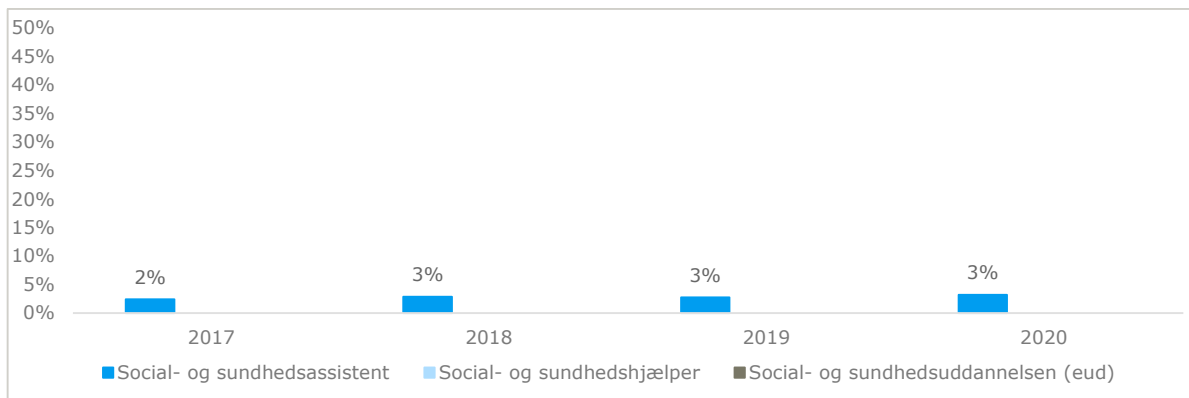
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt praktikvejledere.
 Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 30.

Figur 49: EUX-eleversnes faglige niveau

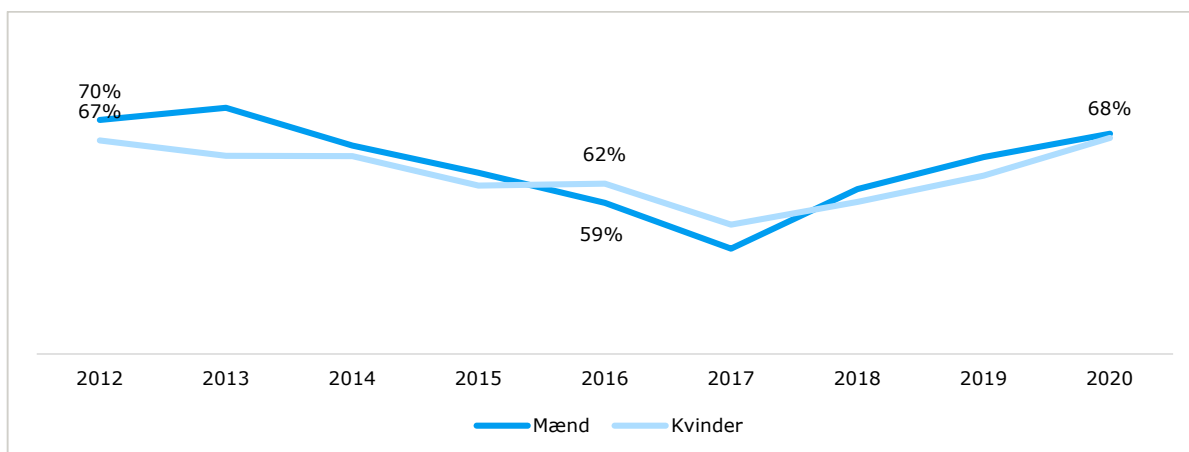
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt praktikvejledere.
 Note: Antallet af "ved ikke"-besvarelser er 42.

Figur 40: Andel assistentelever med EUX

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

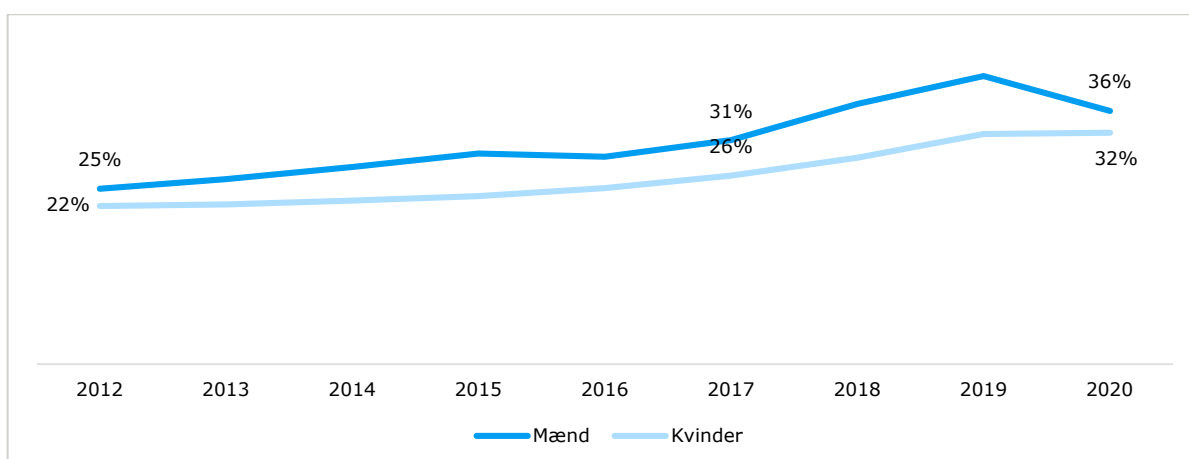
Figur 41: Andel kvinder og mænd over 25 år, når de påbegynder en social- og sundhedsuddannelse

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

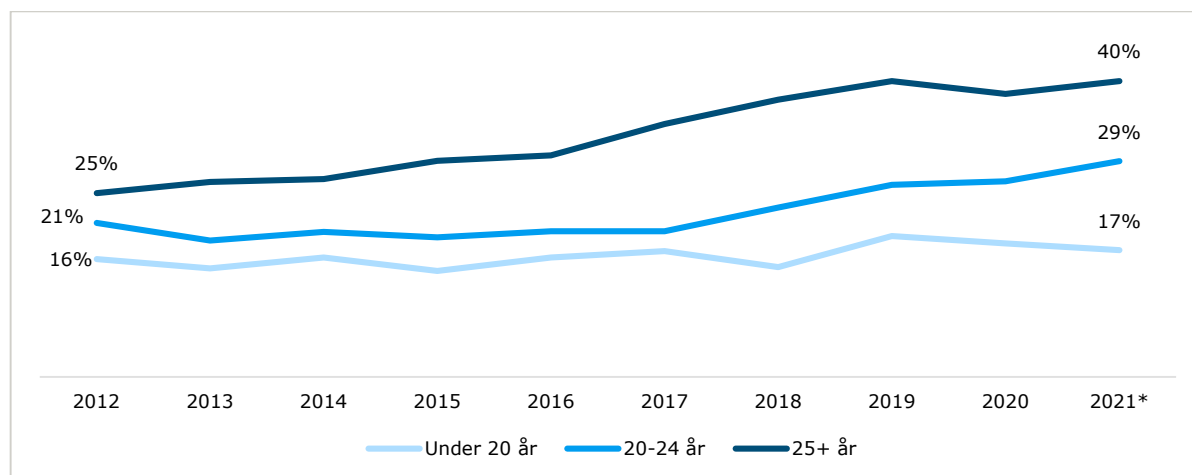
Note: Den lyseblå linje angiver andel over 25 år blandt kvinder, og den mørkeblå søjle angiver andel over 25 år blandt mænd.

Figur 42: Andel indvandrere eller efterkommere opdelt på køn blandt elever, der påbegynder social- og sundhedsuddannelsen

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Figur 43: Andel indvandrere eller efterkommere opdelt på alder blandt elever, der påbegynder en social- og sundhedsuddannelse og opdelt på forskellige aldersgrupperinger

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk, 'Tilgang af elever fordelt på de enkelte erhvervsuddannelser'.

Tablet 6: Andel af mandlige elever på begge uddannelser fordelt på skole

Skole	Social- og sundhedsassistent				Social- og sundhedshjælper			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole	11,4%	18,5%	16,5%	23,0%	18,5%	0,0%	36,1%	10,0%
Diakonissestiftelsen	13,2%	11,2%	15,9%	15,4%	13,2%	27,6%	15,6%	22,1%
Randers Social- og Sundhedsskole	11,1%	9,5%	11,1%	10,1%	9,4%	12,3%	6,3%	10,9%
Social & SundhedsSkolen, Herning	13,3%	9,1%	8,8%	9,9%	8,8%	7,1%	6,0%	9,9%
Social- og Sundhedsskolen Esbjerg	9,9%	12,6%	11,2%	8,7%	13,7%	11,8%	5,6%	13,8%
Social- og Sundhedsskolen Fyn	9,4%	10,8%	9,5%	14,2%	7,4%	11,9%	12,9%	14,9%
Social- og Sundhedsskolen Skive-Thisted-Viborg	10,3%	6,7%	7,8%	9,5%	16,7%	8,1%	9,0%	14,0%
Social- og Sundhedsskolen Syd	12,1%	9,0%	14,5%	11,5%	11,5%	11,1%	11,7%	11,8%
Social- og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens	11,5%	9,9%	10,4%	11,3%	15,0%	12,6%	13,5%	10,3%
SOSU H	13,7%	13,7%	14,2%	14,5%	14,6%	17,0%	21,2%	17,7%
SOSU Nord	7,4%	10,3%	11,3%	14,7%	12,4%	12,4%	11,3%	11,7%
SOSU Nykøbing F.	14,0%	8,6%	11,9%	9,9%	11,0%	12,0%	9,5%	13,0%
SOSU Østjylland	12,0%	14,1%	16,2%	12,2%	17,8%	14,5%	14,2%	18,2%
Zealand Business College	11,5%	10,5%	9,1%	10,8%	12,1%	9,4%	13,9%	10,8%
Lands gennemsnit	11,5%	11,3%	11,9%	12,4%	12,9%	12,8%	13,9%	13,9%

Tabel 7: Andel af fagligt svage elever på begge uddannelser (elever med et karaktergennemsnit fra folkeskolen under 4)

Skole	Social- og sundhedsassistent				Social- og sundhedshjælper			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole	42,9%	40,6%	45,5%	47,4%	70,0%	75,0%	100,0%	66,7%
Diakonissestiftelsen	39,4%	47,1%	50,9%	49,0%	100,0%	63,2%	75,0%	41,2%
Randers Social- og Sundhedsskole	36,4%	46,2%	38,6%	49,5%	63,6%	64,4%	60,9%	66,7%
Social & SundhedsSkolen, Herning	46,5%	48,1%	53,2%	39,5%	62,7%	63,2%	67,8%	61,3%
Social- og Sundhedsskolen Esbjerg	48,5%	50,9%	43,5%	48,9%	65,3%	66,7%	58,6%	62,5%
Social- og Sundhedsskolen Fyn	46,4%	47,2%	44,7%	44,6%	62,3%	62,0%	64,1%	64,4%
Social- og Sundhedsskolen Skive-Thisted-Viborg	48,8%	41,1%	50,0%	47,6%	52,3%	78,4%	68,6%	66,0%
Social- og Sundhedsskolen Syd	49,4%	50,0%	49,2%	38,4%	66,2%	64,4%	66,7%	63,5%
Social- og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens	49,0%	43,4%	47,7%	36,6%	65,1%	62,2%	65,8%	54,5%
SOSU H	53,2%	56,7%	54,2%	55,2%	75,4%	66,9%	66,3%	66,7%
SOSU Nord	42,4%	41,7%	42,3%	42,7%	53,5%	64,8%	64,3%	51,0%
SOSU Nykøbing F.	56,3%	60,5%	60,9%	52,7%	82,1%	76,8%	85,7%	75,6%
SOSU Østjylland	46,2%	47,9%	51,1%	40,8%	72,1%	67,9%	58,3%	64,5%
Zealand Business College	44,9%	51,8%	54,2%	51,4%	69,2%	64,5%	60,5%	62,4%
Lands gennemsnit	47,5%	49,1%	49,7%	46,5%	66,5%	66,3%	65,1%	62,0%